

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DOWN SENDROMU, OTİZM VE DİĞER GELİŞİM BOZUKLUKLARININ YAYGINLIĞININ TESPİTİ İLE İLGİLİ BİREYLERİN VE AİLELERİNİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10 / 242, 349, 392, 394, 397, 401) TUTANAK DERGİSİ

12'nci Toplantı 4 Temmuz 2019 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

- 1.- YÖK Uzmanı Duygu Çandarlı'nın, Engelli Öğrenci Komisyonunun çalışmaları ve Kurul tarafından alınan kararlar hakkında sunumu
- 2.- ÖSYM Engelli Adaylar Daire Başkanı Belma Atak'ın, engelli, sağlık ve özel durumu olan adaylara yönelik sınav uygulamaları hakkında sunumu
- 3.- Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü İdari ve Mali İşler Daire Başkanı Necat Altıok'un, Genel Müdürlük olarak özel eğitim öğretmenlerine yönelik yürütülen faaliyetler ve hedefleri hakkında sunumu

4.- RTÜK Başkan Yardımcısı İlker Ilgın'ın, 6112 sayılı Kanun kapsamında bu konulara yönelik uygulamaları hakkında sunumu

5.- TRT Genel Müdür Müşaviri Muhammed Fatih Kışla'nın, engellilere yönelik yaptıkları yayınlar hakkında sunumu

III.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.-YÖK, ÖSYM ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşmeler

2.- YÖK, ÖSYM, Millî Eğitim Bakanlığı, RTÜK ve TRT temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşmeler

DOWN SENDROMU, OTİZM VE DİĞER GELİŞİM BOZUKLUKLARININ
YAYGINLIĞININ TESPİTİ İLE İLGİLİ BİREYLERİN VE AİLELERİNİN
SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10 / 242,349, 392, 394, 397, 401)

12'nci Toplantı

4 Temmuz 2019 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Down Sendromu, Otizm ve Diğer Gelişim Bozukluklarının Yaygınlığının Tespiti ile İlgili Bireylerin ve Ailelerinin Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 11.28'de açıldı.

YÖK Uzmanı Duygu Çandarlı tarafından, Engelli Öğrenci Komisyonunun çalışmaları ve Kurul tarafından alınan kararlar,

ÖSYM Engelli Adaylar Daire Başkanı Belma Atak tarafından, engelli, sağlık ve özel durumu olan adaylara yönelik sınav uygulamaları,

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü İdari ve Mali İşler Daire Başkanı Necat Altıok tarafından, Genel Müdürlük olarak özel eğitim öğretmenlerine yönelik yürütülen faaliyetler ve hedefleri,

Hakkında bir sunum yapıldı.

YÖK, ÖSYM ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

RTÜK Başkan Yardımcısı İlker Ilgın tarafından, 6112 sayılı Kanun kapsamında bu konudaki uygulamaları,

TRT Genel Müdür Müşaviri Muhammed Fatih Kışla tarafından, engellilere yönelik yaptıkları yayınlar,

Hakkında bir sunum yapıldı.

YÖK, ÖSYM, Millî Eğitim Bakanlığı, RTÜK ve TRT temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.23'te toplantıya son verildi.

4 Temmuz 2019 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.28

BAŞKAN : Kemal ÇELİK (Antalya)

BAŞKAN VEKİLİ : Radiye Sezer KATIRCIOĞLU (Kocaeli)

SÖZCÜ : Bahar AYVAZOĞLU (Trabzon)

KÂTİP : Hülya NERGİS (Kayseri)

(Oturum, Başkan Vekili Radiye Sezer Katırcioğlu tarafından açıldı)

BAŞKAN – Tekrar hayırlı sabahlar diliyorum.

Toplantımız hayırlı olsun şimdiden.

Teknik arıza için özür diliyoruz. Teknoloji her ne kadar işimizi kolaylaştırırsa da arada sırada bize böyle nazire yapıyor. Her şerde bir hayır var diyerek, bismillah diyelim ve başlayalım.

İlk sunum, Yükseköğretim Kurulundan, YÖK'ten Duygu Çandarlı Hanım. YÖK Uzmanı. Bize YÖK'ün bu konudaki çalışmalarını anlatacak.

Yirmi dakikayla sınırlarsak Duygu Hanım, çok teşekkür ederim sorularımız olacak çünkü. Genel Kurulumuz da ikide açılıyor. O kısmı da unutmadan başlayalım.

Buyurun.

II.- SUNUMLAR

1.- YÖK Uzmanı Duygu Çandarlı'nın, Engelli Öğrenci Komisyonunun çalışmaları ve Kurul tarafından alınan kararlar hakkında sunumu

YÖK UZMANI DUYGU ÇANDARLI – Sayın Başkan Vekilim, Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İsmim Duygu Çandarlı. Sunumu ben gerçekleştireceğim. Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenci Komisyonunun sekreteryası işlerini yürütüyor, Eğitim Öğretim Dairesinde Uzman olarak çalışıyorum.

Öncelikle şunu belirtmek istiyorum: Engelli Öğrenci Komisyonu Üyemiz Meltem Hocamızla birlikte toplantıya katılacağımızı dün gece öğrendik. Daha önce hazırlamış olduğum bir sunum üzerinden gideceğim. Eksiklerimiz olması durumunda hazırlayacağımız raporda yer vereceğimizi belirtmek isterim.

Sunumda öncelikle engelli öğrenci sayıları, komisyon çalışmaları ve kurulumuz tarafından alınan kararlara değineceğim. Hâlihazırda yükseköğretim sisteminde 7 milyon 740 bin 502 öğrenci bulunmakta. Peki, engelli öğrenci sayımız nedir? 47.751. Bunların dağılımına baktığımızda büyük çoğunluğunun engel durumu bilinmeyenlerin oluşturduğunu görüyoruz 38.895'le; ardından bedensel engelliler geliyor, 2.705 öğrencimiz var; kronik sağlık sorunu olanlar 2.316; görme engelli öğrencilerimiz 2.031; ardından işitme engelli öğrencilerimiz geliyor 1.103'le. Otizm spektrum bozukluğu, Asperger Sendromu, öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve zihin engelli öğrencilerimizin sayısı ise oldukça düşük. Zihin engelli öğrencilerimiz 119, öğrenme güçlüğü 31, dikkat eksikliği 58 ve otizm, Asperger Sendromu olan öğrencilerimizin sayısı ise 21 olarak sistemimizde yer alıyor. Ancak bu rakamlar Yükseköğretim bilgi yönetim sistemine üniversitelerimiz tarafından kaydediliyor. Dolayısıyla doğru planlamaların yapılabilmesi için üniversitelerimiz tarafından sisteme doğru girişlerin yapılması, titizlikle yapılması önem arz etmekte. Biz çeşitli toplantılarda bunun önemini vurguluyoruz.

Üniversitelere göre dağılımına baktığımızda, bünyesinde açık öğretim fakültesi bulunan 3 üniversitedeki engelli öğrencilerimizin sayısı: Anadolu Üniversitesinde 36.106, Atatürk Üniversitesinde 4.760, İstanbul Üniversitesinde de 1.670 öğrencimiz var. Bu 3 üniversite haricindeki en çok engelli öğrencisi bulunan ilk on üniversitemiz ise bu şekilde: Ankara Üniversitesinde 274, Selçuk Üniversitesinde 204, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesinde 149, Süleyman Demirel, Kocaeli, Bahçeşehir İstanbul, Aydın, Sakarya, Ondokuz Mayıs ve 87 engelli öğrenciyle Fırat Üniversitesi gelmekte.

Bu grafiğimizde öğrenim türlerine göre engelli öğrenci sayılarını görüyoruz. Öğrencilerimizin büyük çoğunluğu açık öğretim programlarında öğrenim görüyor 42.067'si. 5.169'u örgün öğretim, 515'i de uzaktan öğretim programlarında öğrenimlerine devam etmekte.

Öğretim düzeylerine baktığımızda, 47.751 öğrencinin 47.425'i ön lisans ve lisans programlarında, 326'sı da lisan üstü programlarında öğrenimlerine devam ediyorlar. Lisan üstü öğrenci sayımız oldukça düşük, 290'ı yüksek lisan, 36'sı da doktora programlarında.

Bir sonraki slaytımızda öğrenim düzeyi ve cinsiyete göre engelli öğrenci sayıları yer alıyor. 47.751'in 32.944'ü erkek öğrenciler, yaklaşık yüzde 70'i erkek öğrencilerimizden oluşuyor.

Engelli Öğrenci Komisyonumuz yükseköğretim alanını erişilebilir kılmak üzere 2006 yılından itibaren faaliyetlerine devam ediyor, çalışmalarını sürdürüyor. Bir Yükseköğretim Yürütme Kurulu üyesi başkanlığında, ilgili alan uzmanı akademisyenler, Aile Bakanlığımızdan Engelli Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, ÖSYM temsilcimiz ve bir engelli öğrenci temsilcimiz yer alıyor komisyonda.

Engelli öğrencilerimizin yükseköğretime katılımları konusunda eğitim öğretim süreçlerindeki farkındalığı artırmak ve iyi uygulama örneklerini paylaşmak üzere özellikle son yıllarda çalışmalar yürütüyoruz, çalıştaylar yapıyoruz. 2017 yılında "Engelsiz Erişim" konseptiyle üniversitelerimizin rektör ya da rektör yardımcıları, yapı işleri daire başkanları ve engelli öğrenci birim sorumlularının katıldığı bir çalıştay düzenlendi. Bu çalıştayda Aile Bakanlığımız erişilebilirlik mevzuatına ilişkin ayrıntılı bir sunum yaptı. İyi uygulama örnekleri paylaşıldı. 2018 yılındaki tamamımız engelsiz eğitimdi. Yine aynı şekilde üniversitelerimiz, az önce bahsettiğim katılımcılar katıldı. Bu yıl geçtiğimiz mayıs ayında da engelli bireylere yönelik açılacak, yürütülebilecek ön lisans, lisan ve lisansüstü programların değerlendirildiği Yükseköğretimde Engelsiz Ufuklar Çalıştayı yapıldı.

Son iki yıldır da üniversitelerimizin engelsiz kılınmasını teşvik etmek üzere üniversitelerimize engelsiz üniversite ödülleri veriyoruz. Bu ödüller kapsamında engelsiz üniversite bayrakları, mekânda erişim, eğitimde erişim ve sosyokültürel faaliyetlerde erişim kategorilerinde veriliyor. Mekânda erişimde üniversitelerin yarı açık, açık, kapalı alanlarına ilişkin 200'ün üzerinde kriter bulunmakta. Eğitimde erişim konusunda ders materyallerinin, sınavların erişilebilirliği konusunda 20'nin üzerinde, sosyokültürel faaliyetlerde de engelli öğrencilerin bu tür faaliyetlere katılımları ve aynı zamanda bu tür faaliyetleri düzenleyip düzenlemediklerine ilişkin 30'un üzerinde kriterler...

Şehir ve bölge planlama ile endüstri ürünleri tasarımı programlarının müfredatına dâhil edildi. Aralık 2013'te özel yetenek sınavıyla öğrenci alan programlar için engelli öğrencilerin başvurularına ilişkin ilk kararımız, daha sonra ihtiyaç dâhilinde bu kararımız çeşitli tarihlerde güncellendi. İlk olarak bedensel, görme, işitme ve yaygın gelişimsel bozukluklar kapsamında, işte otizm spektrum bozukluğu, Asperger Sendromu gibi adayların üniversiteye giriş puanının -o zaman YGS'ydi, şu an TYT puanının- 100 ve üzerinde olması hâlinde bu programlara başvuru hakkı tanındı.

Sonraki güncellememiz 2014 yılında. Engelli öğrencilerimiz özel yetenek sınavlarından yüksek puan alsalar dahi üniversiteye giriş puanı değerlendirmeye katıldığında sıralamaya giremedikleri görüldü. Buradan hareketle de TYT puanları değerlendirmeye katılmadan sadece özel yetenek sınav sonucuna göre değerlendirmelere kabul edildi.

Sonraki güncellememiz 30 Mart 2017 yılında. Az önce engelli gruplarını saymıştım; bedensel, görme, işitme ve yaygın gelişimsel bozuklar. Bu kararımızla zihin engelli adaylarımızı da dâhil ettik ve sınavda adayların kendi aralarında yapılacak ayrı bir sınavla değerlendirmeleri hususu da burada kabul gördü.

20 Temmuz 2017 yılında, bu TYT puanı engelli adaylarımız için özel yetenek sınavlarına sadece bir başvuru hakkı tanıyor, değerlendirmeye katılmıyor; buradan hareketle de sınavın yapıldığı yıl dâhil olmak üzere TYT puanının iki yıl geçerli olmasına karar verildi.

Özel yetenek sınavlarıyla ilgili son güncellememiz de Şubat 2018’de oldu. Bu da yine sadece özel yetenek sınavıyla öğrenci alan programlar için geçerli olmak üzere bu programların kontenjanının yüzde 10’unun engelli öğrenciler için ayrılmasına karar verildi. Dolayısıyla biz engelli adayların başvurularını kabul etmek istemeyen üniversiteler için bunun önüne geçmiş olduk.

Son kararımız da, 2014 yılında işitme engelli öğrenciler için alınan bir karardı; temel ve ortaöğretimde yabancı dil dersini almadıklarını belgelendirmeleri hâlinde eş değer kredide başka bir dersin verilmesi.

Son olarak da kısaca diğer çalışmalardan bahsetmek istiyorum. Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere yönelik ulusal eylem planında kurulumuzun sorumluluğunda olan 2 tane eylem maddesi var. Bir tanesi OSB’li çocukların eğitimine yönelik erken dönem yetiştiricisi eğitimleri verilecektir. Bu kapsamda da Anadolu Üniversitesi, Selçuk ve Necmettin Erbakan Üniversitesiyle çalışmalar başlatıldı, Necmettin Erbakan Üniversitesinde otizm spektrum bozukluğu yüksek lisans programı açıldı. 2018-2019 yılında da sağlık bilimleri Selçuk ve Biruni Üniversitesinde Otizm Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi açıldı ve şu an bu alanda faaliyet gösteren merkez sayısı 6.

Diğer madde, sanat ve spor dallarındaki üstün yetenekli öğrencilerin değerlendirilmelerine ilişkin yasal mevzuat düzenlemesi. Az önce bahsettiğim kararlar, otizmlili adaylarımızı da içeriyor. Buna ilişkin iyileştirme çalışmalarımız da devam ediyor.

İşaret diliyle ilgili çalışmalarımız var. Bu alandaki yetişmiş insan kaynağı az olduğu için öncelikle akademisyen yetiştirmeyi hedefliyoruz ve üniversitelerle ortak çalışmalar yürütüyoruz öncelikli alanlarda. Ankara Üniversitesiyle bir çalışma yapıldı ve Türk İşaret Dili Tercümanlığı Tezli, Tezsiz Yüksek Lisans ve Doktora Programı açıldı Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde.

Yine, ülkemizin ihtiyaç duyduğu 100 alanda 2 bin doktora öğrencisine burs vermeyi hedefleyen “100/2000 Doktora Projesi” var. Bu 100 alana, öncelikli alanlar kapsamına işaret dili de eklendi. Şu an 3 doktora öğrencisi bu alanda öğrenimlerine devam ediyorlar.

Paydaşlarla toplantılarımız devam ediyor. Bu şekilde çalışmalarımız.

Ben teşekkür ediyorum. Sunumum bu kadar.

BAŞKAN – Evet, on beş dakikada bitirdiniz, teşekkür ederiz.

Şimdi, ÖSYM, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığından arkadaşlarımız sunum yapacaklar.

Buyurun Belma Hanım. Belma Atak, Engelli Adaylar Daire Başkanı.

2.- ÖSYM Engelli Adaylar Daire Başkanı Belma Atak'ın, engelli, sağlık ve özel durumu olan adaylara yönelik sınav uygulamaları hakkında sunumu

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAK – Sayın Başkan Vekilim, sayın Komisyon üyelerimiz; merhaba diyerek başlamak istiyorum, hoş geldiniz.

Ben ÖSYM’de Engelli Adaylar Daire Başkanı olarak görev yapmaktayım. Çok yeni bir Daire Başkanlığı, 2017 yılının Mayıs ayında kurulan bir Daire Başkanlığı, yaklaşık iki yılımız bitti, üçüncü yılımızdan gün aldık. Daire Başkanlığımızın adı “Engelli Adaylar Daire Başkanlığı.”

İlk önce ben başlıktan başlamak istiyorum: “Engel, Sağlık ve Özel Durumu Olan Adaylara Yönelik Sınav Uygulamaları” diyoruz. Çünkü biz hep “engelli” diye alışmışız. “Engelli” denince -aklımıza gelen- görmeyen, duymayan, işitmeyen, bedensel engelli olanları, özellikle fiziki engelleri olanları kastediyoruz, oysaki bizim yaptığımız sınavlara sağlık problemleri olanlar da giriyor. Görmeyen aday bizim için bir engelli olabilir fakat şeker hastası, tansiyon hastası, epilepsi hastası, o adayların artık bizim için sağlık problemi vardır. Bir de sınavda kullanacağı araç ve gereçler, ihtiyaçları, ilaçları, onlar da bizim sağlık sorunu olan adaylarımız için. Bir de bizim özel durumu olan adaylarımız var. Özel durum nedir? Engel olmayan, sağlık olan, bir hamilelik. Bizim hamile adayımız sınava girecektir, son aylarını yaşıyordur, tuvalete gitme gereksinimi duyar, ilaçlarını kullanma gereksinimi duyar, yüksek katlara çıkmaz “Giriş katında sınava girmek istiyorum.” der veya bir adayımız vardır, sağlık problemi vardır ama aynı zamanda özel bir durumu vardır. Örnek vermek istiyorum buna da: “Narkolepsi” belki duymuşsunuzdur, bir uyku felci. Uyku felci bir adayımız bize bir dilekçe yazarak... Adı üstünde uyku felci, beş dakika veya iki dakika sonra çocuk sınavda uykuya geçiyor, birinin ona mutlaka dokunması gerekiyor. Adayımız bize dilekçe yazıyor, dilekçede “Bende uyku felci var, bir de bana dürtücü verin.” diyor. Biz adayımıza dönüp sorduğumuzda, ne istiyorsunuz dedüğümüzde aday diyor ki: “Benim iki dakika sonra başım öne düşüyor, soruları okuyamıyorum. ÖSYM sen bana tek kişilik salon ayarla ve de yanıma benim koluma her iki dakikada veya her beş dakikada ‘Bak sınav devam ediyor, sınava devam etmelisin.’ diyen bir görevli ver.” ÖSYM Başkanlığı o yüzden engel, sağlık ve özel durumu olan adaylara sınav uygulamalarını her yaptığı kılavuzda bu başlık altında yazmakta.

Sadece burada özet bilgi vermek istiyorum. 2018, daha doğrusu 2018, 2019 fakat 2017’yi de buraya taşımak zorunda kaldım. 2017 ve 2018: Bizim için tekli ve çiftli yıllar çok önemli. Çiftli yıllarda ÖSYM Başkanlığının yapmış olduğu daha büyük kontenjanlı sınavlar yani aday kitlesi... “EKPS” dediğimiz Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı, her iki yılda bir yaptığımız, ortaöğretim, ön lisans, lisans adayların katılmış olduğu KPSS sınavı. O yüzden çift yıllar bizim için çok kabarık bir aday sayısını gösterir, burada da bunu göstermek istedim. O yüzden de eğer buradan okuyacak olursak engelli, sağlık sorunu, özel durumu olan aday sayısı 2017’de 18.286’yken –çünkü burada KPSS ve EKPS yer almıyor- 2018 yılında bu rakam yaklaşık 111 bin. Onun dışında, okuyucu, işaretleyici alan aday sayımız 2017’de 2.893 iken 2018’de 12.566. İşaretleyici yardımı alan adaylarımız, yardımcısız tekli salon, yardımcısız toplu salon, yardımcı tekli salon, bir de bizim 14 punto veya daha fazla soru kitapçıklarını bastığımız punto alan aday sayıları, bir de ek atama aday sayılarımız var. Bunlara da şöyle değinmek istiyorum: ÖSYM Başkanlığı sadece görme engelli, okuyucu kullanan veya kolunu kullanamayan, elini kullanamayan adaylar için tekli salon vermiyor, özel durumu olan adaylarımız vardır, onları da biz tekli salonda alıyoruz. O yüzden bizim için salonlarımız tekli ve toplu salon olmak üzere ayrılır. ÖSYM Başkanlığının yine yapmış olduğu bütün sınavlardaki soru kitapçıkları 9 punto, “Arial” olarak basılır. Fakat görme engelli adaylarımız veya az gören adaylarımıza biz, yine ÖSYM

Başkanlığının yapmış olduğu bütün sınavlarda 14 puntoyla yazılmış soru kitapçıkları veriyoruz, sadece KPSS’de, daha doğrusu EKPS’de engelliler için çift yıllarda yapılan sınavlarda bu punto 16 ve 18’de olabiliyor.

Ek atama: Diyelim ki ÖSYM Başkanlığı şubatta başvuruyu aldı. YKS sınavı için konuşalım. YKS başvurularını şubatta aldık, haziranda sınav yaptık. Belirli bir şey için artık ÖSYM Başkanlığı başvuruları aldıktan sonra adaylara ilgili döneme ait, son bulduktan sonra, sınava bir gün kala, iki gün kala veya bir hafta kala, atamalardan bittikten sonra... Ek atama dediğimiz olay; aday kolunu kırdı, aday trafik kazası geçirdi, aday kör oldu, adayın başına başka bir şey geldi, ameliyat oldu. O yüzden de biz bunlara ek atama diyoruz. İlla başvuru döneminde değil, sonradan da engel, sağlık veya özel durumu olan adaylarımız bize dilekçelerini, sağlık kurulu raporlarını, devlet veya üniversite hastanesinden aldıkları raporlarını göndererek bu adaylarımızın teklî salon, çoklu salon, özel durumuna ait okuyucu, işaretleyici, punto bilgisi göz önünde tutularak atamaları yapılmakta.

Biraz önce de dediğim gibi, ÖSYM Başkanlığı yine yapmış olduğu bütün sınavlarda adaylarımıza, bu engelli adaylarımıza ve sağlık problemi olan adaylarımıza soru kitapçığı okuma durumunu soruyor: 9 punto mu istersin, 14 punto mu istersin, okuyucu mu istersin? Cevap kâğıdı işaretleme durumunda cevap kâğıdı işaretlemesi yapabilir misin, yapamaz mısın? Sınav salonu tercihin teklî mi olsun, toplu salonda girebilir misin? Sınav salonuna erişim durumu; merdiven çıkabilir misin, çıkarken zorlanıyor musun, merdiven çıkamaz mısın? Sınava getirilebilecek araç ve gereçlerin nedir? Ben eğer görme engelliysen yanımda elektronik büyütecimi getireceksem, şeker hastasıysam insülin pompamla geleceksen, görme engelliyim, Braille daktilomla geleceksen sen bunları bana başvuru döneminde bildir ki ÖSYM olarak senin sınav ortamını hazırlayayım.

Sadece burada kısacık bir bilgi vermek istiyorum. Görme engelli, okuyucu verdiğimiz adaylara yine Başkanlığımızın yapmış olduğu bütün sınavlarda görme engelli adayımıza eğer biz okuyucu yardımı talep ettiyse bu adaylarımıza şekil, grafik, tablo, resim gibi görsel verilerin yer aldığı sorular ile karmaşık soruları sormuyoruz. Bir coğrafya sorusunda Türkiye haritasını verip en çok yağış alan bölge nedir diyemiyoruz. O yüzden, bu adaylarımız Başkanlığımızın yapmış olduğu bütün sınavlarda görme engelli okuyucu kullanılıyorsa bu sorulardan muaf tutuluyor, ona göre değerlendirilmesi yapılıyor.

Bir de bizim atama yaparken ÖSYM Başkanlığının yine göz önünde tuttuğu binaların ataması var. Engelli, sağlık sorunu ve özel durumu olan adayların binalarını seçerken engelli rampası, jeneratörü, çalışır durumda asansörü, her katta engelli bireylerin kullanmalarına uygun tuvaletlerin bulunması, bina salon girişlerinin tekerlekli sandalye girişine engel teşkil etmeyecek yapıda olması, salonlarda bulunan sıraların sabit olmaması... Çocuk tekerlekli sandalye kullanıyorsa içine girebilmeli, o yüzden bu sıra sabit olmamalı. Bu sıranın, masanın yüksekliği belirli olmalı. ÖSYM Başkanlığının her ilde sınav koordinatörlüğü vardır. Sınav koordinatörlükleri -üniversite bünyesinde bu binaları ÖSYM Başkanlığına bildirir, kontenjanlarını, sayılarını. Başkanlık her sınav için atama yaparken bu kriterleri, engel ve sağlık sorunu olan adaylar için göz önünde tutar.

Tekrar değinmek istiyorum, burada önemli olan, adayın bize önceden başvuru döneminde bildirmesi gerekiyor, bildirmesi gerekirken de diyoruz ki adaylarımıza biz, mutlaka raporunuzun engelli veya sağlık veya özel durumu olduğunuza dair devlet veya üniversite hastanesinden aldığımız raporları da mutlaka bize başvuru döneminde gönderin, sağlık, engel bilgi formu var, onu doldurmanızı istiyoruz, bir de durumunu anlatan dilekçeyi, adayın başvuru yaptığına dair kayıt bilgilerini gösteren çıktıyı ÖSYM’ye başvuru süresi içerisinde göndermelerini istiyoruz. Engel bilgi formunda bu bilgiler, biraz önce dediğim gibi, sistematik rahatsızlıklar vardır, bu sistematik rahatsızlıklardan görme, işitme, bedensel, süregen, sınıflanamayan, zihinsel ve diğer... Bunları zaten biraz sonraki slaytlarımda

sunacağım. Adayın engeli bizim için kalıcı mıdır, geçici midir? Eğer aday kalıcıysa, eğer bedensel engelliye, kolunu kullanamıyorsa bu artık benim için kalıcı engeldir, sağlık kurulu raporunu veya engelli sağlık kurulu raporunu ÖSYM Başkanlığına göndermiştir, artık kalıcı olan bir rahatsızlık için ÖSYM her sınavda bir rapor istemez. Ama ben diyelim ki sınavdan üç gün önce kolumu kırdım, o zaman bu benim için geçici engeldir, sadece bu sınav için bir işaretleyici talebim vardır ÖSYM Başkanlığından veya ayağım kırılmıştır, kat çıkamıyorumdur, “ÖSYM beni giriş katında sınava al.” diyen dilekçeyi, buradaki bilgileri doldurarak, geçicidir veya işte “Rapor tarihim şu tarihte bitecektir.” diye adayın başvuru döneminde bildirmesi gerekiyor. Bir de yine özel durumu olan adaylar için “Sen bedensel engellisin ama CP rahatsızlığın var mı? İşitme engellisin, ilköğretime başlama yaşı öncesi mi işitme engellisin? Sınıflanamayan grupta yer alıyorsun ama özel durumun özgül özel mi yoksa yaygın gelişimsel bozukluk mu, ruhsal ve duygusal, psikolojik bir problemin var mı? Bu bilgileri, bütün adaya ait verileri başvuru döneminde alıyoruz. Özellikle bize son dönemlerde gelen adaylar, anksiyete bozukluğu veya şizofrenik rahatsızlığı olan adaylar tek kişilik salonlarda girmek istiyor. “Ben bir başkasının sayfayı çevirmesinden, aksırmasından, öksürmesinden, göz teması kurmasından ben rahatsız oluyorum. ”diyen adaylarımız da var. Diğer genel aday kitlesini, o, diyelim ki 40 kişilik salona ÖSYM Başkanlığı bir atama yapacaksa böyle bir rapor da Başkanlığımıza geldiyse biz bütün adaylarımızı göz önünde tutarak bu adayımızın özel durumundan dolayı tek kişilik salonlara atamasını yapıyoruz. Biraz önce dediğim gibi, adayın okuma durumunu, kat durumunu, artı merdiven çıkar, çıkamaz, soru kitapçığı okuma durumunu, işaretleyici durumunu ve aparatlarını biz başvuru döneminde “sağlık durumu, engel bilgi formu” adı altında adaylarımızdan topluyoruz.

Biliyorsunuz ÖSYM Başkanlığının olmazsa olmazları güvenlik tedbirleridir. Güvenlik tedbirleri için de bazı adaylarımızın kullandıkları aletler, araç gereçler, materyaller ÖSYM için güvenlik tehdidi oluşturmakta. Ekranda da gördüğünüz gibi bir Braille daktilo veya bir elektronik büyüteç. Bakın, bir cep telefonu gibi soruların üstünde adayımız onu istediği kadar punto büyüklüğünde büyüterek soruları okumakta. Fakat bizim için elektrondur, masa lambası, eğer işitme cihazı kullanıyorsa içinde farklı bir alıcı olabilir diye bu adaylarımızın biz sınav ortamını hazırlıyoruz, alet ve aparatlarını kullanmasına izin veriyoruz fakat başvuru döneminde diyoruz ki bunlarla sınava girmek istiyorsan mutlaka bize sen başvuru döneminde bildir ama biz seni “jammer”lı salonlarda alacağız. Her salona aday bazında topluysa toplu, tekliyse tekli “jammer”lar gönderiyoruz. Ben diyelim ki elektronik büyüteç kullanacağım, işaretleyiciye ihtiyacım yok, kendim elektronik büyüteçle okuyacağım, diğer adaylarla girebilirim, ek süre de yok ise genel adaylarla engelli binalarında elektronik büyütecini kullanarak “jammer”li salonlarda adayın aparatı kullanmasına izin vererek sınavını gerçekleştirmesini istiyoruz.

Ek süre uygulaması var. Yine, ek süre uygulaması görme engelli adaylarımızdan okuyucu yardımı alanlara veriyoruz. Takdir edersiniz ki bir başkasının okuduğunu anlamak tekrar ister, o yüzden diyoruz ki görme engelli, kılavuzdaki kurallara uygun raporunu gönderdiyse, bu kitleye... Bir de geçen sene, 2018 yılından itibaren görme engelli olup sağlık kurulu raporlarında okuyucu istemeyip az gören adaylar var. Onun için de ilgili komisyon toplandı, işin uzmanları, tıpçılar, özel eğitimciler. Yüzde 25 ve yukarısı olup göz rahatsızlığımı aday bize bildiriyorsa, bu adayın raporundaki uygunluğunu da ÖSYM Başkanlığı onaylıyorsa bu adayımıza da ek süre veriyoruz. İşitme engelli adaylarımıza, zihinsel engelli adaylarımıza sınıflanamayan grupta yaygın gelişimsel bozukluk, Otizm Spektrum Bozukluğu, Asperger Sendromu, RETT Sendromu, özgül özel öğrenme güçlüğü, disleksi, dikkat eksikliği, hiperaktivite olan adaylarımız da raporları uygunsa o adaylarımıza da ek süre veriyoruz. Bazı adaylarımız yardımcı isteyerek ek sürelerini alıp tekli salonda, yardımcı istemeyen adaylarımız ise toplu salonda sınavlarını gerçekleştirmekteler. Ek süre uygulaması yine konunun, bugünkü Komisyon konusunun başlığı. Zihinsel engelli adaylarımız var. Biliyorsunuz ki Millî Eğitim Bakanlığı ÖSYM

Başkanlığına kazanımlarla ilgili müfredatı gönderir, ÖSYM Başkanlığı bu çerçevede sorularını hazırlar. Bir de bizim Millî Eğitim Bakanlığının verdiği eğitimde zihinsel engelliler için ayrı bir müfredat yok. O yüzden ÖSYM Başkanlığı bu gruptaki adaylara genel kitleye verdiği sorunların aynısını soruyor. Fakat bu adaylarımıza şöyle yardımcı oluyoruz: İsterlerse okuyucu, işaretleyici, ek süre, onun dışında bütün sorulardan sorumlu tutuluyorlar ve de sınavlarını o şekilde gerçekleştiriyorlar. Fakat buradaki kriter tabii ki özellikle sınıflanamayan grupta yaygın gelişim ve özgül öğrenme güçlüğü olan adaylara okuyucu, işaretleyici yardımı veriyoruz ama bazı adaylarımız, özellikle otizm ve disleksi olanlar: “Ben okuduğum zaman anlamıyorum, okuyucu okuduğu zaman da anlamıyorum ama ikimiz birlikte okuduğumuz zaman anlıyoruz.” diyorlar. ÖSYM Başkanlığı da bunu, bu ortamı hazırlayarak adaylarımızın sınavlarını gerçekleştiriyor. Bütün sınavlar için bu uygulamalar söz konusu.

2018, 2019 yıllarındaki veriler: 2018’de önemli olan YKS’ye ait. Yaygın gelişimsel bozukluk, bu grup özellikle bu sınavımıza girer bizim. Bu grupta geçen sene YKS’ye giren aday sayımız 106, özgül özel öğrenme güçlüğü grubunda olan adayımız 301, zihinsel engelli grubunda olan 1.262, “CP” yani “Serebral Palsi” dediğimiz aday grubu 457 aday, 2019 yılına baktığımızda bu rakamlar artmıştır. Fakat sadece burada bir dipnot düşmek istiyorum; zihinsel engelli grubundaki aday sayısı 1.262 -2018’i konuşursak- çok gibi gözüküyor ama bu zihinsel engelli grubunda yer alan adaylarımızın çoğu çoklu engelli. Özellikle CP grubu veya bedensel bir rahatsızlığı varsa yanında mutlaka... O yüzden tek başına zihinsel değil. Raporlara baktığımız zaman da fiziksel rahatsızlığı olan, özellikle bu grupta CP’leri eğer bir yüzdeler oranına vurursak yüzde 50’den daha fazlası aynı zamanda zihinsel engelli tanısına sahip. 2019’daki rakamlarımız da... Bu yıl, biliyorsunuz, yaklaşık on beş gün önce sınavımızı gerçekleştirdik. Yaygın gelişimsel bozukluğundan 144 aday, özgül öğrenme güçlüğünden 419 aday, zihinsel engelli grubundan 1.606 aday, Serebral Palsi yani bedensel engelli aday grubundan da 539 aday sınavımıza katılmıştır.

ÖSYM 2014 ve 2017 yıllarına ait verilerini kapsayan engel, sağlık sorunu ve özel durumu olan adaylara ait bir değerlendirme raporu çıkardı. Bu değerlendirme raporu “osym.gov.tr” adresinde 9 Nisan 2018 tarihinde yayımlandı, sayfamızda yer almaktadır. Bütün özel adaylarımıza ait neler yaptığımız, sınav ortamları, adaylarımızdan aldığımız izinleri bütün bu kitabımızda, değerlendirme raporunda derledik, sitemizde de sunduk, erişmek isteyenlere bu şekilde adresi de buradan vermek istiyorum.

Ben teşekkür ediyorum Engelli Adaylar Daire Başkanı olarak ve de kurumum adına yaptığım bu işten dolayı. ÖSYM Başkanımızın bu aday grubunu çok özel bir yerde tuttuğunu, çok böyle bir baba gibi yaklaştığını da dile getirmek istiyorum. Genellikle her çocuk bizim için önemlidir ama engelli adaylarımız bir adım daha öndedir. O yüzden dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Sunumumu da herhâlde on beş dakikada bitirdim.

BAŞKAN – Evet, gerçekten YÖK ve ÖSYM beşer dakikadan on dakika bize kazandırdı, ben de kutluyorum. Gerçekten kurumlarımız bu ailelerimizle ilgili, bu çocuklarımızla ilgili canla başla olabilecek her türlü şeyi hayata geçirmeye çalışmışlar, çok güzel çalışmalar var, tebrik ediyorum. Her şey düşünülmüş gibi ama bizim gözümüzden kaçan şeyler de vardır, muhakkak sorularda onları da göreceğiz. Teşekkür ediyoruz.

Millî Eğitimi de dinleyelim, ondan sonra eğitim kısmı olduğu için soruları bu arada alalım. Diğer iki kurumumuz farkındalıkla ilgili sunumlar yapacağı için farklı kategoride olacak. Diğer bölümün sorularını da sonunda alalım. Bir de tekrar olursa kurumdaki arkadaşlarımız, yetkililerimiz burada, onlara da cevap verebilirler.

Teşekkür ediyorum.

3.- Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü İdari ve Mali İşler Daire Başkanı Necat Altıok'un, Genel Müdürlük olarak özel eğitim öğretmenlerine yönelik yürütülen faaliyetler ve hedefleri hakkında sunumu

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE GELİŞTİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İDARİ VE MALİ İŞLER DAİRE BAŞKANIN ECAT ALTIOK – Sayın Başkan Vekilim, Komisyonumuzun çok kıymetli katılımcıları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğünde İdari ve Mali İşler Daire Başkanı olarak görev yapmaktayım. Konuya ilişkin daire başkanımızın önceden planlanmış bir görevi sebebiyle ben görevlendirildim. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü olarak bu kapsamda yaptığımız bütün çalışmalarını bir slayt hâlinde sizlere sunmak istiyorum.

Millî Eğitim Bakanlığı olarak 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'yle özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerimizi çok önemseyeceğimizi buradan vurgulamak istiyorum. Millî Eğitim Bakanlığında görev tevdi edilen 3 tane genel müdürlüğümüz var bu konuda çalışan. Bir tanesi Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz, bir tanesi Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğümüz ve öğretmen ayağını gerçekleştiren Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğümüz. Özelinde de Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğümüz içerisinde de Mesleki Gelişimi Destekleme ve İzleme Daire Başkanlığımız bu görevi üstlenmiş bulunmaktadır.

Ben kısaca Cumhurbaşkanlığımızın 1 no.lu Kararnamesi'nde öğretmen yetiştirmenin görev tanımlarından bahsetmek isterim. Özellikle de tam bu konuya ilişkin bölümleri arz etmek istiyorum. Bu kararnamede öğretmenlerimizin niteliklerinin ve yeterliliklerinin belirlenmesi konusu var. Bir de Bakanlık öğretmenleriyle talepleri hâlinde özel öğretim kurumları eğitim personeline yönelik olarak meslek öncesi ve meslek içi eğitimi vermek veya verdirmek, gelişmeleri için kurslar açmak veya açtırmak, uzmanlık programları, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikleri düzenlemek tam da bu konumuzun kapsamı içerisinde bulunmakta.

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü olarak özel eğitim öğretmenlerine yönelik yürütülen faaliyetlerimizden bahsetmek istiyorum. Genel Müdürlüğümüz görev ve yetki çerçevesinde özel eğitim öğretmenlerine yönelik çeşitli kurs ve seminerler düzenlemekteyiz. Öğretmenlerimizin gelişimine, yeterliliğine katkı olması amacıyla çeşitli eğitimler vermek üzere planlar yapmaktayız. Bunlardan bir tanesi otizm spektrum bozukluğu (OSB) dediğimiz, bir diğeri öğrenme güçlüğü, bir diğeri dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi. Bu üç kapsamda Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğümüz olarak faaliyetlerimiz mevcut.

Sayın Başkan Vekilim müsaade ederse ben son üç yıl içerisinde bu anlamda gerçekleştirdiğimiz sayısal verileri sizlere paylaşmak istiyorum. Otizm spektrum bozukluğu konusunda daha öncesi de var bizim çalışmalarımız ama 2016 yılını biz baz aldık, 2016, 2017, 2018 ve 2019. 2016 yılı kapsamında bir merkezî faaliyette 68 öğretmenimizi eğittik, eğitim verdik. Otizmlî öğrencilerin eğitiminde özel eğitim uygulamaları yine 3 merkezî faaliyette, 328 öğretmenimize eğitim verdik. Otizm spektrum bozukluğu farkındalık eğitim semineri ve otizmlî çocuklarda görülen problemlî davranışlar ve başa çıkma stratejileri semineri verilmiş durumda, 11'i bunların mahallî eğitimlerde yani çeşitli illerimizde; toplamda 364 öğretmenimize ulaşılmıştır. 2018 yılı içerisinde 774 adet mahallî ve Otizm spektrum bozukluğu farkındalık konusunda da 22.805 öğretmenimize eğitim verilmiştir. 2019 yılı itibarıyla da bir merkezî, 2 de mahallî eğitim olmak üzere toplam 128 öğretmene bu konuda eğitim verilmiş. Yıl sonu itibarıyla da bu eğitimler ivmeli bir şekilde devam edecektir.

İkinci ana başlık olarak öğrenme güçlüğü konusunda özel eğitim öğretmenlerine yönelik olarak bir merkezî faaliyet, 27 de mahallî faaliyet olmak üzere 12 öğretmenimize ve 512 öğretmenimize mahallinde eğitim verilmiş. Yine 2017 yılında 3 merkezî, 52 mahallî olmak üzere 1.359 öğretmenimiz eğitime alınmış. 2018 yılında 1 merkezî, 1.769 mahallî olmak üzere 69.073 öğretmenimize ulaşılmıştır. 2019 yılı olarak da 17 mahallî, 432 öğretmenimize eğitim verilmiş ve toplamda da 2016, 2017, 2018, 2019 yılında 70.876 öğretmenimize... Bu 70.876 öğretmenden kastımız... Özel eğitime ihtiyaç duyan öğretmenlerimiz sayı itibarıyla 70 bin olarak algılanmasın, bu öğretmenlerimizi bazen yıl içerisinde ihtiyaç durum analizlerine göre 2 defa, 3 defa, 4 defa tekraren eğitime alıyoruz, sayı bundan ibarettir.

Bir diğeri de dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu. Yine 2016 yılında 32 adet mahallî, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, özel öğrenme güçlüğü olan çocuklarımıza yönelik yine bir farkındalık eğitimi burada 640 öğretmenimize ulaşılmıştır. 2017 yılında yine 53 mahallî, toplamda da 1.065 öğretmenimiz, 2018 yılında 45 adet mahallî faaliyet olmak üzere 976, 2019 yılında da 16 mahallî faaliyette 353 öğretmenimiz olmak üzere toplamda 2.394 sayıya ulaşılmış durumdayız.

Tabii, bunun yanı sıra öğretmenlerimize yönelik çeşitli faaliyetler de var. Bunlar kurs ve seminerler şeklinde de olabilmekte. Yine 2016 yılında merkezî ve mahallî olmak üzere 404.289, 2017 yılında 21 merkezî ve 761 mahallî olmak üzere toplamda 27.644 öğretmenimize ulaşılmıştır. 2018 yılı itibarıyla da 5 merkezî, 1.232 mahallî olmak üzere 18 bin öğretmenimiz, 2019 yılı itibarıyla da 7 merkezî ve 66 mahallî olmak üzere 3.241 öğretmenimize bu anlamda farkındalık eğitimi verilmiştir.

Sayın Başkan Vekilim, değerli katılımcılar; bu verdiğimiz eğitimlerin de dışında bize bir yol haritası niteliğinde olan Aile Bakanlığımızın bir eylem planı mevcut hepinizin malumu. Bu eylem planı çerçevesinde otizm spektrum bozukluğu olan bireylere yönelik Ulusal Eylem Planı D maddesi tam da Millî Eğitim Bakanlığı özelinde de Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ayağını oluşturmakta. Bununla ilgili tevdi edilen görevimizi yerine getirme amaçlı 25 Ocak 2019'da bir çalıştay düzenledik. Otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerle çalışan, çalışacak özel eğitim öğretmenlerinin mevcut durum ve sorunlarına dayalı geliştirilmesi gereken yeterlilik alanlarını tespit etme amaçlı yapılan bir çalıştay. Bu çalıştayda çeşitli veriler elde ettik, daha detaylı raporumuzu ileriki tarihte sunmak isteriz ama ben birkaç tanesini buradan okumak isterim. Mesela, bir tanesi uygulama standartlarının belirlenmesi, bir tanesi staj için formatör öğretmenlerin eğitilmesi, bir diğeri de -uzaktaki öğretmenlerimiz için söylüyorum- uzaktan eğitim portalının harekete geçirilmesi. Tabii, bu başlıklar bayağı var ama zamanınızı da almak istemem.

Peki, bundan sonra ne yapmayı hedefliyoruz? Bir sonraki çalıştayımızda ise alanında çalışan akademisyen ve öğretmenler ile programda yer alan dersler ya da modüllerin adının, saatinin, içeriğinin, program ve öğrenme çıktılarının belirlenmesini gerçekleştirmeyi hedefliyoruz, amaçlıyoruz ve bundan sonraki yapacağımız çalıştaylarda bize bir yol haritası niteliğinde olacaktır.

Bunlarla birlikte, ayrıca 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde diğer kurumlarımızı da dinledik, diğer kurumlarımızla birlikte bizimde üniversitelerle çeşitli anlaşmalarımız var, imzaladığımız protokoller var bu kapsamda, planladığımız da var, mesela Anadolu Üniversitesiyle bir yıl içerisinde 10 bin özel öğretim öğretmenine ulaşılmasını hedeflemekteyiz. Eğitim programlarının eylül ayına yetişmesi, ocak ayına ise materyal şeklinde eğitim kitaplarının tanımlanarak gönderilmesini hedefliyoruz.

Ayrıca, engelli öğrencilere yönelik farkındalıkla ilgili beden eğitimi öğretmenlerine de mesleki becerilerini artırmaya yönelik çalışmalar yapmayı hedefliyoruz, bunlar da planlarımızın içerisinde mevcuttur. Özel eğitimin ve özel eğitim öğretmenlerinin niteliğinin artırılmasına yönelik çeşitli çözüm önerilerimiz mevcut. Eğitim materyallerinin zenginleştirilmesi, materyal desteğinin sağlanması, zenginleştirilen materyallerin etkin kullanımına yönelik eğitimlerin verilmesi ve bu kapsamda bununla

birlikte aile farkındalığının artırılması... Tabii, bunların tamamını Millî Eğitim Bakanlığı olarak yapmak biraz zor, bu konuda Aile Bakanlığımızdan, YÖK'ten, RTÜK'ten, TRT'den çok çeşitli destek de bekliyoruz.

Millî Eğitim Bakanlığı olarak konuya ilişkin üzerimize düşen görev ve vazife neyse fazlasıyla canla başla çalışarak yerine getirmekten büyük memnuniyet ve mutluluk duyacağımızı ifade ediyorum.

Sayın Başkan Vekilim, benim sunumum bu kadar. Çok teşekkür ediyorum. Herhâlde on dakika falandır diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Ben de şimdi onu söyleyecektim, kaç dakika oldu diye soracaktım.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE GELİŞTİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İDARİ VE MALİ İŞLER DAİRE BAŞKANI NECAT ALTIÖK – On ikiymiş.

BAŞKAN – On iki, harika.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE GELİŞTİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İDARİ VE MALİ İŞLER DAİRE BAŞKANI NECAT ALTIÖK – Rekor bende o zaman.

Çok teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN – Eğitim camiası, evet, zaman kullanımını, yönetimini çok iyi yaptığını ortaya koydu. Eğitimci olmanın farkı bu olsa gerek.

Çok teşekkür ederim.

III.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.-YÖK, ÖSYM ve Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN - Şimdi, soruları alabiliriz ama diğer bölümü de çok aksatmadan, diğer bölümdeki sunularımızı da çok boğmadan yapalım, sonunda da tekrar sorularımızı sorabiliriz. Milletvekili arkadaşlarımızın soruları var mı? Evet, var.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Teşekkür ederim.

Öncelikle teşekkür ediyorum bu değerli sunularımız için ama gerçekten üzülerek şunu da görüyorum ki Yükseköğrenim Kurumu ve ÖSYM de bence otizmin yeterince farkında değiller. Yanılmıyorsam şöyle denildi: “Engelli, Yükseköğretim Kuruluna ulaşan kişi sayısının 47.751 olduğu ve bunun 38.955’inin engel durumu bilinmiyor.” denildi. Acaba engel durumu niçin bilinmiyor, bu konuda herhangi bir çalışma yapıldı mı? Bir de otizmlili bireylerin sadece 21’inin yükseköğretim kurumunda okuması sizi hiç düşündürdü mü? Yani bu oran üzerinde hiçbir çalışma yaptınız mı yani bu oranda bizde böyleyken Batı’da ya da diğer ülkelerde nasıl? Tabii, Türkiye’de ve dünyada otizmin görülme sıklığına baktığınız zaman, Türkiye’de anlamlı bir istatistiksel çalışma yok ama 0-18 yaş grubu arasında 350 bin, hatta daha fazla bir eğitime ihtiyaç duyan otizmlili birey sayısı varken 21’ini üniversiteyle buluşturmamız nasıl bir oran, bu konuda nasıl bir çalışma yapmayı düşünüyorsunuz? Konu gerçekten çok düşündürücü. Demek ki biz otizmlili bireylere hizmet vermiyoruz anlamı çıkıyor burada. Ben şunu sormuştum Millî Eğitim Bakanlığına: “Biz ne kadarına liseyi bitirebiliyoruz?” Yani “Türkiye’de otizmlili bireylerin ne kadarı lise mezunu olabiliyor?” diye ve sayı sadece 564 olarak geldi, bu konuda da herhangi bir çalışma yaptınız mı?

Yine, Millî Eğitim Bakanlığının Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü diyor ki: “15 bin özel eğitim öğretmenine ihtiyacımız var.” Yani bir tarafta atanamayan 450 binin üzerinde öğretmen varken diğer tarafta ihtiyaç duyulan 15 bin özel eğitim öğretmeni için herhangi bir planlama yaptınız mı, bu sayıyı

nasıl tamamlamayı düşünüyorsunuz? Yine Yükseköğretim Kurulunun, YÖK'ün özel eğitim öğretmeni yetiştirecek yeterince öğretim üyesi var mı, hangi merkezlerde bu verilebiliyor, bunların hepsinin üzerinde dikkatle durulması gerekiyor diye düşünüyorum.

Yine, bir örnek üzerinden açıklama yapmak istiyorum. Esra Nazlı Doğan, bu kız otizmlili genç bir kız, Ankara'da yaşıyor ve müzik dalında, solo ses yarışmasında Ankara'da 10'uncu oluyor ve piyanoda da 3'üncü oluyor. Israrla konservatuar okumak istiyor, bunun için güzel sanatlar lisesine gitmek istiyor ve güzel sanatlar lisesine kaydı yaptırılmak istenildiğinde Esra'ya verilen cevap: Otizmlili bireye eğitim verecek bir meslek ya da öğretmenin olmadığı söyleniyor ve Esra Doğan okula kabul edilmiyor. Kendisine ismini verebilir miyim diye söylediğim için ismini rahatlıkla paylaşıyorum Esra Doğan'ın. Esra Doğan, dışarıdan liseyi bitirmek istiyor yani ideali onun konservatuar okumak. Yani piyanoda Ankara'da 3'üncü olmuş, solo ses yarışmasında da 10'uncu olmuş bir çocuktan bahsediyorum ve liseyi dışarıdan bitirebilmesi için de 192 kredi alması gerekiyor. Üç yıl boyunca uğraşılıyor Esra, 53 puanda kalıyor. Yani Esra'nın logaritmayı, trigonometriyi, geometriyi bilmesine gerek yok. Şöyle bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz, bunu şunun için söylüyorum: Yani böyle özel çocukları, özel yetenekli çocukları keşfedip ilgi duydukları alanda bunlara kolaylaştırıcı bir yaklaşım sağlamak istiyor musunuz? Yani denilebilir mi ki "Sizin gibi olanlara 50 puan yeterli olabilir." ve Esra Doğan dışarıdan liseyi bitiremiyor, diyor ki: "Ben tekrar gideyim, katılayım." bu sefer de deniliyor ki: "Sen 18 yaşını geçmişsin, lise çağını geçmişsin." Yani bence konu gerçekten hassas yani "mış" gibi yapmamak gerekiyor ve gerçekten konunun üzerinde ciddiyetle durmak gerekiyor. Beethoven'ın otizmlili, Einstein'ın otizmlili olduğu söyleniyor. Belki de bu çocuklara fırsat verilebilse yani öyle ilgi duydukları alanda önleri açılabilse çok farklı olacak. Yani şunu hiç düşündünüz mü: Şimdi, bir haftada iki saat eğitim veriyoruz yani normal çocukların bile haftada kırk saat bir eğitimle hayata tutunamadığı, dersane desteği gerektiği bir ortamda bu çocuklar haftada iki saat eğitimle hayata tutunmaları nasıl olacak? Yani bu sayının artırılması konusunda herhangi bir çalışmanız var mı? Yani haftada iki saati yeterli buluyor musunuz? Bazı ülkeler şunu yapmış: Haftada otuz saat eğitim veriyor, çocuk ihtiyaç duyduğunda da artı iki saat daha ücretsiz eğitim veriyor. Yani bu konuda mutlaka ve mutlaka YÖK'ün, ÖSYM'nin, Millî Eğitimin ciddi kafa yorması gerektiğini düşünüyorum. Ben tekrar sunumunuzdan dolayı teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Soruları alalım, sonra topluca cevap verelim, zamanı daha iyi kullanırız diye düşünüyorum.

Buyurun.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Ben de bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Bir, YÖK'ten gelen arkadaş aslında başlangıçta da söyledi, herhâlde yanılmıyorsam "Daha dün bilgim oldu." diye belirtti yani o da bizim şeyimiz. Bu sunumları yaparken daha çok... Aslında biz Komisyon olarak ilk günden beri çok özellikli bir alan üzerinde çalışıyoruz, sadece engellilerin yükseköğrenime gitmesi filan değil, mutlaka bu alınması lazım ki biz Komisyonun ilk gününde de zaten "engelli" kelimesinden "özellikli çocuklar" diye tanımlamadan yola çıkmıştık. Bu Komisyonun en büyük görevlerinden biri aslında biraz böyle sınıflama, hepsini iç içe karıştırıp da bir şeyler yapıyoruz gibi değil de daha çok düşünmek ve ileride nasıl bir projeksiyon çıkartabiliriz diye... Yani hem tutanaklara girmesi hem de ileride bizim çalışmalarımız açısından Komisyon ve YÖK'e de şunları söylemek istiyorum: Bir, Türkiye'de sayı çok fazla ve sizin belirttiğiniz, az önce arkadaşımın da söylediği bir 50 bin sayısı belki de yeterli değil. Soru: Bu insanlara yönelik siz kimleri yetiştiriyor musunuz? Yani bir taraftan, evet, üniversitelerde olanak yaratıyorsunuz, ÖSYM'deki arkadaş da söyledi, Millî Eğitimdeki de peki, bunların eğitimi için bir müfredat var mı? Türkiye'de ve dünyada giderek artık böyle yan

dallar dediğimiz özel çalışmalar yürütülüyor. Mesela, sadece otizm için psikologlar nezdinde, sosyal hizmetler uzmanı düzeyinde YÖK'ün bir çalışması var mı, yok mu? Bir taraftan sayıları her gün artan RAM merkezleri var, onların istihdamı için -dün işte mesela ergonomi konusunda bir sunum izledik-böyle bir çaba var mı, yok mu? Benim bildiğim özellikli böyle bir alana özgü bir çalışma yok, yapılması lazım.

Bir diğeri, özellikle üniversitelerde bunların staj çalışmaları konusunda bu ailelerle veya bu eğitim merkezleriyle buluşuyorlar mı, bunun müfredata alınması lazım.

Bir diğeri, bu okumalar için zaten çaba yürütülüyor, epey aktarıldı da okumaları için. Ama bunların özel ihtiyaçları yani evet, işte "engel" deyince hemen hepimizin birçoğunun aklına işitmeme ise, görmeme ise veya işte bir tekerlekli sandalyeye çıkma... Ama burada farklı. Bu ailelerle ilişki kuruluyor mu yani gerek öğrenim hayatında gerek öğrenim hayatı sonrası üniversiteye gittiği, bulunduğu ortamda? Çünkü YÖK'ün görevlerinden biri de veri toplamak yani sadece bir şeyi yerleştirmek değil, bu konuda özel bir çaba yürütmeniz lazım.

Türkiye'de bu rehabilitasyon merkezleri çok açıldı, bir taraftan da gerçekten devlet çok iyi olanaklar sunuyor maddi açıdan ve özendirme demeyeyim de olanaklar açısından, insanların ulaşması açısından. Buradan bir bilgi toplanıyor mu, ihtiyaçlar ne, YÖK onunla ilgili ne yapabilir diye? Belki de bütün üniversitelerde böyle bir çalışma yürütmek lazım.

Şu anda mesela bizim Komisyonda sunum yapan arkadaşlardan birisi, bir avukat arkadaşımız burada, geçenlerde telefonla konuştuğumda doktora yapabilecek alan bulamıyor yani yüksek lisansını bitirmiş, bu konuda olanak veren yok, Jülide Hanım, kendisiyle de görüşmenizde yarar var. Böyle bir şey YÖK'le ilgili.

ÖSYM'yle ilgili yani tekrar teşekkürler ama ÖSYM'nin sunumu da daha çok işte sınava girdiklerinde ne yapabiliriz yani bunlar çok çok önemli, yapılması da gerekiyor ama burada da mesela özellikle ÖSYM dediğimizde Kamu Personel Sınavı da yapılıyor ve Millî Eğitim sizden sonra bir açıklama yaptı, bu insanlara yönelik nasıl bir program geliştiriliyor? Sizi dinlerken mesela aklıma şu geldi: Hem Millî Eğitim Bakanlığı için hem sizin için veya hepimiz için, aslında aile bireylerindin birisi ilgili bir bölümü seçiyorsa özendirme yapmamız lazım. Yani bir ailede otizmlili bir birisi varsa, CP'li birisi varsa -Kardeşlerden birisi olabilir, aile, kuzenlerden biri- tanık olduğu, nasıl ki sınavlarda kolaylık sağlanıyorsa bunlara bir şey yapmamız lazım. Hele Kamu Personeli Sınavı'nda daha farklı çünkü herhangi birisi sertifika almış, gelmiş; gittiğinde, teorik bilginin dışında bir şeyi yaşayarak, hissederek daha sorumlu olabiliyor. Yani Batman'da bir arkadaşımız gerek Millî Eğitim Bakanlığından gerek ÖSYM sonucu bir yere gittiğinde, eğitime gittiğinde bir sınıfta ne kadar özendirilse bile onu yaşayan birisi daha farklı yapabilir. Bu konuda bir çalışma yürütülse yararlı olacağını düşünüyorum.

Millî Eğitim için ise gerçekten orada da ailelerle buluşmak lazım. Yani ben teşekkür ediyorum size, daha çok müfredat düzeyinde kalıyor. Burada biz dinlediğimizden beri gerek sivil toplum örgütleri ve gerek aileler bize öykülerini, yaşadıklarını anlattıklarında bu anlattıklarının ne kadar değerli ve anlamlı, saygı da duyuyorum ama onu dinleyip daha da geliştirebiliriz. Orada da tekrar size de özellikle aile bireylerinden öğretmen olanlar varsa onlara öncelik tanımak ve artı, bu konuda çalışan öğretmenler... Mesela mahallelere kadar tanımlama yaptınız. Türkiye geniş bir coğrafya, bölgeler arası dağılımı nasıl, ulaşılabilirliği nasıl, siz bunları denetliyor musunuz yani bu denetimler nasıl oluyor? Çünkü en çok denetlemek... Şimdi, yetiştiriyoruz, sayı var, şu kadar kişi sertifika aldı, şu kadar kişiyi eğittik, sorun o değil ki. Binlerce kişiyi eğitebiliriz ama eğitim hedefine ulaşıyor mu, ulaşmıyor mu; sürdürülebilir mi, değil mi veya işte, iki üç yılda bir o programı yenilemek lazım çünkü her gün yeni bir şey geliyor. Bu konuda bir çalışma var mı, yok mu? Bunlara da özen göstermemiz lazım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ederiz.

Buyurun.

SEFER AYCAN (Kahramanmaraş) – Bugün sunum yapan 3 bürokratımıza da teşekkür ediyorum sunumları için. Tabii, daha çok da ben üniversite eğitimi, üniversite sınavı üzerindeki gözlemlerimi de aktarmak istiyorum, eski bir akademisyen olarak da bu kurulların içerisinde de yer aldım tabii ki. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezinde de çalıştım sınav yaparken. Hakikaten biraz sonra bir örnek üzerinde de anlatacağım. Bayağı bu konuda mesafe katettiğini düşünüyorum hakikaten. Çok özel işler de yapıyor. Ama, tabii ki sorun bitmiyor.

Yükseköğretim Kurumunda bu kadar özel öğrenci olduğunu belirtiniz. Tabii ki bunları yerleştirmiş olmak güzel ama üniversiteler buna ne kadar hazır? Üniversitelerin altyapıları buna ne kadar uygun? Bir üniversite hocası olarak, üstelik de Ankara'daki bir üniversitenin hocası olarak kendi üniversitem bile buna çok hazır değildi yani. İşte, sadece engelliler için yürüme bantlarının olması yetmiyor tabii ki. Bunun dolaşması var, amfilere girip çıkması var, aynı şeyleri yapmasını bekliyoruz ne kadar mümkün. Yani sadece YÖK'ün bunlara kapasite oluşturması, kontenjan açmasıyla sorun çözülmüyor. Fakülteler, üniversiteler buna çok hazır değil veya bununla ilgili altyapıları olmayınca yerleştirmek de çok sorunu çözmüyor, hatta yeni sıkıntılara da sebep oluyor diye düşünüyorum.

Millî Eğitim Bakanlığı bayağı mesafe katetti özel eğitimle ilgili öğretmen yetiştirmede, bununla ilgili okullar var ama çok daha oraya gidemeyecek durumda olan uzaktan eğitim ya da açık lise formatıyla ders alanlar var. Açık lisenin programlarının da çok iyi hazırlanması lazım. Sadece çocukları mezun etmek, diploma vermenin ötesinde tabii ki herkesin ihtiyacı, isteği, motivasyonu da üniversite kazanmak olduğu için, bir ölçüde de aynı şekilde sınava da hazırlaması gerekiyor.

Şimdi, ben Kahramanmaraş Milletvekiliyim. Bu sene gündeme de düştü, bir Siyam ikizimiz var. Özellikle de gittim, köyünde ziyaret ettim. Muhteşem çocuklar. Yani çok etkilendim onları gördükten sonra. Bu çocuklar liseyi yeni bitiriyorlar, açık lise mezunları. Sınav nedir, bilmiyorlar. “Böyle bir şartta sınava girdik. İlk defa görüyoruz üniversite sınavı nasıldır, bir test çözmedik. Kamerayı ilk defa orada gördük, kamera var tepemizde.” diyor. Siyam ikizi olmalarına rağmen –belki sizinle alakalı değil, hukuki bir sorun- ayrı birey olarak sınava girmişler. Ayrı testler verilmiş. Çok da konuşkanlar, cin gibiler. Biri diyor ki: “İkizimin sınavda tutulduğunu hissettim. Yani ister istemez ben oraya fikse oluyorum. Yani onun tutulması, onun tutukluğu beni rahatsız etti.” Neyse, bunlar ayrı güzel şeylerdi.

ÖSYM Başkanlığımızı aradım, Başkan Yardımcımızı aradım. Sınavda çok kolaylık göstermişler, teşekkür ediyorum ama bilmiyorum... Özel olarak size sormak istediğim şu: Şimdi, bunların yerleştirilmesini, mutlaka okumasını istiyorum bu çocukların. O kadar motiveler ki. Ama sorun şu: İkisinin aynı yerde okuması lazım. Bunu sağlamamız lazım. Bu konuda YÖK bize ne yapabilir? ÖSYM yapacağını yapmış, şimdi YÖK, yerleştirme aşamasında. Puanı gelince YÖK Başkanımızı da arayacağım ama şu an için bir öneriniz var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz de çok teşekkür ederiz.

Buyurun Bahar Hanım.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

YÖK, ÖSYM ve Millî Eğitim Bakanlığı yetkililerimize sunumlarından dolayı teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Belma Hanım'a bir sorum olacak. Hakikaten sunumunuz çok alanına vâkıf ve hassasiyet yüklüydü. Tekrar teşekkür ediyorum. Ben Trabzon'da İşitme Engelliler Derneğini ziyaretimde genel sorunlarından bahsettiler. O sorunları ben birebir size aktarmak istiyorum.

Derler ki: EKPSS, lise ve üstü mezunlarının sınav usulü kamuya personel alımları yapılıyor. Sınav soruları engelli grupların seviyesine uygunluğu ve engel durumuna göre ayrılıyor. İşitme engellilerin görsel hafızasının güçlü olması sebebiyle bazı kelimeleri ezber olarak akıllarında tutuyorlar ancak, örneğin işitme engelliye “fermuar” kelimesini sorduğumuzda birçok işitme engelli bu kelimenin anlamını bilmeyebilir ve yabancı gelebilir. Veya “Kaygan zeminde hızımız ne olmalıdır?” diye sorduğunuzda “kaygan” ya da “zemin” kelimesini yazı diliyle anlama gücünü çeken işitme engelliler ancak bunu işaret diliyle kolaylıkla cevaplayabilirler. Kendilerini ifade etmelerini istesek, örneğin hani İngilizcenin Türkçeye çevrilmesi gibi, “Ben aradım, sen cevap yok. Ben geldi, sen neredesin?” gibi böyle garip bir cümle ortaya çıkmakta. Bunun sonucu olarak da sınav merkezlerinde işaret dili tercümanlarının bulundurulması, sınav sorularının videoyla hazırlanması, EKPSS, ehliyet, ÖSYM, açık öğretim ve benzeri sınavların sorularının da işaret diliyle hazırlanması ve mesela görme engelli vatandaşlarımızın sınav tarihinde “okuyucu istiyorum” talepleri nasıl karşılanıyorsa işitme engellilerin de işaret dili anlatımlı video ya da tercüman bulundurma seçeneklerinin olması ve bundan yararlandırılması hususunda talepleri var. Bu konuda bir çalışmanız var mıdır ya da bundan sonraki süreçte neler yapılabilir? Bunu sormak istedim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ederiz.

Selin Hanım, buyurun.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Her şeyden önce tabii bu kıymetli sunumlar için ben de teşekkür ediyorum. Birkaç teknik sorum olacak sunumlardan. Bir de bir soru eğer sorunun yanıtı yoksa o zaman gerekliliğinin altını çizmek adına söz aldım.

Bu sunumda bize sunulmuş olan öğretmenlere verilen eğitimlerle ilgili. Bu rakamlar herhangi bir ihtiyaç verisiyle karşılaştırılamayınca ben oturtamadım kafamda. Yani 68 öğretmene eğitim verilmiş olması ne derece yeterlidir, daha kaç öğretmene eğitim verilmesi ihtiyacı vardır sorusuna bir yanıt arıyor zihnim. Dolayısıyla birinci sorum, bir ihtiyaç tespitiniz var mı Millî Eğitim Bakanlığında? Bu özel öğretmen eğitimine tabi tutulması gereken öğretmen sayısının ne kadar olduğu, bunun ne kadarının sağlandığına dair bir bilgi paylaşılabilirse çok memnun olurum.

Bir de sunum içerisinde 128 öğretmene belge verildiği not edilmişti. Bu belgenin de hangi yeterliliklere dair olduğuna dair bir merak uyandı bende. Yani bir belge ihtiyacımız var mı, yoksa öğretmenlere verilen genel eğitim yeterli oluyor mu? Bir sertifika ve belgelendirme ihtiyacı varsa Millî Eğitim Bakanlığının böyle bir projesi veya programı var mı diye merak ettim.

Bir diğer soru da, burada daha çok öğretmenlerin eğitimine dair, eğitimcilerin eğitimine dair bir tartışma oldu ama bu biraz da YÖK'ün ve sonra tabii ÖSYM'nin sınav sistemine dair etkileri olacak bir soru olacak. Yani biz bu insanların, esasında eşit koşullarda hayata karışabilmesini istiyoruz. Dolayısıyla tek kaygımız alacakları eğitimden ziyade fiziksel koşullar, dolayısıyla bina yapısı, yerel yönetimlerin sağlayacağı şehir bölge planlaması, birinci sağlık hizmetlerinde sağlık sektöründe alabilecekleri hizmetler... Bunu şu açıdan soruyorum: Mimarlık programlarının kontenjanları belirlenirken mesela

bunlar gözüteliyor mu? Dolayısıyla ÖSYM açısından ve YÖK açısından soru: Kontenjan ve üniversite müfredatları belirlenirken bu ihtiyaçları gözeten bir program ve planlama var mı, yoksa yapılması yönünde nasıl bir ihtiyaç tespit ediyor YÖK veya ÖSYM?

Şimdiden teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ederiz.

Metin Bey, buyurun.

METİN İLHAN (Kırşehir) – Öncelikle sunumlarınızdan dolayı teşekkür ediyorum ama az önce Çetin Bey’in söylediği gibi, sanki böyle sunumlar biraz ayrıntılı değil. Çünkü şöyle: YÖK ve ÖSYM’nin sunumlarında, daha çok bizim konumuz otizm ve Down sendromuyla ilgili olduğu için, bu çocuklar nerede, bu çocukların eğitimi için neler yapıyor, hangi branşlarda öğretmen alınıyor, hangi branşlarda kaç tane öğretmen alınıyor, kontenjanları nedir? Bunların daha çok ön plana çıkarılması bence gerekmekte.

Bir de, Millî Eğitim Bakanlığının... Öğretmen yetiştirme ve geliştirme deniyor ama siz hangi öğretmenleri yetiştiriyorsunuz? Yani bu özel eğitim merkezlerine biz çocuklarımızı götürdüğümüzde öğretmen sayısının çok yetersiz olduğunu, bu öğretmenlerin bu çocuklara sayı olarak yeterli olmadığını, atanamayan bir sürü öğretmen varken bu öğretmenlerin niye Millî Eğitim Bakanlığında alınmadığı gibi şeyler söylüyorlar bize.

Diyorsunuz ki tüm Türkiye’de çok az sayıda dil terapisti var. Bunlar niye yetiştirilmiyor? Dil terapisti için biz çocuğumuza merkez aramak zorunda kalıyoruz. Gittiğimiz merkezlerde “Bir öğretmenimiz var, öğrenciniz için haftada bir saat ayırabiliriz.” Neden bir saat haftada? Ya da başka merkezleri niçin arıyoruz biz? Biz bunların çözümünü istiyoruz. Bu sorunların çözümünü istiyoruz.

Bir de, bu otizmlî çocuklar, Down sendromlu çocuklar için Millî Eğitim Bakanlığı takip ediyor mu, bu çocukların istihdamı ne oluyor, bu çocuklar sonuçta ne oluyor? Geçen gün biz rehabilitasyon merkezine çocuğumuzu götürdüğümüzde otizmlî bir çocuk üniversite sınavına girecekti. Aile üzülmüyor. Niye? Çünkü “Çocuk mezun oldu.” diyor. “Mezun olduktan sonra biz bu çocuğu ne yapacağız, nereye göndereceğiz? Bu çocuk ileride ne olacak? Nasıl bir yaşantısı olacak?” Baba yaşlı, anne yaşlı. “Bizden sonra bu çocuğun istihdamı için, bu çocuğun yaşam güvencesi için ne yapılabilir?” gibi sorular soruyorlar bize. Yani sizler ne yapıyorsunuz bunlar için? Bu çocuklar, otizmlî çocuklar okulu bitirdi, sonrasında ne oluyor bu çocuklar, hangi alanlara yönlendiriliyor, hangi alanlarda bu çocuklar iş alanı buluyor ya da hayatlarını idame ettiriyor? Bunun için bir çaba sarf ediyor musunuz? Biz özellikle bunları istiyoruz.

Bir de, ben çocuğumu birkaç tane rehabilitasyon merkezine götürdüm. Rehabilitasyon merkezleri birbirinden çok çok farklı. Yani bazı bölümler rehabilitasyon merkezlerinin bazılarında var, diğerlerinde yok. Şimdi, Ankara merkezinde, başkentte böyle bir durum varsa diğer şehirleri ben düşünemiyorum. Yani bir tarafta ergoterapiden hiç bahsedilmiyor. Bize gittiğimiz merkezde ergoterapinin ne kadar önemli olduğunu, bu çocuğun mutlaka alması gerektiğini yani tamamlayıcı bir eğitim olduğunu söylüyorlar. Siz bu denetimi yaparken merkezlerdeki bu sorunları nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz ya da neler yapıyorsunuz? Bunlardan hiç bahsetmediniz.

“Öğretmen yetiştirme, geliştirme.” diyorsunuz. Hangi öğretmenleri yetiştirdiniz? Özellikle bunları istiyoruz. Yani rehabilitasyon merkezlerine yetiştirip siz nasıl gönderiyorsunuz, hangi koşullara göre gönderiyorsunuz, oradaki öğretmen ne kadar maaş alıyor, Millî Eğitimdeki öğretmen ne kadar maaş alıyor? Çünkü biz çocuğumuzu götürdüğümüzde bir hafta bir öğretmeni görüyoruz, öbür hafta diyorlar ki: “Öğretmenin ataması oldu.” Ya da bir hafta götürüyoruz, üç hafta sonra bakıyorsunuz ki “Öğretmeniniz

değişti.” diyorlar. Niye? Çünkü öğretmen rehabilitasyon merkezine ya uyum sağlayamıyor ya sorunlar çok fazla ya ders sayısı çok fazla, öğretmen o yoğunluğa ayak uyduramıyor. Biz, Millî Eğitim Bakanlığının bu konuda çok ciddi adımlarını istiyoruz. Millî Eğitim Bakanlığı bize somut adımlar gösterebilirsin. Ben bu sunumlarda çok fazla bir şey göremedim açıkçası sizi de kırmak istemem ama. Bize daha somut şeyler söyleyin, daha somut şeyler görelim. Çünkü biz aileler, rehabilitasyon merkezine gelen aileler istiyorlar ki çocuklar belli bir seviyeye gelsin. Yalan yanlış birtakım şeylerle ya da “mış” gibi, yapmış olmak için...

Sonuçta yani Millî Eğitim Bakanlığı büyük bir bütçe ayırıyor bu merkezlere. Bu bütçeyi siz ayırdığınız zaman bakıyorsunuz bir sürü insan Ankara’ya gelmeye çalışıyor. Uçakla gelmeye çalışıyor, bir sürü parayı da cebinden harcıyor bu aileler. Evlerini satanlar, arabalarını satanlar varken bu merkezlerin çok ciddi olması lazım. Bu ciddiyeti kesinlikle elden bırakmaması lazım çünkü bu çocukların yaşamı bizim için çok değerli, çok önemli olmalı, siyasetüstü bir şey olmalı. Onun için, ben elinizden geleni yapmanızı istiyorum çünkü aileler de bunu çok istiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ederiz.

Aylin Hanım, sonrasında uzmanlarımızın bir sorusu var ve diğer bölüme geçelim.

AYLİN CESUR (Isparta) – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Ben de sunumları kaçırdığım için öncelikle özür dilerim. Parti grubumuzun bir toplantısı vardı. Bununla çakışıyor maalesef. Hepimize uygun bir zamanı ayarlayamıyoruz. Böyle bir sıkıntımız var ama bütün tutanakları alıp inceliyoruz. O yüzden, eğer soracağım veya dile getireceğim şeylere sunumlarda yer verilmişse bu manadaki eksiklik için şimdiden özür dilerim.

Eğitim işi her konuda tabii çok önemli. Bu konuda da çok çok önemli. Ben de Isparta Milletvekiliyim, tıp doktoruyum. Dolayısıyla konuya sağlıkçı yönünden bu zamana kadar yaklaşmaya çalıştık. Aynı zamanda da her toplantıda aşağı yukarı söz aldığımızda dile getirdiğim bir şey var. Genel olarak devletimizdeki ilgili kurumların, kamunun ve aslında özel sektörün de, özel eğitim kurumlarının da çok ilerlediğini, çok iyi şeyler yapıldığını görüyoruz. Ama sorunun birinci parçası, bunların kendi aralarında bir iletişim kopukluğu ve bir koordinasyon kopukluğu var, dün de dile getirmiştik, öyle görünüyor. Sunumları izledikçe bu düşünceye daha da çok odaklanmaya başladık, kendi adıma en azından öyle.

İkincisi, bunların, bu mekanizmanın daha iyi işlerlik kazanması için eksiklerimizi daha iyi bilmeye ihtiyacımız var. Biz genel olarak çağırdığımız kurumlardan eksiklerimiz yasal olarak, bizim Komisyon olarak neleri düzenlememiz gerektiğinden ziyade varlarımızı dinliyoruz çok kapsamlı ve iyi bir şekilde, çok teşekkür ederiz. Ama bu Otizm Komisyonu sonucunda çıkaracağı yasal düzenleme için sizlerden bu konulardaki eksiklerimizi daha fazla dile getiren birer rapor arzu ediyoruz; birinci söylemem gereken bu.

Bunun dışında benim kendi tespitlerim var. Acilen otizm spektrum bozukluğu gösteren çocuklarımızın gösterdiği yetersizlik alanlarına, öğrenme ve davranış özelliklerine uygun bir müfredatın tüm eğitim kurumlarında uygulanır hâle gelmesi gerekiyor buna göre. Öğretmenlerin etkili eğitim konusunda bilimsel dayanaklı uygulamaları uygulamaları için bunları sağlamak da devletin tabii ki görevi ve hizmet içindeki öğretmenlerin bu anlamdaki destek alacakları düzenlemeleri yapmamız gerekiyor.

Şimdi, bunlar, varların içinde eksikler neler? Tekrar ediyorum, altını çizerek, bunları öğrenmeye ihtiyacımız var. Bizim bulabildiğimize göre özel eğitim öğretmeni eksikliğinin giderilmesi gerekiyor ve öğretim üyesi sayısının yetersizliği sorunun bir parçası, her yerde bu karşımıza çıkıyor. Bir de, çok fazla derecede özel eğitim kurumlarında ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerin özlük haklarının giderilmesi ve onların çalışma koşullarındaki... Öyle talepleri var, sürekli bunu dile getiriyorlar. Sorunu giderirken otizmlili veya diğer hastalıklardaki bireylerimizin erken teşhis, tanı, tedavi ve onlara tüm Türkiye'nin her yerinde herkese bunun sağlanmasının yanı sıra aile de dâhil, eğitimciler de dâhil aslında bu konunun bir parçası olan kim varsa onların yaşam koşullarını ve çalışma şartlarını devlet olarak üstlenip çocuklarımıza daha iyi hizmet verebilmelerini sağlamamız lazım, bu manada da bunun altını çiziyorum. Rehabilitasyon merkezlerinde çalışanların özlük haklarının giderilmesi ve çalışma şartlarının düzenlenmesi için... Ve onların kadro talepleri var aslında, dershane ve ücretli öğretmenler gibi prim gün sayısına göre atanmak istiyorlar, bunu dile getirmek istiyorum.

Onun dışında, bizdeki bilgi, 33 üniversitede özel eğitim bölümü olduğu ve toplam 222 öğretim elemanının görev yaptığı, hâlen 6 bin özel eğitim öğretmen açığı olduğu ve bu kapasiteyle bunun kapatılmasının imkânsız olduğu yönünde. Bunu gidermek için bir düzenleme yapmamız gerekiyor. Nitelik ve niceliğin geliştirilmesi, yine sayılarının yeterli düzeye getirilmesi önemli. Türkiye'de bu açık olduğu sürece tabii ki önce açığı kapatıp daha sonra ikisini beraber belki de götürmek lazım.

Yine farklı eğitim terapileri uygulayan sosyal hizmet uzmanları, bireysel eğitim terapistleri ve davranış analistleri, dil ve konuşma terapistleri, uğraşı terapistleri gibi elemanların yetiştirilmesi ve kısa dönem kurslarla bunların yetiştirilmesi uygulamasına son verilmesi gerekiyor. KPSS gibi -az önce dile getirildi- atama kriterlerinin de standart hâle getirilmesi ve atanamayan özel eğitimcilerin durumunun çözülmesi ve eğitim kurumu sayısının da artırılması gerekiyor.

Benim söyleyeceklerim şimdilik bu kadar, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN- Biz de teşekkür ederiz Aylin Hanım.

Zamanı hatırlatarak son iki için soru hakkı veriyorum.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Kısa bir soru soracaktım...

BAŞKAN – Çok kısaysa alalım çünkü diğer kurumlar da bekliyorlar.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Başkent olduğu için soruyorum. Ankara'da otizmlili bireylere lise eğitimi veren kaç liseniz var ve bunlar hangileri? Hangi liselerde otizmlili çocuklar lise eğitimini görebilir? Kaç tane liseniz var? Öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim kısa soru için.

Jülide Hanım, aynı hassasiyeti sizden de bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

AV. JÜLİDE İŞİL BAĞATUR – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri; öncelikle kıymetli sunumlar için çok teşekkür ediyorum.

Ben hem sunuma katkı hem de bu konuda eğitimde aslında temelde sistemi konuşmamız gerektiğini düşünüyorum çünkü uluslararası insan hakları alanında engellilerin eğitim hakkına yönelik tüm çalışmaların sentezini ortaya koyan, Türkiye'nin 2008 yılında imzaladığı -ihtiyari protokolü de 2014 yılında imzaladığı- Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi.

Peki, Őu anda üniversitelerimiz dâhil uygulanan eğitim, sözleşmeye uygun olarak kapsayıcı eğitim mi? Hiçbir şekilde alakası olmadığını söylemek isterim. Öncelikle Őu anda uygulanan sistem, sunumlarda da bunu gördük, belirli .bir kota çerçevesinde ele alınıyor. Kapsayıcı eğitim de aslında engelli bireye özgülennmiş, etkileyici, destekleyici tedbirler alınarak akademik ve sosyal gelişim becerilerini en üst düzeye çıkaracak ortamlarda eğitimin verilmesi gerekiyor. Hâlbuki bugün uygulanan eğitimde bütünleştirme modeline göre, normal okul düzeninde organizasyonel değişiklik yapılmadığı için özel eğitimsel ihtiyaçları olan bireyler verilen eğitimden yeterince yararlanamamakta. Çoğu akademik konularla ilgili olarak alternatif dersler almak veya ayrı bir sınıfta ayrı bir ortamda eğitime tabi tutulmak zorunda bırakılmaktadır. Bir kere öncelikle bir özel eğitim kanununun çıkarılması gerekliliği buradan doğmaktadır. YÖK de Yükseköğretim Kanunu da esas alınacak acilen Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi kapsamında bir özel eğitim kanununa ihtiyacı vardır çünkü sözleşmenin eğitim hakkına ilişkin temel felsefesi eğitim hakkının engelliler tarafından kullanılabilir hâle gelmesinin tek ve etkileyici yolu, kapsayıcı eğitim yani "inclusive eğitim" dediğimiz eğitimdir. Burada belirli bir kota sistemi yoktur. Konusu, eğitim alamayan bütün çocuklar, engelliler, azınlığa mensup yabancı, göçebe, çalışan her türlü bireylerdir. Dolayısıyla bu okullarda fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal, dilsel ya da diğer durumlarına bakılmaksızın tüm çocuklara ve gençlere uygun bir hâle eğitim getirilir. Yani çocuk okula uydurulmaz, okul bütün çocukların eğitimine uygun hâle getirilir.

Rehabilitasyon merkezleri bir çözüm değildir, geçici bir çözümdür. Temel çözüm, okulların güçlendirilmesi. Burada öğretmen sayıları da önemli değildir çünkü okullarda rehberlik servisi gibi ayrı özel eğitim servisleri olmadan, norm kadrolar belirlenmeden, kapsayıcı eğitime uygun yapılandırma olmadan kaç tane öğretmen görevlendirdiğimiz önemi bulunmamaktadır çünkü birçoğu aslında ayırıştırma dediğimiz, özel özel eğitim okul ve kurumlarında yer almaktadır.

Yine, sunumlara baktığımızda kota sistemlerinden bahsetmiştim. Őu anda yükseköğretim sürecini düzenleyen en temel kanun, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'dur. Kanuna baktığımızda Engelli Sözleşmesi'yle uyumlu tek hüküm, Őu anda bir tek hüküm vardır, o da yükseköğretimde imkân ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemlerin alınacağına ilişkin hükümdür.

Buna ilişkin birtakım çalışmalar başladı. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, sözleşme yürürlüğe girdikten sonra birtakım değişikliklere uğradı. Bu arada, Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği adıyla bir yönetmelik yürürlüğe girdi. Yönetmelięin 2014 yılında değiştirilen amaç maddesi tamamen engelli öğrencilere yönelik ancak bütün yasalara baktığımızda aslında eğitimde dahi tanılmanın, tıbbi yönünün maalesef esas alındığını görmekteyiz.

Peki, bu tıbbi tanılama doğru bir şekilde ele alınmış mı? Oradan Engelliler Hakkında Kanun'daki "engelli" tanımına çok kısa buradan değinmek istiyorum. Şimdi, Engelliler Hakkında Kanun'da "Engelli: Fiziksel, ruhsal, zihinsel ve duygusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireylerle birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey." Bu tanım çağdaş bir tanımdır, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi kapsamında yapılmıştır. Hâlbuki Koordinasyon Yönetmeliği'ne baktığımızda YÖK'ün engellilerle ilgili, engelli öğrenci tanımı açısından bir geriye gidiş olduğunu, sağlık açısından değerlendirmenin esas alındığını görüyoruz. Hâlbuki okullarda ilaç ya da herhangi bir tedavi yapılmamaktadır. Orada engel ya da özrün ne olduğu değil, nasıl eğitim verileceği çok önemlidir. Koordinasyon Yönetmeliği'ne baktığımızda "Engelli öğrenci: Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon,

danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan yükseköğrenim öğrencisi.” olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, engellilik olgusunun tıbbi bakışımı yansıtan bu tanımın yeniden değiştirilerek 5378 sayılı Kanun’la paralel bir düzenleme yapılması kaçınılmaz bir zorunluluktur artık.

Bir de söylemek istediğim özellikle, şu anda -birtakım sayılara yer verildi- ülkemizde örgün eğitim kapsamında olan, 2017-2018 Millî Eğitim Bakanlığı istatistiklerine göre 363 bin öğrenci bulunmaktadır. Sağlıklı bir değerlendirme yapmak için aslında bizlerin her şeyden önce bunun alt kırılımlarını görmemiz gerekir. Kaç öğrenci okul öncesi eğitim alıyor, kaç öğrenci temel eğitimden faydalanıyor? Bu öğrencinin kaç öğrencisi liseye gidebiliyor? Ve liseye gidebilen öğrencilerin kaç öğrencisi yükseköğrenime gidebiliyor? Yoksa buradaki tek başına bu rakamlar bütün içerisinde ele alınmadan açıkçası çok bir şey ifade etmemektedir çünkü mevcut durumda lise eğitimine devam, sadece çok hafif düzeyde zihinsel engellilerin ya da dikkat eksikliği gibi, işte özgül öğrenme güçlüğü gibi çok hafif düzeyde yetersizliği olan bireylerin, özel gereksinimi olan bireylerin yararlandığı bir durumdur.

Merkezî sınavlara da bakıldığında, yine, benim en büyük eleştirim sağlık kurulu raporlarının istenmesi olacaktır. Her ne kadar şubat ayında sağlık kurulu raporlarına ilişkin yönetmelik değişse de sağlık kurulu raporu almak, bildiğiniz gibi, çok da kolay bir iş değildir. Zaten örselenmiş olan bireyi, gerek kendisi engelli ya da yetersizliği olan birey ve ailelerini ayrıca bir de resmî hastanelerde sağlık kurulu raporu uygulamasına tabi tutmak çok doğru bir yöntem olmayacaktır.

Dolayısıyla buradaki bütün konuşmalardan... Ben aslında, kapsayıcı eğitimi temel alan, eğitimin doğumdan itibaren üniversite hayatının sonuna kadar kapsayıcı eğitim esaslarına göre hazırlanmış, kendisinden sonra çıkarılacak bütün mevzuata temel teşkil edecek bir özel eğitim kanunu çıkarılması gerekliliğinin bir kere daha altını çizmek isterim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Notumu aldım.

Teşekkür ederiz.

Onur Bey, size çok kısa bir zaman kaldı, daha soruların cevaplarını alacağız. İki kurum sunumu dinleyeceğiz, onların soruları var.

Buyurun.

ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI UZMANI DOÇ. DR. ONUR BURAK DURSUN – Sağlık Bilimleri Üniversitesi Uluslararası Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Ana Bilim Dalı Başkanıyım.

Benim spesifik bu alanlarla ilgili hem birkaç katkı hem de çözüm önerilerim de olacak. Şimdi, otizmlili bireylerin yüzde 10’unu ilgilendiren bir durum var. Otizmi açıklayan teorilerden bir tanesi “domain spesifik hipotezi” denilen bir şey var yani bu bireyler beyinlerinin bir bölümünü o kadar yoğun ve iyi kullanıyorlar ki diğer bölümlerini de bu kadar iyi kullanmaları söz konusu olmuyor. Biz beynimizin her bölümünü bir oranda kullanabiliyoruz. Yani mesela işte Asperger bozukluğu deyip deyip duruyoruz. Hans Asperger’in en çok suçlandığı şey bu sosyal ilişkileri kötü ama bir alanda çok iyi çocukları acaba Almanya’ya İkinci Dünya Savaşı’nda kullandırttı mı diye eleştiriliyor. Silikon Vadisi’nde Asperger bozukluğunun daha sık olduğu söyleniyor. Yani bir alanda özel yetenek, hemen bir örnek vereyim -ismini zikredebilirim- Alper var. Siz diyorsunuz ki mesela doğum tarihinizi söylüyorsunuz “23/03/1979.” “Cuma” diyor hemen yani bunun ben hekim olarak nerede nasıl kullanıldığını bilmiyorum ama vaktiyle bunları özellikle istihbarat örgütleri, matematikçiler, çok ciddi sorunlarda kullanmışlar. İşte dediğim gibi Silikon Vadisi’nde daha yüksek olduğu söyleniyor, damgalamak için çalışma yapılmıyor.

Şimdi, bizim buradaki Alper’le ilgili sorumuz onu bir üniversiteye sokmamak. Özel yetenek dediğimiz sadece müzik, resim ve bedene olmaz; çok ciddi özel yetenekleri olan çocuklar var, bunlar lise eğitiminde de zorlanıyorlar çünkü onlar 10 matematik, 10 Türkçe, 10 fen bilimleri sorusu yapamıyorlar ama bir alanda inanılmaz yetenekleri var. Mesela bir sahneyi görüyor, Meclisi gösteriyorsunuz, size penceredeki detaya kadar çizim yapan çocuklar var. Şimdi, bunlar için ayrı bir sınav oluşturmamız lazım. Yani üniversite sınavı dışında alan uzmanlarını toplayacağız; bu ne anlama geliyor, nerede kullanabiliriz? Böyle bir sınav sistemine ihtiyacımız var. Sınavı geçti diyelim, üniversiteye soktuktan sonra da... Bir başka örneğim -ismini veremeyeceğim- 5’inci sınıfta Asperger tanısı olduğunu düşündüğüm, tanı koyduğum bir olgum var, babası izin vermediği için şey yapamadık; hakikaten zehir bir çocuk derslerde, sayfayı görüyor, ezberliyor, bütün dersleri geçmiş ama arkadaşları arasında tuhaf, hiçbir arkadaşı yok, kendi kendine konuşuyor, ben de derste fark ettim. Bu çocuk daha sonra nöroloji ihtisası seçti yani sosyal bir hekimlik yapması çok mümkün değil bu çocuğun, inanılmaz bir biyokimyacı olabilirdi ama biz onu yönlendiremedik. Üniversite sınavına girdikten sonra veya bir doktora yaptıktan sonra bu çocukların misafir öğrenci olarak statülendirilmesi mümkün olabilir mi ve geçiş hakları sağlanabilir mi? Çünkü bir yere uyum sağlayamadığı zaman öbür tarafta çok aşırı yeteneği olabilir, baştan başlıyor çocuklar. Tekrar uzmanlık sınavına girdi, başka bir alan kazandı, orayı da yapamadı çünkü aileyle ilgili ulaşamadığımız noktalar vardı.

Yine sistemin hazırlanmasından bahsettik. Diyelim ki üniversiteye girdi bu çocuklar, öğretim üyelerinin, oradaki personelin, amfideki personelin bilgilendirilmesi gerekiyor, bu çocuk farklı bir çocuk, derste birden çığlık atıyor çocuk yani ve tabii ki sınıf arkadaşlarının üniversite düzeyinde diğerlerine yol gösterecek bu öğrencilerimiz o arkadaşlarını pekâlâ içleyebilirler sizin söylediğiniz gibi. O yüzden bu sorunlara dikkat çekmek istedim.

YÖK’le ilgili hep söylendi ama bizim bir projeksiyonumuz, galiba ihtiyacımız bu. Bizim kritik branşlarımız var, işte çocuk, ergen ruh sağlığı, ergoterapi, konuşma terapisi uygulamalı davranış analistlerine özellikle ihtiyacımız var; çocuk gelişimciler, psikologlar, bunlarla ilgili bir projeksiyon yapmaya ihtiyacımız var çünkü şunu görüyoruz: “Bazı bölümleri devletimiz destekliyor.” diyoruz ama bazı bölümler on sene içerisinde 10 kat artarken bazı bölümler 10 kişi artıyor. Buradaki verimi, öğretim üyesini de sorgulamamız gerekiyor çünkü bu sadece devletin desteğiyle alakalı bir şey değil çünkü sizin önünüze bir kâğıt geliyor “Asistan istiyor musunuz?” Bazı öğretim üyesi istemiyor yani bunu da devletin bir şekilde sorgulaması lazım, sadece sistemden değil, bireyden kaynaklanan hataların da ayıklanması gerekiyor.

Özellikle bu otizm mükemmeliyet merkezlerinden bahsedildi. Bu merkezlerin de personel sayısı, verimi, bütçesinin değerlendirilmesinin çok olumlu olacağını düşünüyorum. Hani bir merkez açılıyor ama ondan sonrasının ne olduğuyla ilgili de bir analiz yapılmasının uygun olacağını düşünüyorum.

Millî Eğitim öğretmen yetiştirmeyle ilgili özellikle tüm öğretmenlerin müfredatına otizmle ilgili bizim -dün bahsettim- on-line modülümüz var, bunu koyabiliriz çok rahatlıkla ama bu yetmez, mutlaka en az 2 hasta görecekları, 2 çocuk görecekları bir staj programı almaları gerekiyor çünkü karşılına bu çocuk geldiği zaman öğretmen olarak çok panik yapıyorlar ve bu sefer hata yapabiliyorlar, aslında art niyetli, kötü niyetli değiller. O yüzden mutlaka dediğim gibi bu eğitimlerde on-line modülümüzü hekimlerimizde, aile hekimlerimizde kullandık, geçerlilik güvenilirliği kanıtlanmış bir yöntem. Seve seve Millî Eğitimle çalışma yapabiliriz, zaten Unicef’in Millî Eğitim Bakanlığıyla bir çalışması var dikkat eksikliği, sınav kaygısı, sosyal fobiyi falan içeriyordu ama otizm yoktu, belki bunu da katabiliriz. Kimden başlayalım dersiniz ana sınıfı öğretmenlerinden mutlaka başlamamız gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de çok teşekkür ederiz.

Oldukça yoğun sorular var ama çok benzer bence bir topladığımız zaman, birkaç başlıkta cevap verebilirsiniz.

İlk önce YÖK'ten başlayalım isterseniz, sunum sırasına göre devam edelim.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Ben cevap verebilir miyim?

BAŞKAN – Evet, buyurun.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Sayın Başkan Vekili, sayın katılımcılar; öncelikle bu değerli konuyla ilgili toplantıya bizleri davet ettiğiniz için çok teşekkür ederiz.

Yaklaşık 2006 yılından beri, kurulduğundan beri YÖK Engelli Öğrenci Komisyonunda üye olarak görev yapıyorum.

Gelen sorular çok kıymetli sorular, zaten bizler de Komisyon olarak bu sorulara cevap aramak için yoğun çalışmalar yapıyoruz 2006 yılından beri. Öncelikle şundan başlayayım, sayılardan başlayayım izin verirseniz: Dendi ki “Engelli öğrenci sayısındaki 38.895 diğer, niye diğer, niye engel grupları belli değil?” Biz de zaten komisyonumuzda bu çalışmalarını yaparken dikkatimizi çekti ve bu konuda çalışma başlattık. Yani bu “diğer” başlığının altındaki engel gruplarını tanımlamaya yönelik çalışmalarımız başlatıldı ama tabii ki takdir edersiniz ki bir an önce sonuç almak pek mümkün olmuyor ama sonuç alacağız ve paylaşacağız ileride mutlaka sizlerle.

Asperger veya otizm spektrum bozukluğu olan öğrenci sayısı yükseköğretimde 21, oldukça düşük bir sayı. Ve bu 21'in de eminim büyük bir oranı Aspergerdir çünkü Aspergerler sosyal yani sözel iletişim kurabiliyorlar, onların eğitim hayatlarında pek bir sıkıntı olmuyor, onlar sadece sosyal hayatlarında bazı sıkıntılar yaşıyorlar ki eğitimi engelleyen bir konu değil. Ama gerçek anlamda otizmlili sayısının ne olduğunu bilemiyoruz, çok çok düşük bir sayı. Şimdi ben buradan devam ederek diğer soruların da cevaplarını içerdiğini düşündüğüm şekilde yanıtlamaya çalışacağım. Bunun nedeninin ben sınav sistemine bağlı olduğunu düşünüyorum, bu görüşümü zaten kendi Komisyonumda -arkadaşlarım biliyorlar- son iki toplantıdır paylaşıyorum ve Komisyon toplantımızda Millî Eğitim Bakanlığından ve Çalışma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından temsilciler de bulunmaktaydı. Şimdi, ÖSYM Engelli Daire Başkanlığı gerçekten çok büyük gayretler sarf ediyor, tek tek bütün engelli öğrencilerle ilgileniyor, buna hiç şüphe yok ve yardımcı oluyorlar. Fakat bu engelli öğrencilerden daha ziyade fiziksel engelli öğrenciler yararlanıyor bu imkânlardan yani görme engelliler, işitme engelliler, bedensel engelliler sınav sisteminden gerçekten ihtiyaçları doğrultusunda, talepleri doğrultusunda geliştirilmiş şekilde yararlanabiliyorlar ve yerleşebiliyorlar yükseköğretim kurumlarına. Ama otizm gibi, Down sendromu gibi, öğrenme güçlüğü gibi hafif ve orta mental retardasyon grubuna giren lise mezunları maalesef Temel Yeterlilik Testi olarak adı yenilenen TYT sınavında başarılı olmaları mümkün değil çünkü bu gruba giren öğrenciler BEP'le yetiştiriliyorlar orta öğretimde yani temel eğitimde bireyselleştirilmiş Eğitim Programı'na tabiler. Bu ne demektir? Diğer normal olarak tanımladığımız öğrencilerin gördüğü eğitimi görmüyorlar; onlar kendi seviyelerinde, kendi düzeylerinde çok daha kolaylaştırılmış, kısıtlandırılmış konuların eğitimin görüyorlar fakat TYT'ye geldiklerinde herkesle aynı sorulara muhataplar. Burada büyük haksızlık var, biz de bunun farkındayız Komisyon olarak. Bu konuda gerçekten çalışmalar ÖSYM'nin de desteğiyle -zaten Belma Hanım da bizim Komisyonumuzun üyesi hem Engelli Daire Başkanı arkadaşımız- yapılacağına inanıyorum. Ben zaten bunun kesinlikle peşin demeyeyim, benim

oğlum da otizmlı bu arada, 19 yaşında şu anda ve geçtiğimiz aydaki ya da işte yirmi gün önceki TYT sınavına girdi, sistem böyle çünkü. Bu konuda çalışmalar olacağını düşünüyorum çünkü gerçekten o yüzden bu otizmlı öğrenci sayısı az. Çünkü bu TYT bir baraj ve az önce bütün soru alan kişiler belirtti, yetenekli, özel yeteneği olan kişiler mesela çok iyi resim yapabilir, çok iyi bir alet çalabilir fakat TYT'deki soruları cevaplayamayabilir. O zaman maalesef bu bir engel, hemen soyutlanıyorlar her şeyden, bütün eğitim sisteminden ve yükseköğretime giriş yapamıyorlar.

O yüzden ya bu sınav sistemiyle ilgili -ben bunu kendi Komisyon toplantımda da ifade ettim- YÖK bir çalışma yapacak, şu şekilde bir çalışma: Bu tür gençler, hafif ve orta mental retardasyon olan gençler hangi bölümlerde başarılı olabilir? Bunu yükseköğretim kurumlarındaki ilgili fakültelere sorarak tespit edebiliriz. Mesela büro yönetimi olabilir, zirai konularda olabilir, temizlikle ilgili konularda olabilir, birtakım ilgili yapılabilecek bölümler tespit edilir, bir alternatif –bu, benim aklıma gelen ve önerdiğim- ve onlara ayrı bir BEP, aldıkları BEP doğrultusunda bir üniversite sınav sorusu hazırlanır ya da sistemi uygulanır ya da sınav tamamen kaldırılır, bu belirlenen bölümlere öğrenci doğrudan başvurarak o bölümlerin yaptığı sınav dâhilinde sisteme dâhil edilir. Böylece bu tür hafif ve orta mental retardasyonu olan ya da otizmlı ya da Down sendromlu ya da öğrenme güçlüğü ya da diğer saydığımız gruba giren gençlerimiz de toplumsal, sosyal ve ekonomik hayata katılmış olabilirler. Bu konuda büyük eksiklik var, farkındayız ama akşamdan sabaha maalesef değişmiyor.

Yine Çetin Bey “Güzel sanatlar lisesine giremedi.” dedi bir gencimiz için. Benim oğlumun da sanatı çok kuvvetli olduğundan dolayı liseye girmesi için iki uğraş verdim Özel Eğitim Genel Müdürlüğünde. Özel Eğitim Genel Müdürlüğü çok yardımcı oldu ve 1 Temmuz 2015 tarihli 29403 sayılı Resmî Gazete’de 23’üncü maddenin (ç) ve (d) şıkları değiştirilerek güzel sanatlar lisesine şube başına 2 kontenjan tanındı yani eğer sizin bahsettiğiniz kişi bu tarihten sonra girdiyse sınava mutlaka değerlendirilmesi gerekiyordu ama ondan önceyse bilemem, ondan önce kabul etmiyorlardı. Ben zaten lise yönetimiyle görüşüm, oğlum lise çağına gelmeden iki yıl önce “Bizim böyle bir imkânımız yok, bizim böyle bir altyapımız yok, bizim böyle bir öğretmenimiz yok, alamayız.” dedikleri için ben hep yasalara dayanarak oğlumun okuttum. Yasal sistemimiz gerçekten Anayasa’nın 42’nci maddesinden başlayarak oldukça iyi yasalarımız bulunmakta fakat bu yasalar maalesef yürürlüğe konulmuyor. Bu yasaların yürürlüğe konulması ailenin çabasına bağlı. Biz aile olarak bu yasaların yürürlüğe konulması doğrultusunda büyük çaba gösterdik ve o şekilde oğlumuzun eğitimini tamamladık ama tabii her aile bu çabayı gösteremeyebilir. En büyük desteği Millî Eğitim Bakanlığı, il millî eğitim müdürlükleri, ilçe millî eğitim müdürlükleri ve Özel Eğitim Genel Müdürlüğünden gördük ama yine Millî Eğitim Bakanlığı personeline dâhil olan öğretmenlerden ve okul yönetimlerinden hiç görmedik ve de velilerden. Bu çabalarımızı zaten ben ayrıca bir kitabımda da paylaştım soranlar ve arzu edenler için.

Diğer bir soru: Bizim Yükseköğretim Kurulu üniversitelerde engelli öğrenci birimleri oluşturdu 2006 yılında ve bütün üniversitelerde rektör yardımcılığı başkanlığında engelli öğrenci birimleri oluşturuldu. Engelli öğrenci birimleri yalnız şu şekilde çalışıyor: Engelli öğrenci kendisi gidip beyan ediyor bu birimlere eğer kendisi gidip beyan etmezse engelli olduğunu ya da engelini o zaman tabii ki bu öğrencinin tespiti mümkün olmuyor. O yüzden engelli öğrencinin beyanına bağlı olarak engelli öğrenciler üniversitelerde tespit ediliyor ve her yıl düzenli olarak engelsiz üniversite çalıştayları yapılıyor farklı üniversitelerde ve bu çalıştay sonuçları raporlanıyor ve değerlendirme altına alınıyor, bu anlamda gerçekten etkin ve katılımı yüksek çalıştaylar devam etmekte. Ayrıca bölgesel toplantılar da yapılıyor, ben kendim de bizzat bu çalıştaylara katıldım.

Ailelerle ilgili de bir soru geldi, zaten ailelerin dilekçeleri bizim YÖK Engelli Öğrenci Komisyonuna geliyor ve bu dilekçeler üzerinden biz kararlar alıyoruz. Örneğin bundan üç dört yıl önce engelli öğrenciler yetenek sınavıyla öğrenci alan yükseköğretim kurumlarında herkesle beraber sınava giriyorlardı. Yani ben Hacettepe Üniversitesindeyim, örneğin bizim güzel sanatlar fakültesine bin tane başvuru var diyelim, bu binin içinde engelli öğrenciler; herhangi bir ayırım yok, ayrı bir sınav imkânı yok, ayrı bir değerlendirme yok; büyük haksızlık. Ben bunu Komisyonunda gündeme getirdim ve daha sonra ÖSYM kılavuzunda şöyle bir ibare kondu, dendi ki: “Engelli öğrenciler kendi içlerinde değerlendirilecektir.” Yani en azından, hiç değilse bu engelli öğrenciler ayrı bir sınıfta sınava alınsın ve kendi içlerinde değerlendirilsin ama tabii ki bu yükseköğretim kurumları tarafından işletilmedi. Bir tek yükseköğretim kurumları bu şekilde değil, temel ve ortaöğretimde de öyle; siz mücadele vermezseniz kimse kabul etmiyor, kimse işletmiyor, kimse kapsamıyor. İşletmediği için, bu da görüldüğü için çünkü yetenek sınavıyla alan fakülteler kendi içlerinde değerlendirme yapsa bile almadılar engelli öğrencileri. Bunun üzerine engelli kontenjanı... Zaten ben ilk başta engelli kontenjanı olarak öneride bulunmuştum ama bunun sorun olacağı, işte tartışmalara neden olacağı görüşüyle yürütülmeyip böyle bir cümle eklenmişti. Daha sonra yeni, geçtiğimiz yıl YÖK kararıyla engelli öğrencilere yüzde 10 -az önce arkadaşım sundu- kontenjan tanındı yetenek sınavıyla alan fakültelerde ve ilk defa geçen sene, yetenek sınavıyla alan fakülterlere engelli öğrenciler giriş yaptı konservatuvar da dâhil olmak üzere, tiyatro bölümlerine de girenler oldu; bu, olumlu ama tabii ki bu, TYT’yi geçenler için. Yani TYT sınavında 100 almak gerçekten kolay değil. Şöyle söyleniyor, “çok kolay”, 4-5 net olursa 100 alabilir ama o 4-5 neti yapabilmek bu çocuklar için o kadar zor ki çünkü yanlışlar doğruları götürüyor ve otizmlili çocuk görsel olarak bir şey öğrenebilir. Mesela bunu gösterirsiniz bardak dersiniz, 100 kere tekrar ederseniz öğrenir bardak olduğunu ama doğruyu gösterecek bir fotoğraf var mı? Yok, kavram yani kavramları anlayamıyorlar. Dolayısıyla neyin doğru, neyin yanlış, yanlışın doğruyu götürüyor, ben oğluma üç ay doğru, yanlış ne demek, yanlış doğruyu götürür ne demek anlatmaya çalıştım. Bilmiyorum sınavda bunu uygulayabildi mi? Gerçekten çok zor bu sınav sistemi ama çok yetenekli, sanatı çok kuvvetli, çizimler yapıyor, sergiler açıyor, seramik yapıyor vesaire fakat bu sınavı geçemezse üniversiteye giremeyecek. Onun gibi birçok çocuk aynı durumda, geçebilenler için böyle bir imkân yaratıldı, bu iyi bir adım tabii ki çok olumlu bir adım.

Eğitimle ilgili sorular var, işte “Yükseköğretim Kurulu yeterli sayıda öğretmen yetiştiriyor mu?” Evet, büyük çaba sarf edildi, bizim Komisyon üyesi bir hocamız gerçekten eğitim fakültelerinde özel eğitim bölümü açılması yönünde girişimlerde bulundu ve özellikle Necmettin Erbakan Üniversitesinde, Hacettepe Üniversitesinde, Anadolu Üniversitesinde özel eğitim öğretmenliği bölümleri açıldı. “Otizme yönelik eğitim var mı?” denildi. Evet, Anadolu Üniversitesinde özel olarak yüksek lisans programı açıldı otizmlili çocukların gelişimine ve yetiştirilmesine yönelik, ayrıca Necmettin Erbakan Üniversitesinde de ilgili yüksek lisans düzeyinde, en azından doktora olmasa bile, bir eğitim programı açıldı.

Bu arada soruları ben tekrar hatırlayıp çalışmaya çalışacağım.

AYLİN CESUR (Isparta) – Kapasite yeterli mi?

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Nasıl, yani öğrenci kabul etme mi?

AYLİN CESUR (Isparta) – Hayır, eksiği giderme anlamında, öğretim üyesi yetiştirme anlamında.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Tabii ki yeterli değil, benim çocuğum hiçbir zaman özel eğitim uzmanı bir öğretmenle eğitim almadı. Örneğin, o kadar çabalamama rağmen, üniversite içerisinde olmama rağmen, YÖK bünyesinde olmama rağmen.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Genel Müdürlüğüyle istişarede olmama rağmen bir özel eğitim uzmanı öğretmenle eğitim alamadı. Yok çünkü özel eğitim mezunları kamu yerine özelde çalışmayı tercih ediyor, sizin de ifade ettiğiniz gibi özlük hakları nedeniyle -belki özlük hakları iyileştirilirse o benim alanıma girmediği için fikir beyan etmek istemiyorum ama- teşvik edici önlemler, tedbirler alınmazsa özel eğitim uzmanı istediğiniz kadar yetiştirin kamuda yani okullarda özel eğitim öğretmeni bulmada zorluk yaşanacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Meltem Hanım, biraz daha seri, ikide çünkü Genel Kurulumuz var, iki kurumumuz daha sunum yapacak, onların soruları var.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Evet.

BAŞKAN – En son sunumda da cevaplara devam edebiliriz aslında.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – “Aslında üniversiteler hazır değil.” dendi, sayın hocamız “Üniversitemiz fiziksel ve mekânsal olarak hazır değil.” dedi. Ama eğer “Hazır değil.” düşüncesinden devam edersek hiçbir zaman hazır olamayız. “Hani biz artık hazırız, hadi engelli öğrencileri alalım.” diye bir şey yok.

BAŞKAN – Bir yerden başlamak gerekiyor değil mi?

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Yani hepsi aynı anda yürümek zorunda, biz yine gerçekten YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu olarak mavi bayrak, turuncu bayrak ve yeşil bayrak çalışması başlattık; ikincisini yaptık. Mekânsal erişimde başvurular alıyoruz bütün üniversitelerden, sosyokültürel erişilebilirlikte başvurular alıyoruz, eğitimde erişilebilirlikte başvurular alıyoruz ve bunları biz panellerde değerlendiriyoruz ve üniversitelere turuncu bayrak, mavi bayrak, yeşil bayrak veriyoruz. Üniversiteleri gerçekten teşvik etmek amacıyla başlatıldı bu çalışma, çok da işe yaradı; bu yıl başvuru sayısı üniversitelerde çok daha fazlaydı, mekânsal gelişmeler daha fazlaydı, daha fazla sayıda üniversite bu bayraklardan aldı ve gururla bunları rektörlüklerinin girişlerine asıyorlar. ÖSYM kılavuzunda belirtiliyor, “engelli dostu üniversite” çünkü engelli öğrenciler seçim yaparken tabii ki bakıyorlar hangi üniversitenin koşulları uygun? Örneğin bizim Hacettepe’de bir tekerlekli sandalye kullanıcısı demişti ki: “Ben bölümümü erişilebilirliğe göre seçtim, ben aslında sınıf öğretmenliği istiyordum ama edebiyat fakültemizin üçüncü katında olduğu için sınıf öğretmenliği bölümü derslikleri ben felsefeyi seçtim çünkü felsefe zemin kattaydı.” Bu, çok acı bir durumdu tabii, biz daha sonra asansör inşa ettik o binaya yani bu şekilde aynı anda bütün fiziksel, işte sosyokültürel, eğitimde erişilebilirlik zorlukları aşılmaya çalışılarak işler devam ettirilir.

Ayrıca Çalışma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının da zaten engellilere yönelik yaptığı mekânsal çalışmalar doğrultusunda sertifika sistemi var, onlar da oldukça özendirici bir şekilde çalışma yürütüyorlar ve bize destek oluyorlar, biz de onlara destek oluyoruz.

Aynı zamanda ilk engelsiz üniversite bayrak başvurusunda bir de kitap yayımladık “Kapsayıcı tasarım.” Bu “Kapsayıcı tasarım.” kitabı 2 bin adet basıldı ve bütün üniversitelere, kamu üniversitelerine beşer adet dağıtıldı. Bu “Kapsayıcı tasarım.” benim ve bir arkadaşımın yardımıyla yazılmış bir kitap, içerisinde hem akademik olarak engellilere yönelik her türlü tanımla ilgili makaleler var; ayrıca fiziksel, mekânsal, mimari, teknik çizimler ve detaylar var. Ben aslen mimarım, alanım mimarlık. Bilmiyorum cevaplayabildim mi?

“Sağlık kurulu raporu doğru değil.” dendi, aslında doğru, eğer biz zihinsel engelli sınava girecekse bunu tabii ki kanıtlaması lazım. Hatta ben yöntem önerisinde bulunurken işte bir oran belirlenir, sağlık kurulu raporuna göre bu öğrenciler sınava alınır dedim. Fakat şöyle dendi: “Bizim ülkemizde zihinsel

engelli raporu almak çok kolay.” Yani “Zihinsel engeli olmayanlar da zihinsel engelli raporu alıp ve bu raporu göstererek sınava girebilir.” gibi bir kaygı var. Dolayısıyla bu iş tamamen bütün sistemi içeren bir konu, bütün sistemin ele alınması gerekiyor.

Ayrıca Birleşmiş Milletler genel teşkilatının 2030 yılı sürdürülebilir kalkınma amaç ve hedeflerini belirten 17 ilkeden 4’üncüsü nitelikli eğitimle ilgili ve biz de Türkiye olarak 2030 hedeflerine bağlılığımızı sürdürmeye çalışıyoruz. Biliyorum yaptığımız üniversitedeki toplantılardan, bu maddeye göre de herkes için eşit, adil, kapsayıcı ve kaliteli eğitimin sağlanması gerekmektedir. Bizler Yükseköğretim Kurulu olarak bu maddeleri anlattığım gibi sağlamaya çalışıyoruz, gerçek herkes yardımcı olmaya çalışıyor.

BAŞKAN – Engelli tanımıyla ilgili, onu söylemiştim.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Engelli tanımını arkadaşımınla not aldık, Engelliler Kanunu’ndaki tanımla bizim YÖK Kanunu’ndaki tanım, artık onu biz Komisyonumuza iletacağız ve onlarla birlikte bir çalışma yürüteceğiz.

AV. JÜLİDE İŞİL BAĞATUR – Sağlık kurulu raporu değil de sadece eğitim raporu yani daha kolaylaştırılır diye sosyal devlette güven...

BAŞKAN – İşte orada bir suistimale açık durumlar olmaması gerekiyor.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Evet, olmaması gerekiyor, benim de az önce değindiğim gibi.

BAŞKAN – Rapor alma süreçlerini kolaylaştırmak, hızlandırmakla ilgili ÇÖZGER’in bir çalışması var, önceki toplantılarımıza Jülide Hanım yoktu, aslında onların hepsine değinildi, notları alındı.

Meltem Hanım, tamamladık mı? Sonra yine tüm sunumların sonunda tekrar söz alıp devam edebilirsiniz.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Tabii, ben hani böyle birisi süre kısıtlı deyince hemen tıkanıyorum, konuşamıyorum süreyi aşmamak için.

BAŞKAN – Ben de zamanı yönetmek zorundayım, ikide Genel Kurul var, iki kurum var.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Tabii, sanıyorum belli başlı konulara yanıt verdim.

BAŞKAN – Aklınıza gelenleri not alın, tüm sunumun sonunda da tekrar cevaplırsınız yani devam edebilirsiniz.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Tabii.

Bu arada bu Siyam ikizleriyle ilgili bir konu gündeme getirildi. 18 Temmuzda TYT sonuçları belli oluyor, 19 Temmuzda bizim Engelli Öğrenci Komisyon toplantımız bu sonuçları değerlendirmek üzere toplanacak, orada değerlendirileceğini ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Sefer Bey çıktı, iletiriz kendisine.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Şimdi, ÖSYM cevap verecek, Millî Eğitim cevap verecek ama bu kadar detaylı bir cevap verecekseniz benim önerim TRT’yi ve RTÜK’ü de dinleyelim, tüm soruların cevaplarını bütün sunumun sonunda verelim hem de cevapları verirken sıkıştırmamış oluruz kurumları, kendileri de strese girmez, daha da detaylı konuşabiliriz, kayıtlara da rahat girer diye düşünüyorum.

AYLİN CESUR (Isparta) – Bir cümle, kayda geçmesi için konuyla ilgili atlamadan bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Birer cümleyle Aylin Hanım, buyurun.

AYLİN CESUR (Isparta) – Çok teşekkür ederim.

Gerçekten birbirinden değerli cevaplar ve sunumlar. Sadece az önce Alper Bey de ifade etti, hocam da hani söyledi; gerçekten eşit, adil ve kapsayıcı bu çocuklara bir eğitim sağlamak bizim toplum olarak görevimiz, devlet olarak görevimiz, bunu sağlamamız lazım; biz de bunun için burada toplandık. O hâlde ben bu genel sınavdan muhakkak ayrılıp özel bir sınav yapılması gerektiği kesinlikle kanaatindeyim ama bu sınavla da kendi aralarında bu çocukları değerlendirmeye tabi tutmanın gene bir eşitsizlik olduğunu düşünüyorum çünkü çocukluktan itibaren tanının konma ya da aileyle ilgili şartlar eşit olarak bunlara sağlanamamış vaziyette. Normal bireyler gibi değil de hepimizin sahiplenmesi gereken de bir durum olduğuna göre, bence tamamına eğitim sağlanmalı. Bu yapılacak sınav, uzmanlar tarafından yapılacak sınav, sadece hangi branşa yönlendirilirlerse daha uygundur ayırmak anlamında olmalı. Bu çocuklar bu sınavın sonucunda çok özel hani gerçekten hiç faydalanamayacak çocuklar dışında -ki liseyi bitirmişse zaten bence bir miktar onu sağlayacaktır- bence hepsine eğitim sağlayacak bir yasal düzenleme olmalı, bu Özel Eğitim Kurumları Kanunu'nda hepsine eğitim vermeliyiz. Sadece branşını, yönlendirme anlamında uzmanların sınavına tabi tutulmalı diye düşünüyorum yani elemeli bir sınav değil kastettiğim.

BAŞKAN – Özel yetenekliler için söylüyorsunuz sanırım, özel yetenekliler için.

Teşekkür ederiz.

Evet, RTÜK'ten başlayalım sunumumuza, sonra tüm soruları da alır hep birlikte kurumlar tamamını cevaplar.

Buyurun.

II.- SUNUMLAR(Devam)

4.- RTÜK Başkan Yardımcısı İlker Ilgın'ın, 6112 sayılı Kanun kapsamında bu konulara yönelik uygulamaları hakkında sunumu

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER İLGIN – Sayın Başkanım, Sayın Komisyon üyelerim; hepimizi sahsım ve Üst Kurul Başkanım adına saygıyla selamlıyor, çalışmaların hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Anayasa'mızın 133'üncü maddesi kapsamında radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevlendirilmiş idari, mali özerkliğe haiz, tarafsız bir kamu tüzel kişisi. Ki programları, yayınladıktan sonra 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'da düzenlenmiş yayın hizmetlerine uygunluğu açısından denetleyen bir sisteme haiz. 6112 sayılı Kanun'un yayın hizmetleri arasında da Komisyonumuzun görev alanını ilgilendiren 8'inci maddesinin (1)'inci fıkrasının (1) bendinde genel sağlığa zarar verecek davranışların teşvik edilemeyeceği yayın ilkeleri arasında düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu kapsamda genel sağlığa zararlı yayınların tespiti hâlinde, Üst Kurulumuzda görevli meslek uzmanları tarafından tespiti hâlinde izleme raporları hazırlanıp ilgili daire başkanlığının rapora ilişkin kanaatleri de eklenmek suretiyle Üst Kurula arz edilir. Üst Kurul tarafından yayınların ihlalinin varlığının tespiti hâlinde, aynı kanaatte idari para cezası öncelikle, program durdurma, yayın durdurma, ikame program yayınlama zorunluluğu ve nihayetinde de lisans iptaline varacak bir müeyyide sistemi öngörülmüştür. Tabii, yayınlar yayınlanmadan önce Üst Kurulumuz ya da başka bir merci tarafından denetlenmesi mümkün değil; hangi programı hangi zaman diliminde ne şekilde sunacağı tamamen

yayıncı kuruluşların editöryel sorumluluğu arasında yer almakta. Ancak bizlerin gözlemi radyo ve televizyonlarının büyük bir çoğunluğunda bilinçli beslenme ve sağlıklı yaşam konularında ve sağlıkla ilgili programlar yapıldığını gözlemliyoruz. Kendileriyle zaman zaman istişarelerimizde, bir araya geldiğimizde yayıncı kuruluş temsilcileriyle gereken önem atfeden konularda da kanaatlerimizi, düşüncelerimizi paylaşıyoruz. Bu Komisyonumuzun görev alanına giren konularla ilgili olarak da yine aynı şekilde değerlendiriliyor.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulumuzun izleme faaliyetleri kapsamında yayınların ne şekilde denetlendiğine dair de kısaca bir bilgi arz etmek istiyorum. Öncelikle uzmanlar, doğrudan denetim yöntemiyle, hepsi kendilerinin takibinde olan kuruluşları resen denetliyorlar. Bunun dışında tabii ki yayıncı kuruluşlarla beraber ortak denetim mekanizması kuruluyor, izleyici temsilcilerine vatandaş bildirim ve şikâyetleri yöneltiyor. Bunlar da izleyici temsilcileri kanalıyla kuruluşlara aktarılıyor. Bir kendi denetimleri var, bir de bizim Alo 178 ya da 444 1 178 gibi iletişim merkezlerine, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi gibi kanallardan da vatandaş şikâyetleri iletiliyor. Bunların hepsini Üst Kurulumuz merkezinde bulunan “Sayısal Kayıt Arşiv Analiz Sistemi” adı altında bir dijital kayıt ve izleme sistemi, bir akıllı sistem söz konusu. Bütün ulusal kanalların takibini yapabildiğimiz, aldığımız, uzmanlarımızın ekranında değerlendirebilmek için çalışan bir sistemimiz var. Keza yayıncı kuruluşlar da yayınları yayınladıktan sonra yayın kayıtlarını bir yıl süreyle muhafaza yükümlülükleri mevcut. Bu yükümlülükleri kapsamında da eğer ihtiyaç olursa yayıncı kuruluşlardan da temin edebiliyoruz, kendi kayıt sistemimizde olmasına rağmen.

Tabii, izleme faaliyetlerimiz çerçevesinde genel olarak pek çok rapor da düzenlenmiş, bunlara sunumumuzda da yer verdik. Vakit darlığı nedeniyle bunlara çok da değinmeye gerek yok ama her yıl binin üzerinde raporlar düzenleniyor ve bunların büyük bir çoğunluğu da ihlalle sonuçlandıktan sonra, Üst Kurul tarafından müeyyide uygulanıyor. Müeyyide istatistikleri de 2015 yılından bu yana kadar, uyarı, idari para cezası, program durdurma, yayın durdurma, yayın lisansı iptali gibi başlıklar altında Sayın Komisyonumuza arz etmiş durumdayız. Yayın hizmetlerine az önce değindik ilgili maddeleri kapsamında.

Bizim asıl önemli faaliyetlerimizden biri, bu Komisyonumuzun görev alanına da temas eden konulardan birini yine arz etmekte fayda var: Kamu spotu ve zorunlu yayın yükümlülüğü. Kamu spotları, yapısı gereği kuruluşların, yayıncı kuruluşların reklam sürelerine dâhil olmaksızın, faydalı olduğu kanaati Üst Kurulca da tasdik edilen programların yayınlatılmasını kapsıyor. Ki bu kapsamda yıllar itibarıyla pek çok kamu spotuna yayınlanma imkânı sağlamış durumdayız, bunları birazdan arz edeceğim. Bunun dışında bir de kanunumuzda özellikle zorunlu yayın yükümlülüğü söz konusu. Zorunlu yayın da -bunu tekrar arz ediyorum- radyo ve televizyonlarda ayda en az doksan dakika halk sağlığının korunması ve geliştirilmesi, hastalık risklerinin azaltılması ve önlenmesi ile teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerinin daha verimli kullanılabilmesi gibi konularda uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapılması zorunluluğu söz konusu. Ve bu yayınları da ilgili bakanlıklar Üst Kurulumuza ilettikleri zaman üst kurulumuz tarafından yayın zorunluluğu kabul edilip ilgili kuruluşlara aktarılması sağlanıyor ve bu kapsamda yayınlatılıyor yani ayda en az doksan dakika bu mahiyetteki yayınlar yayınlanıyor; bu, önemli faaliyetlerimizden biri. Tabii, az önce arz ettiğim şekilde, sunumumuzda yer verdiğimiz için tekrarlamaktan kaçınıyorum, 2016’da 13, 2017’de 15, 2018’de 6, 2019’da 6 olmak üzere, pek çok kamu spotunu yayınlatmış bulunmaktayız.

Üst Kurulumuzun bir diğer önem atfettiği ve önem verdiği konulardan, bu sağlık alanındaki önemli çalışmalarından biri de aşırı tüketimi tavsiye edilmeyen gıdaların reklamıyla ilgili bir düzenlememiz. Bu da 2018 yılında hayata geçirdiğimiz düzenlemelerden biri idi. Özellikle “Genel beslenme diyetlerinde

aşırı tüketimi tavsiye edilmeyen gıda ve maddeler içeren yiyecek ve içeceklerin ticari iletişimine, çocuk programlarıyla birlikte veya bu programların içinde yer verilemez.” hükmünü hayata geçirmiş durumdayız ve bunu yaparken de Sağlık Bakanlığımızın hazırlamış olduğu gıda ve içecek listesindeki kırmızı liste yani çocuk programlarında yer verilmesinin tamamen yasaklandığı yiyecek ve gıdalar; ki yeşil liste tamamen ticari iletişiminin, reklamının serbest olduğu gıdalar; bir de koşullu erişim yani belirli miktarda, belirli oranda bulunması hâlinde reklamı yapılabilecekleri içeren turuncu liste var. Bu 3 kategoriyi esas almak suretiyle bunu hayata geçirdik. İşte, özellikle kırmızı kategoriyi örneklemek anlamında, işte, çikolata, şekerler, gofretler, enerji barları, tatlı soslar, enerji içecekleri, meyve suları gibi gıdalara çocuk programında yer verilmiyor. Tabii, çocuk programlarında yer verilmeyen bu gıdalara diğer programlarda yer verilebiliyor mu? Diğer programlarda da muhtemelen dikkatimizi çekmektedir televizyon izlediğimizde, bir akar bantla bunların zararlı oldukları, faydalı olmadıkları ya da tüketiminde dikkat edilmesi gerektiği şeklinde uyarıcı akar bantla yer verilmesi gerekiyor. Bu, obezite ve kronik hastalıkların önlenmesi anlamında önemli olduğunu düşündüğümüz düzenlemelerimizden biri. Bunlara, akar bant örneklerine de vaktimiz daralıyor, onun için şey yapmayacağım, geçiyorum.

Bizim önem verdiğimiz diğer konumuz ise bu “dezavantajlı birey” dediğimiz işitme engelliler, görme engelliler gibi dezavantajlı bireylerin medya hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması projesi. Bu kapsamda Üst Kurulumuzca önemli çalışmalar yürütülüyor. Bu çalışmalar da Feyza Hanım da burada, kendisi de komisyonların çalışmalarında bizatihi çok büyük emek veriyor. Bu anlamda aslında Üst Kurulumuzun görevlerinden bir tanesi, engelliler ve yaşlıların yayın hizmetlerine ve yeni teknolojilere erişimini kolaylaştırmak amacıyla gerekli tedbirleri almak. Bu teşvik görevinin hayata geçirilmesi için de birtakım düzenlemeler yapıyoruz ve yaptık. Bu kapsamda, yönetmeliğe özellikle engellilerin yayın hizmetlerine erişimiyle ilgili bir hüküm eklemiştik 2014 yılında. Üç yıl içinde yüzde 25’e, beş yıl içinde yüzde 40’a ulaşacak şekilde engelliler için alt yazı hizmeti seçeneğine geçilmesiyle ilgili bir çalışmamız vardı fakat bu yıl içerisinde dezavantajlı birey ve grupların medyada görünürlüklerinin artırılması, sağlıklı temsillerinin oluşturulması ve yeni erişim şartlarının iyileştirilmesi için gerekli şartlar yapılmasıyla ilgili çalıştaylar düzenledik ve bu çalıştaylara özellikle tüm paydaşların da katılmasını sağladık, 2019 yılında. “Sağlıkların, İşitme ve Görme Engellilerinin Görsel-İşitsel Medya Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesi” başlığı altında bir çalıştayda, sağır toplum için işaret dili, işitme engelliler için ayrıntılı alt yazı, görme engelliler için sesli betimleme konularının nasıl hayata geçirileceğini, özellikle paydaşların kendi taleplerini karşılamaya yönelik olarak aldık. Paydaşlarla müzakere edilerek sağlıklar için ana haber bültenleri, olağanüstü veya acil durum haberlerinin işaret diliyle verilmesi, işitme engelliler için haber esnasında ekrana yansıtılan ve bilgi veya spotların ekrandaki haber açılacak şekilde verilmesi, görme engelliler için haber bültenlerinde sadece görsel içerikli verilen bilginin seslendirilmesi, akşam kuşağında en çok izlenen programlarda ilk yayını takiben kırk sekiz saat sonraki tekrarlarında ayrıntılı alt yazı, işaret dili ve sesli betimlemeyle erişim sağlanması, kademeli geçişin sağlanması, keza gündüz kuşağına ilişkin tedbirlerin alınması konusundaki talepleri karşılamaya yönelik olarak çalışmalarımız oldu, bunları kamuoyuyla paylaştık ve bu konuda bir yönetmelik de hazırladık, yönetmeliği de kısa süre içerisinde yayınlayıp medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara zorunluluk olarak bunu getirmek düşüncesindeyiz.

Bu vesileyle bir de Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komisyonun 26 Eylül 2018 tarihli yirminci oturumunda ülkemize yönelik olarak hazırlanmış sorulara yanıt niteliğinde olmak üzere, 13-14 Mart 2019 tarihlerinde Cenevre’de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komisyonunun yirmi birinci oturumunda verilen yanıtlar arasında da bu faaliyetimiz, bu tip çalışmalarımız yer almıştır.

Bu kapsamda saygılarımızı sunuyoruz, teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Gerçekten çok özet bir sunum oldu ama elimizdeki sunumlarda detaylar var, sorularla onlar tamamlanacak diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Elbette Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz katıldığımız için.

TRT’yi dinleyelim şimdi.

5.- TRT Genel Müdür Müşaviri Muhammed Fatih Kışla ’nın, engellilere yönelik yaptıkları yayınlar hakkında sunumu

TRT GENEL MÜDÜR MÜŞAVİRİ MUHAMMED FATİH KIŞLA – Sayın Başkan Vekilim, kıymetli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok kısa bir şekilde, vaktinizi fazla almadan son yıllarda TRT olarak engellilere yönelik yaptığımız yayınlarla ilgili bilgi vermeye çalışacağım, yaptığımız yayınları aktarmaya çalışacağım.

Hepinizin bildiği gibi, birden fazla kanalla yayın faaliyetimizi yürütüyoruz ve buna mukabil ek olarak da bir Engelsiz TRT dijital mecramızla da yaptığımız yayınları engelli bireylerin daha iyi anlayabileceği şekilde hem işaret dili hem de sesli betimleme yoluyla izleyicilere, engellilere aktarmaya çalışıyoruz. Burada bulunan herkesin tahmin ediyorum ki bileceği, belki de yakından takip ettiği bir çizgi filmimiz var TRT Çocuk’ta yayımlanan. “Ozi” adlı Down sendromlu bir karakterin 2018 yılından beri TRT Çocuk ekranlarında engelli çocuklara, ailelerine yönelik farkındalık içeren, günlük hayatta yaşadıklarını aktaran, gerçekten çok da beğenilen bir çizgi filmimiz 2018 yılından beri TRT Çocuk’ta devam etmekte oldukça da olumlu yönde tepkiler almaktayız. Uzun yıllar da bu çizgi filmin ekranlarda olacağı yönünde şimdiden bir bilgi paylaşımında bulunmak istiyorum.

TRT Haber kanalımız, haber kanalları arasında yapılan ölçümlerde sürekli olarak reytinglerde üst sıralarda yer almakta. Hafta içi her gün 12.30 bültenini TRT Haber kanalımız işaret diliyle engellilere daha rahat, daha iyi bir şekilde aktarmaya çalışmaktadır.

TRT Türk kanalımızda, Türk Cumhuriyetlere yayın yapan TRT mecramızda da “Düş Yollara” isimli en zor spor aktivitelerini de engelli bireylerin başarabileceği, en zor sportif aktivitelerde de yer alabileceği ve onların istediği şekilde bu aktiviteleri çekinmeden, normal bireylerin de yaptığı gibi yapabileceğini aktaran, anlatan, farkındalık oluşturmaya çalışan bir programımız var.

TRT Kürdi kanalımızda “Saklı Başaranlar” diye engelli bireylerin başarılarının anlatılan... Aslında bu formatta, bu konseptte iki programımız var: Birinin adı “Saklı Başaranlar”, diğer programımız da “Engelsiz”. Bu programımız da engelli bireylerin toplum içerisindeki rollerini konu edinen haftalık bir program. Yaşama karşı umudunu aktarıyor engelli bireylerin ve yaşam hikâyelerini ekrana taşımakta.

TRT Avaz’da birkaç programımız var, bunları anlatmak istiyorum, aktarmak istiyorum:

“Bir Dilek Tut” programımızla engelli bireylerin ve hasta bireylerin sevdikleri ünlülerle bir araya gelmesini ekranlarda sıkça sizler de görmüşsünüzdür, engelli bireyleri ünlülerle buluşturan bir program. Burada engelli bireylerimizin hayata tutunmasını, biraz daha motive olmasını, hayata karşı dileklerini, taleplerini, onların sevdikleri kişilerle buluşmasını aktaran, oldukça beğenilen bir programımız var.

“Şefkate Muhtaç” yine TRT Avaz’da engelli doğan çocuklar ile ailelerinin birlikte sürdürdükleri hayatı konu alan bir program. Burada da bir farkındalık oluşturma amacı var. Engelli ailelerin yaşadıkları zorlukları, engelli bireylerin ihtiyaçlarını aileleriyle beraber sürdürdükleri ve bazen yaşadıkları zorlukları aktaran bir programımız var.

Yine “Cennet Çocukları” diye TRT Avaz’da engelli doğan çocukların ailelerinin manevi dünyasındaki etkilerine ve değişimlerine dikkat çekerek farkındalık yaratmak amacıyla hazırlanmış bir yapım. Bu yapımların çoğu, TRT Avaz’daki yapımlarımızın çoğu 2018 yılından itibaren gösterilmekte olan, tekrarlarıyla hâlâ ekranlarda bulunan programlar.

Yine, TRT Avaz’ta “Kitaptaki Ses” adında görme engelliler için gönüllü okuyuculuğun önemine vurgu yapan belgesel formatlı bir programımız yayınlanmakta. Burada engelli bireylerin özellikle kitap okumada yaşadığı zorluklarla ilgili yine farkındalık içeren, engelli bireylerin hayatının ne kadar kolaylaştırılabileceğinin önemini vurgulayan bir program.

TRT Müzik’te uzun yıllardır devam eden “Engelsiz Sahne” adında doksan dakikalık bir programımız var Metin Özülkü’nün sunduğu. Bu programda da alınan konuklardan sürekli olarak bir konuğun müzikle ilgilenen engelli bir konuk olmasına özen gösteriliyor ve program içerisinde de kendisinden bazı icralar alınarak bir farkındalık programda aktarılmaya devam ediliyor.

Yine TRT Müzik’te “Ses Siz” diye popüler kliplerin işaret diliyle yayınlandığı bir farkındalık programımız var.

TRT Müzik’te “Saklı Bahçe’nin melodisi” adında yine müzik aleti çalan, spor yapan, ulusal ve uluslararası başarılar kazanmış engelli vatandaşlarımızın gündelik yaşamlarını, spor ve sanat çalışmalarını aileleriyle ve toplumla olan ilişkilerini aktaran bir programımız mevcut.

TRT Spor’da “Engelsiz Spor” da bedensel engelli ve görme engelli, işitme engelli ve özel sporcuların yarışmakta oldukları tüm spor branşlarını takip eden Türkiye’nin de ilk ve tek engelli spor programı.

Yakın zamanda TRT Spor 2 adında yeni bir kanalla da bu amatör branşları ve engelli bireylerin müsabakalarını hiç kesintisiz bir şekilde, daha iyi bir şekilde izleyiciye aktarmaya başlayacağız.

TRT Belgesel’deki programlarımızı şu şekilde aktarmak istiyorum:

“Engelliyim, Engelsizce Geziyorum.” Engellilerin özgürce gezip göremedikleri yerleri başka bir engelli gözünden izleyecekleri tanıtıcı, eğlendirici ve farkındalık yaratıcı, öğretici bir programımız, belgeselimiz yayınlanmakta.

Yine “Duvarımda Renkler” belgesinde zihinsel engelli “Muhammet” isimli bir arkadaşımızın sonradan keşfedilen yeteneğiyle değişen ve tüm engellilere örnek olacak yaşamını konu alan bir belgeselimiz, TRT Belgesel’de oldukça beğenilen ve sıkça tekrar edilen bir belgesel yayını olarak aktarmak istiyorum.

“Bana Bir Film Anlat.” yine TRT Belgesel’de görme engellilerin filmleri ve televizyonu izlemesini konu alan, bu konuda onlar için “Neler yapıyor, neler yapılabilir?” sorularına cevap arayan bir belgeselimiz yayınlanmakta.

“Sessiz Dua” isimli yine TRT Belgesel’de ülkemizin ilk işitme engelliler Kur’an kursunda görevli olan bir eğitmen ve öğrencilerin hikâyesinin, oldukça hem umut veren hem farkındalık yaratan hem de gerçekten hüznü bir hikâyenin TRT Belgesel’de ekranlara yansındığını söylemek istiyorum.

“Eşitlik Teknolojisi” adında engelli bireylere yönelik geliştirilen teknolojilerin anlatıldığı, ekranlara getirildiği, yine TRT Belgesel’de yayınlanan bir yapımız mevcut.

Son olarak da şu şekilde bitirmek istiyorum: TRT Belgesel’de “Sessiz Spor” adında işitme engelli sporcuların engellerini aşmak, sağlıklı bir toplum oluşturmak ve sporun özgür ruhunu yaşatmak adına mücadele ve zafer hikâyelerini ekrana getirmekteyiz. “Engelleri Aşanlar”, “Karanlığın Renkleri” isimli

TRT Belgesel’de yayınlanan yine engellilere yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla yaptığımız yapımlarla, TRT Belgesel ve kanallarda, geleneksel mecralarımızda yapılan yayınları bu şekilde belirtmek istiyorum.

Altı yıl önce kurulan dijital bir mecramız var “Engelsiz TRT” adında. Bu mecrada TRT’nin kanallarında ve radyosunda izlenen dizilerin, programların hem işaret diliyle hem de sesli betimleme yöntemiyle engelli bireylere daha rahat bir şekilde aktarılmasını sağlıyoruz. Bugüne kadar 1.346 bölüm diziyi, 1.100 bölüm haberi, 288 bölüm çocuk programını, 29 bölüm belgesel yapımı, 26 bölüm radyo tiyatrosunu, 72 bölüm yine “arkası yarın” diye tabir ettiğimiz radyo programlarını, 12 bölüm de spor içerikli programı bu formatlara dönüştürüp engelli bireylerin izleyebileceği şekilde Engelsiz TRT mecramızda yayınlamaktayız.

Son olarak şunu belirtmek istiyorum: TRT’de geçtiğimiz yıl Genel Müdürlüğümüzün isteğiyle Yayın Strateji Merkezi adında bir birim kurduk. Bu birimle toplumsal konularda araştırmalar yaparak yayıncı birimleri ilgili ve olumlu yönde beslemeye çalışmaktayız bilgi yönünden. Bu kapsamda, engellilerle ilgili kurum dışında, diğer kurumlularla engellilere yönelik faaliyet gösteren kurumlarla bazı görüşmeler yaptık. Oradan aldığımız verileri de yayıncı birimlerimize ulaştırarak, paylaşarak mümkün olduğu kadar daha verimli, engellilere yönelik daha olumlu yönde yayınlar yapmaya çalıştık. Burada görüştüğümüz birkaç kurumdan bahsetmek istiyorum, aldığımız çok fazla verileri ve görüşleri paylaşmadan, sadece görüştüğümüz yerleri belirtmek istiyorum: Engelli Eğitim Kültür, Sağlık ve Spor Vakfı Başkanı Abdurrahman Kurtaslan Bey’le görüştük. Yine, Hacettepe Üniversitesinden Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Tülin Düger Hanımefendi’yle bir görüşme yaptık. Türkiye Gazi ve Şehit Yakınları Vakfı Başkanıyla görüştük. Özel Eğitim Vakfı Genel Sekreteri Yıldızfer Hacıhasanoğlu’yla bir görüşme yaptık. Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi yöneticisi Emine Özmete’yle bir görüşmemiz gerçekleşti. Ampute Millî Takım Kaptanımız Osman Çakmak’la yine engellilere yönelik nasıl daha verimli yayınlar yapılabilir, engellilerin beklentileri nelerdir? Bu minvalde bir görüşme gerçekleştirdik. Engelsiz ODTÜ Birimi Başkanı Doçent Doktor Mehmet Ata Öztürk’le bir görüşme yaptık, yine engellilere yönelik kendisinin görüşlerini aldık ve bunu mümkün olduğu kadar yayınlarımızda da uygulamaya çalışıyoruz. Engelli Bakım Hizmetleri Daire Başkanı Hulusi Armağan Yıldırım ve Down Sendromu Derneği Başkan Yardımcısı Fulya Ekmen’le geçtiğimiz yıl görüşmeler yaptık. Kendileriyle “Engellilere yönelik yayınları nasıl daha verimli, nasıl daha iyi ve engellilerin beklentileri yönünde nasıl yayınlar yapabiliriz?” konusunda görüşmeler gerçekleştirdik ve bunu da yayıncı birimlerle paylaşıyoruz ve paylaşmaya da devam ediyoruz. Bu görüşmeleri mümkün olduğu kadar mutat bir formata getirip engellilerin problemleriyle, beklentileriyle ilgili kendimizi sürekli güncelleyerek yayınlarımızı da bu şekilde yapmaya gayret göstereceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ederiz sunumunuz için. Eğitimcilere zaman yönetimi çok iyi demiştik ama medya alanında da bunun ne kadar önemli olduğunu biliyoruz, saniyelerle yarışyorsunuz, aynı performansı burada da gördük.

Teşekkür ederiz.

III.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI (Devam)

A)GÖRÜŞMELER (Devam)

2.- YÖK, ÖSYM, Milli Eğitim Bakanlığı, RTÜK ve TRT temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN – Soruları alalım ve sonrasında cevaplarınızı verirsiniz inşallah.

Uzman arkadaşımız bir hatırlatma yaptı, biliyoruz ama tekrar bir hatırlatma yapalım. Soruların cevaplarını da yazılı, sonrasında bize rapor olarak da sunarsanız çok daha iyi olur. Burada konuşma diliyle oluyor, orada biraz daha rapor formatında olacak, kitapçığımıza da o şekilde girer.

Sözü Hüseyin Bey’e verelim, kendisi hiç konuşmadı. sonrasında devam ederiz.

Buyurun Hüseyin Bey.

HÜSEYİN AVNİ AKSOY (Karabük) – Şimdi, Komisyonumuz Down sendromu, otizm ve diğer gelişim bozukluklarıyla ilgili. Elbette bütün engellilere saygımız var, biraz ayrıntılı olarak onların geri planda kaldığını gördüm bir iki sunumda şu anda, bunu bir hatırlatayım öncelikle çünkü bunlar biraz, bazı engelli haklarından faydalanamayan grup. Yani otizm üniversitelerde yok, sunumları gördük. Koordinasyon eksikliği var. Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme, Seçme, Yerleştirme Merkezi ve YÖK arasında ciddi bir koordinasyon olması lazım ki bunları eğitebileyim. Yani şu anda otizm esas bir çığ gibi büyüyor, Down sendromu da hemen peşinde. Esas konumuz bu yani bizim adımız da öyle zaten, bunu araştırma komisyonu. Bu konuya odaklanalım diye bir hatırlatma bulunacağım az evvelki sunumları izledikten sonra.

İkincisi de şöyle: Komisyonun yarısı sanırım doktor üyelerden oluşuyor, öğretmen var mı bilmiyorum milletvekili arkadaşlardan.

Şimdi, bu hastalık iki aşamalı: Birincisi, sağlık problemlerini gidermek için, az evvel hocam konuştu. İkincisi de eğitim esas. Tanı çok net değil, tanıda etiyojoloji henüz bulamamışız. Bakıyoruz, çocuk ruh sağlığına entegre etmişiz işin büyük kesimini ancak özel eğitim gerektirdiğinden eminiz sıfır yaşından itibaren. Bu konularda araştırmaya ihtiyaç var.

Hukuki boşluklar var -bu Komisyonunda sayın avukat hanım’ın söyledikleri- hukuki eksikleri tespit edip bunları tamamlamamız lazım bu raporumuzda.

İkincisi sağlık yönündeki kısımda zaten bir çaba var. Eğitimde Millî Eğitim YÖK’le çok bağlantılı değil gibi geldi yani şöyle olabilir: Eskiden benim dönemimde ön kayıtla öğrenci alırdı üniversiteler, hiç ÖSYM diye bir şey yoktu, hepsine aynı imtihan yoktu. Yeteneklerine göre, giderdi “Ben mimar olacağım.” İstanbul Teknik Üniversitesine gider, orada bir imtihan yapılırdı. Bu çocuklar hiç imtihan yapmadan üniversite kapısına gelip kendi aile ve kendi isteği doğrultusunda -çünkü aile de problemi birlikte yaşıyor, ailelere de çok büyük eğitim ve destek vermemiz gerekiyor- kayıt olur, başarabilirse üniversiteyi bitirir, başaramazsa da buraya kadar gelebilmiş olur, en azından onun o yeteneği orada bir üniversite kapısına gitmiş olur. Yoksa toplam bir imtihanda elbette ki bazı bilgileri bilemeyebilir. Beynin bir kısmı -sayın hocam söyledi az evvel- çok gelişmiş, gününü söylüyor o tarihteki ama matematik yapamıyor. Bunu biz nasıl ayırt edeceğiz? İsteddiği üniversitenin kapısına göndereceğiz, hiç imtihansız oraya alınacak, o imtihan var ise zaten çıkacak, güzel sanatlara gidecek, sanatçı olacak. Yani benim düşüncem, sizlerin bizi, bu Komisyonu yönlendirmeniz, kanunu boşlukları hatırlatmanız, eğitimciye eğitimi hatırlatmanız.

Baktım şöyle, saydım, 6 doktor var Komisyonunda, 6 da diğer meslek arkadaşlarımız, 12 kişiyiz her partiden. Yani sağlık yönüne biraz daha ağırlık vermişsiniz ama bence hastalığın tanısı kesin olmadığını için bize vereceği, yaşama vereceği zararlar eğitim, işe kazandırma, aileye destek, bu konularda da bizim bir şeyler yapmamız lazım. Bizi raporlarken, bu konuda raporlarınızı tutarken “Şurada, mevzuatta boşluk var.” dersiniz. Ve bir de koordinasyon kurulu... Özellikle Down sendromu çok fazla ve otizm çok fazla. Bunlar bir çığ gibi artarsa, geçenlerde de söyledim, buz dağının tepesindeysekc ucuyla

uğraşıyoruz, altta kocaman buz dağı varsa çok bocalarız. Yani belki bu komisyonlar on sene sonra bir daha toplanacak “Şunlar şunlar eksik kaldı.” denecek ama en azından yapabildiğimiz maksimumunu yapalım.

Hepinize sunumcu olarak teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

(Oturum Başkanlığına Sözcü Bahar Ayvazoğlu geçti)

BAŞKAN – Hocam, teşekkür ediyoruz.

Sayın Vekilim, size söz verelim.

Buyurun.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Ben de teşekkür ediyorum sizlere.

İlk günden beri Komisyon, Down sendromu, otizm, serebral palsy ve diğer gelişim bozuklukları diye tanımlanmıştı. Bugünkü genel sunumlarda işitme, diğer engelliler, görme, hepsiyle ilişkili sunumlar olduğunda aslında Meclisin diğer komisyonları bu konuda çalışıyor ve eminim bu konuda birçok çalışma daha önce de yapılmıştır, bizden önce. Ve özellikle bu konuyla ilgili bir çalışma yürütüyor bu Komisyon. Bu amaçla, birkaç konuya değinmek istiyorum: Bir, farkındalık yaratmak gerekiyor. Hem RTÜK’ün hem TRT’nin, Türkiye’deki önemli bu 2 kurumun bu konuda öncülük yapması lazım. Hem kişiler, çocuklar hem aileler öteki değil. Birçok okulda sınıfa gittiklerinde aileler “Bu kişileri niye benim sınıfıma alıyorsunuz? Başka sınıf mı yok?” gibi problemlerle karşılaşılıyor; bunu bizim sizlerin aracılığıyla bir şekilde önlememiz lazım. Bunda da siz kendi başınıza değil; burada, işte, Onur Hocam ve sivil toplum örgütünden yöneticiler var, onlarla iş birliği yapıp paylaşarak çeşitli -kamu spotu mu olur, belgesel mi olur, neyse yani- görsel bir sunumla farkındalık yaratmamız lazım.

Hocam, siz de varsınız. Özellikle Ankara Üniversitesinden psikolog hocamız burada; çok güzel sunum yaptı geçenlerde, oradan da yararlanmak lazım.

Bir diğeri: Gerçekten devlet büyük olanaklar yaratıyor yani her türlü desteği sunuyor. Maddi olanaklar yaratıyoruz, eğitim olanakları yaratıyoruz ama bunlar ulaşabilen kesimlere fayda sağlıyor. Ulaşamayan insanlar ne yapıyor? Ulaşamayan insanlara yönelik de -bu aileler saklıyorlar mı, farkında mı değiller, başka bir problem mi var- tekrar, bir medya aracılığıyla, özellikle RTÜK ve işte, televizyon aracılığıyla diyelim -her evin içinde artık odanın bir köşesinde, tepede duruyor herkesin baktığı bir ekran- bir çalışma yürütülmesi lazım, burada da örnek çalışmaları vermek lazım. Şimdi, birçok kişi -biz ilk günden beri konuşuyoruz- rehabilitasyon merkezlerine gidiyor. Yani, bu nasıl olur? İyi bir devletin... Yani, hep beraber belirlediğimiz bir iki örneğin -burada hocalarımız da var- gösterilmesi lazım dönem dönem. Aileler gittiklerinde, baktıklarında “Biz gittiğimiz yerde gerçekten doğru bir şey alıyor muyuz, almıyor muyuz...” Bu da eğitim ve denetleme açısından yararlı olacaktır. Burada kişiler de çıkabilir, kurumlar da çıkabilir.

Bir diğer konu... Dün bize bir kısım insan sunum yaptı. Bu insanlar istihdama da katılabiliyorlar, çalışabiliyorlar; onların gösterilmesi birçok aileye cesaret verecektir çünkü birçok aile konuşmasa bile içinde şu duyguyu yaşıyor, burada dile getiriyorlar: “Benden sonra ne olacak? Bizden sonra ne olacak?” Bu tür örnekler, aldığı eğitim ve sonrası için de özendirilmiş olacak; bunlara da değinmek lazım.

Baktığımızda, kamu spotları, evet, doğru ama birçok kişiden -bu, birçok kez sizlere de iletilmiştir- daha çok şu gündeme geliyor: “Kamu spotlarının yayınlandığı saatler gerçek hedef kitleye ulaşıyor mu, ulaşmıyor mu?” Yani, bu kamu spotlarında konuşulan öyle bir konu var.

Bir diğeri de, son dönemde tartışılan konulardan birisi: Bu tür özellikli durumlarda kamu spotu yerine dizi filmlerde, çizgi filmlerde, çeşitli etkinliklerde -burada da RTÜK'ün belki de tekrar üniversite ve sivil toplum örgütleriyle bir çalışma yürütmesi lazım- kahraman şeklinde mi, bir aktör şeklinde mi -neyse- olduğu bir ortam yaratılabilir mi?

Tabii, ben Batman Vekili olunca, burada, Türkiye'de farklı diller de konuşulmakta. TRT'deki arkadaşımız TRT Kurdi'den ne güzel örnekler verdi. Acaba hiç Kürtçe veya Arapça kamu spotu var mı? Şimdi, Suriye'den gelenler, Türkiye'de Kürtçe dışında Arapça ve farklı diller kullananlar var. Bu konuda bir çalışma var mı?

Bir diğer şey de: Özellikle bunlara ceza verilirken, cezalarda... Kamu spotu değil de daha özendirici olması lazım. Yani, böyle bir çalışma var mı, yok mu, bunları merak ediyorum.

RTÜK'den de... Sadece TRT olarak değil, birçok televizyonla da buna benzer bir çalışma yürütmek lazım. Şimdi, bir çocuk kanalı var Kürtçe, Zarok TV, mesela onlar -yani, siz çok iyi biliyorsunuz, epey destek de verdi TRT onlara- kamu spotu hazırlayabilir, yayınlayabilir. Böyle bir iş birliği var mı, yok mu?

Teşekkür ediyorum.

(Oturma Başkanlığına Başkan Vekili Radiye Sezer Katırcıoğlu geçti)

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Çetin Bey'in bir söz talebi var.

Buyurun.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Ben de teşekkür ediyorum sunumunuzdan dolayı.

Tabii, otizmde farkındalığı artırabilmek için medya otizmin ya da Down sendromunun ne kadar farkında? Bu farkındalığı artırabilmek için çok önemli görev düşen medyanın, TRT'nin, RTÜK'ün otizm ya da Down sendromu hakkında ne kadar farkında olduğu da önemli. Dün Necdet Bey şöyle bir cümle kurmuştu: “Ne yaptığınız kadar ne kadar gündem oluşturduğunuz da önemli.” Türkiye'de 10 kişiden 7'si otizmi duymamış; yani, yapılan araştırmalarda sadece 3 kişi otizmi duymuş, otizmi duyanların da sadece yüzde 7'si cevap verebiliyor ya da otizmin ne olduğunu bilebiliyor. Yani, hâlâ Türkiye'de otizm ile obezite birbirine karıştırılıyor; cevaplara baktığınız zaman, otizm denildiğinde obeziteyi tarif ediyorlar. Burada, tekrar medyaya, basın kuruluşlarına çok önemli görevler düştüğü ortada.

Yine, 2015 yılında yapılmış bir çalışmada “Otizm hakkında bilgi kaynağınız nedir? Nereden aldınız bu bilgiyi?” diye sorulduğunda “Otizm hakkında buralardan bilgi alıyorum.” diye televizyon haberleri yüzde 79'uncu sırayla ilk sırada yer almış, sonra sosyal medya yüzde 30'la 2'nci sırada yer almış ve yazılı basın yüzde 36'yla 3'üncü sırada yer almış. Ama 2017'ye baktığımızda, televizyon haberlerinin gerilediği gözüküyor; artması gerekirken, bu oranın daha da göz önünde bulundurulması gerekirken yüzde 70'lere gerilediği gözüküyor; sosyal medyanın arttığı gözüküyor ve yazılı basının da yüzde 28'ler civarına düştüğü gözüküyor. Sosyal medya konusunda bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz, yani, RTÜK ya da TRT olarak bilgilendirmeyi düşünüyor musunuz? Ya da dün hocamın sunduğu çok güzel çizgi film vardı; yani, Sayın Milletvekilimin de söylediği gibi, böyle otizimli bir kahraman ya da böyle bir çizgi film yapmayı ya da bu konuda çok önde olan sivil toplum kuruluşlarını ya da ne bileyim, kişileri, kurumları buluşturmayı düşünüyor musunuz? Yani, böyle bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz TRT olarak, RTÜK olarak?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, biz de teşekkür ederiz Çetin Bey’e.

Buyurun.

BAHAR AYVAZOĞLU (Trabzon) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

RTÜK’e bir sorum olacak: Özellikle ulusal kanallarda da gördüğümüz, alanında yetkin olmayan ya da alanında yetkin olup da kanıtlanmamış yöntemlerle birtakım hastalıkların tedavisini uygulayacağını iddia eden insanlar televizyon kanallarına çıkıyor ve birçok insan da bunlara aldanıp, inanıp çok ciddi bir maddi kayba uğruyor ve daha da önemlisi, tekrerrür eden bir manevi çöküş yaşıyor. Bunlunla ilgili RTÜK’e bir şikâyet geldi mi ya da RTÜK bunula ilgili bir uygulama yaptı mı kendi içerisinde?

Bir de TRT’yle ilgili, TRT Okul’da aile eğitim modülleri uygulanarak çocuklarda davranış kontrolünü sağlayabilmek adına bir yayın yapılabilir mi? Bununla ilgili bir çalışmayla alakalı bir adım atılabilir mi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Metin Bey’in bir sorusu var.

METİN İLHAN (Kırşehir) – Evet, ben de sunularınız için öncelikle teşekkür ediyorum. Gerçekten, medyanın otizmi tanıtmaya açısından çok büyük bir rolü olduğunu düşünüyorum; burada TRT’ye ve RTÜK’e çok büyük işler düşüyor. Özellikle bu tür çocuklar okula gittikleri zaman çok büyük sıkıntılar yaşıyor; yani, bu sıkıntılardan en büyüğü şu: Bu çocuk okula gittiği zaman otizmin bulaşıcı bir hastalık olduğunu düşünen veliler var. Özellikle TRT’den rica ediyorum, diyorum ki: “Otizm bulaşıcı bir hastalık değildir.” Bu şekilde bir reklam ya da kamu spotu şeklinde yayınlanmasını istiyorum ailelerin bilinçlendirilmesi açısından. Çünkü otizmliler bir birey okula gittiği zaman diğer aileler tedirgin oluyor “Acaba bizim çocuğumuza bulaşır mı?” diye. Böyle bir şeyin zaten olmadığını hepimiz biliyoruz ama bunun Türk halkına, Türk milletine anlatılması lazım.

Onun dışında, az önce Down sendromlu bir çocuğu çizgi film karakteri olarak gösterdiniz. Aynı şekilde, otizmliler bir çocuğun da çizgi film karakteri olarak gösterilmesinin hastalığın tanınması açısından faydalı olacağını düşünüyorum.

Bir de, dün baktım, otizmle ilgili birçok film var; özellikle hepimizin bildiği Rain Man var, Molly diye bir film var 2007’de çekilmiş ve bu film otizmliler bir bireyin hayat hikâyesini anlatıyor, Forrest Gump var, Ben X diye bir film var; yani, 17 tane filmin otizmi konu aldığını gördüm. Bu filmlerin televizyonda özellikle -ayda 2 tanesi olur ya da 3 tanesi olur- yayınlanmasını istiyorum. Hani, Türk filmlerinden de benzer birkaç şey çekilmeye çalışılmış ama tam da yeterli bilgi elde edilemediği için soru işaretleri var hani hangi hastalık hakkında çekilmiş, onu tam olarak tespit edemiyorsunuz. Benim izlediğim bir film vardı, o filmde de herhâlde başrolde Kıvanç Tatlıtuğ var; kendi çocuğu kendisiyle bir türlü iletişime geçemiyor; acaba bu otizmliler mi, değil mi tam karar veremedim ama böyle bir film izlemiştim. Yani, bu tür filmlerin biraz daha artırılmasının toplumda farkındalığın artırılması açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ederiz Metin Bey’e.

Bu sorular bağlamında ben de bir iki cümle söyleyeyim, sonrasında diğer soru soracak arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Gerçekten, farkındalık kamu spotlarıyla, evet... Mesela disleksiyle ilgili bir kamu spotu vardı; etrafımda duydum, izleyenlerin yorumlarını biliyorum, hiç duymadıkları ama onunla bir düzeye geliyoruz. Ama burada en etkili, dizi filmler ve sinema filmleri, televizyon filmleri ama dizi filmleri

ben biraz daha yukarı koyuyorum çünkü çok daha fazla izlenme oranı olduğunu düşünüyorum; bilmiyorum, teknik olarak yanılıyor olabilirim. Dizi filmlerinde sadece bu konuyu ele alan, böyle aileleri, böyle çocukları, işte, özel yetenekleri olan, otizmliler olup, Asperger gibi özel yeteneği olan çocuğun hayat hikâyelerini ele alan vardır muhakkak. Ama hiçbir şey olmasa bile bir dizinin içinde bir karaktere yer verilebilir. Mesela ben hatırlıyorum, herhâlde yedi sekiz sene önceydi, dizi filmin adı da hatırlamıyorum ama oradaki karakteri hatırlıyorum, bir ailenin Down sendromlu bir çocuğu vardı; o çocuğun sevgisini, sevgi doluluğunu, aileyi bir araya getirişini anlatıyordu yani başka bir konuydu ama çocuğun oradaki rolünü anlatmıştı. Ben mesela çok etkilendim, ondan sonra ilgi duydum, okudum vesaire, kendimi tamamladım.

Başkanımız geldi.

Başkanım, hemen sorumu tamamlayayım, size devredeceğim inşallah.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Buyurun.

BAŞKAN - Aramızdan ayrılan Profesör Doktor Necdet Ünüvar Hocamız'ın selamı var, kendisi Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Üyesi. Kendisi bana vekâlet etti, bir önerisi var: Bir dizi varmış, ben bilmiyorum, Tozkoparan sanırım, orada böyle bir karaktere yer verilebileceğini söyledi. Kendisi olsaydı çok daha detaylı anlatırdı. Orada bir otizmliler çocuk, bir Down sendromlu... Yani "Akışında bir dizinin içine böyle bir karakter önemli bir rol üstlenerek eklenebilir." gibi bir önerisi geldi. Ben de ilk defa otizmi vekilin bahsettiği bu Rain Man'le tanıdım mesela; bakın, ne kadar etkili. Mesela Akıl Oyunları'ndan hâlâ çok etkilenirim; hatırlıyorum her karesini neredeyse, şizofreninin nasıl bir hastalık olduğunu, nasıl etkilediğini. Lorenzo'nun Yağı; orada bir ailenin çabası var. Yani, bizim ülkemizde bunların çok çok daha fazlası var, çok daha iyisi yapılabilir. TRT'ye büyük sorumluluklar yüklüyoruz belki ama bence diğer kanalları da bu anlamda aktivite etmeye başlamalı bu Komisyon. Ama TRT başı çekecek bence, bu anlamda büyük bir sorumluluğu var. Bu anlamda da böyle bir önerimiz var, bu dizinin içine böyle bir karakter eklemeye başlayarak devamının geleceğini düşünüyorum. Sosyal sorumluluk projeleri kapsamında da böyle dizi filmler çekilebilir, bunun koordinasyonu da yapılabilir ama sunumda da bahsedildiği gibi, bu alanda gerçekten çalışmış, birikimi olan uzmanlar, akademisyenler, sivil toplum örgütleri iyi senaryoların, iyi projelerin ortaya çıkmasını sağlayacak diye düşünüyorum. Bizler her zaman desteğe hazırız. Şimdiden hem TRT'ye hem RTÜK'e teşekkür ediyoruz destekleri için.

Teşekkür ederim.

Başkanımız toplantısından çıktı, devrediyorum.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Siz devam edin.

BAŞKAN – Peki, tamam, çok teşekkür ederim.

Jülide Hanım'a söz verelim, sonrasında Onur Bey'le artık cevap kısmına geçeriz diye düşünüyorum eğer söz isteyen olmazsa.

AV. JÜLİDE İŞİL BAĞATUR - Sunum yapan değerli konuşmacılara çok teşekkür ediyorum.

Yapılan araştırmalar, toplumlarda en çok faydayı özel gereksinimli ya da engelli bireylerin diğer, doğal gelişim gösteren bireylerle birlikte, çeşitlilik içinde yaşamanın sağladığını göstermiş. Dolayısıyla, bir çocuğun eğer ilköğretimde görme engelli bir arkadaşı yoksa ya da işitme engelli bir arkadaşı yoksa ya da otizmliler ya da Down sendromlu bir arkadaşı yoksa mimar olduğunda yapacağı binalarda onların ihtiyaçlarını dikkate alabilmesi mümkün değil. Dolayısıyla, ben gerek TRT'nin gerekse RTÜK'ün özellikle topluma, diğer doğal gelişim gösteren bireylere katkısı açısından, onlara sağlanan fayda açısından bir daha etkileyici bir tanıtım yapabileceğini düşünüyorum.

Diğer konuda da, Sayın Profesör Doktor Meltem Yılmaz'ın konuşmasına istinaden, sağlık kurulu raporu uygulamasının gerekliliğinden bahsetti. Şimdi, tıbbi tanılama ile sağlık kurulu raporu uygulaması farklı şeyler. Eğitim dediğimiz konuda aslında eğitimde eğitsel değerlendirme ve tanılama hususu, eğitimin sosyal yönü ön planda tutulmalı; tıbbi plan, bana göre, ikincil planda kalmalı. Nitekim, 18 yaş altındaki bireylerin eğitimini düzenleyen 7 Temmuz tarihli yönetmeliğe baktığımızda “Birey için uygun eğitim ortamına yönlendirilmesi amaçlı başvurularda gerektiğinde engelli sağlık kurulu raporu...” Bu engelli sağlık kurulu raporu olmamalı. Kapsayıcı eğitime geçinceye kadar, bir devlet yükümlüğü olarak, rehabilitasyon merkezlerinde eğitim gören bireylere Millî Eğitim Bakanlığının yaptığı ödemeler gibi belirli bir süre rapor uygulaması mazur görülebilir ancak bunun dışında, tıbbi tanılama mutlak bir gereklilik olmalı. Mutlaka, multidisipliner bir anlamda çocuğa ya da bireye, üniversitede okuyan bireye uygun eğitimi... Ancak onun dışında gerekli olmadığını düşünüyorum. Şubatta çıkan yönetmelik, gerek ÇÖZGER gerekse Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik yüzde olarak birtakım metotlar kullanılarak birçok alanda, işte, işçi sağlığı, İŞKUR açısından, Sosyal Güvenlik Kurumu açısından engelliliğin tespiti... Ama eğitim açısından baktığımızda, sağlık kurulu raporu uygulamasının zorunluluk olmaması gerektiğini düşünüyorum. Evet, burada bir istismar söz konusu olabilir ama sosyal devlet ve bireye güven, hekime güven olgusunu asla feda etmemeliyiz; üstün yararı üst tarafta tutabilmeliyiz. Mutlaka rapor uygulamasından vazgeçilmesi gerektiğini önemle vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Onur Bey, buyurun.

ÇOCUK VE ERGEN RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI UZMANI DOÇ. DR. ONUR BURAK DURSUN – Ben dün çok detaylı bahsettim, o yüzden tekrar başınızı şişirmeyeceğim ama bu farkındalıkla ilgili dünyada yapılan çalışmaları özellikle TRT'den gelen arkadaşlarla tekrardan bir gözden geçirebiliriz, seve seve ben katkı vermek isterim.

Sadece, kayıtlara geçsin diye, çok somut bir şey söyleyeceğim, dün de söylemiştim: Benim kızlarımın da çok seyrettiği iki tane çizgi film var; bir tanesi İstanbul Muhafızları, bir tanesi Rafadan Tayfa; onlara da bir otizmli karakter şimdi siz buradayken istiyorum hani Hayri'nin “Ne haber dostum?” diyeceği bir karaktere ihtiyacımız var. Bunun yapabilirsek otizm konusundaki farkındalığı çok artırabileceğimizi düşünüyorum.

Susam Sokağı'nda 2017'de giren bir karakter vardı, dün bahsetmiştim; çok güzel bir örnek, onun üzerinden yürütebiliriz. Dediğim gibi, bundan sonra konuşabiliriz.

TRT Okul'da aile eğitim modülleri -sayın vekilimin söylediği gibi- hem aileler için hem öğretmenler için oluşturulabilir, bunun da çok faydası olabileceğini düşünüyorum.

Kamu spotlarını da spesifik gruplar seçerek artık yapmamız gerekiyor diye düşünüyorum. O konuda da örnekler var, onların da üzerinden geçebiliriz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz de çok teşekkür ederiz.

Gerçekten, yeni bir şey yapmaktansa var olan, çok seyredilen çizgi film, dizi film -neyse- programların içine bu karakterler önemli rollerle, olumlu rollerle yerleştirilebilir; çok daha pratik, çok daha kısa zamanda çözüm alabilmek noktasında faydası olur diye düşünüyorum.

ÇETİN ARIK (Kayseri) - Bunun uygulanabilirliği ne kadar acaba? Arkadaşlarımız herhâlde bunun uygulanabilirliğini, hani, ne kadar süre alacağını söyleyeceklerdir.

BAŞKAN – Evet, cevap vereceklerdir yani bu kısmıyla da.

Cevaplar kısmına geçebiliriz.

Şebnem Hanım, buyurun.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOYSAL ACAR – Görerek öğrenmenin en arttığı dönemdeyiz. Sadece dizilerle ya da belgesellerle değil, özellikle annelere yönelik olan programların ivedi artırılması gerekiyor. TRT'nin çok güzel uygulamaları var: “Anne elimi tutsana.”

BAŞKAN – Sabah kuşakları...

Şebnem Hanım, buyurun.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOYSAL ACAR – Evet.

Buna benzeyen özellikle, hani, sabit, çocuk ruh sağlığı derneğinin uzmanlarının geldiği, akademisyenlerin alandan geldiği ve özellikle annelere yönelik sabah kuşağındaki programlar çok etkiliydi; hatta Avaz'da tekrarları da vardı ve çok kıymetliydi.

BAŞKAN – Harika, tabii, tabii.

Şebnem Hanım, buyurun.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOYSAL ACAR – Şimdi, ben TRT Okul'da defalarca çeşitli programlara katılmış biri olarak burada üzülerken tanıklık ediyorum ki TRT Okul yayını sonlandırılmış. Özellikle özgül öğrenme gücünü anlatırken burada modüle ilişkin TRT Okul üzerinden işleyecek bir sürü sistem önerisinde bulunmuştuk.

Şimdi, konuşuyoruz; mesela Ozi çok önemli ve kıymetli bir karakter, özellikle günlük yaşama dâhil olabilmesi için Ozi'nin oyuncaklarının yapılması gerekiyor, çıkartmalarla Ozi'yi biz daha gündeme koymalıyız. TRT Çocuk'un bir dergisi var. Özellikle yeni öğrenme gücünü anlatırken söylemişim; TÜBİTAK kapsamında çıkan özellikle 6 yaş altı bilim dergisi olan Meraklı Minik gibi, Bilim Çocuk gibi dergilerde biz sadece teknolojiyi anlatıyoruz ama özel gereksinimli bireylere ilişkin birçok bilgiyi verme şansımız var.

Radyo hiç konuşulmuyor ama inanılmaz derecede önemli bir kaynak. Hani, TRT Radyo'da defalarca, yıllarca program yapmış birisi olarak özellikle çocuklara yönelik programların bu konuda ivedi artırılması gerektiği kanaatindeyim. Üniversitelerden söz ediyoruz. Üniversitelerin kendi radyoları var, çok başarılı radyolar var. Burada bu tür farkındalık çalışmalarının artırılması her şeyden daha önemli.

Özellikle akar kamu spotlarından söz edildi, gıdaya yönelik. Mesela onlar şu şekilde de kullanılabilir: Çok izlenen programlar var, bu programlarda akarların geçiyor olması, özellikle medyadaki dilin düzenlenmesi... Mesela otizmlili heykeltıraş ya da otizmlili seramikçi şeklinde değil de biz istiyoruz ki “Bir seramik sanatçısı bir sergi açtı. Hadi gelin, onu Çağdaş Sanatlarda görün ve izleyin...” İnanılmaz keyifliydi ve özellikliydi bizim için. Sizin serginize biz gelmiştik ve yaklaşık 56 Gazi Üniversitesi öğrencisiyle birlikte sanat, terapi ve yaratıcılık çalıştık ve oğlunuz bizim inanılmaz ilham kaynaklarımızdan biriydi; hatta onunla ilgili kitapta bir bölüm de var. Ama bizim için gerçekten çok kıymetliydi öğrencilerin bu konuda duyarlılaşmasını sağlamak.

Okul şenlikleri var; özellikle bu şenliklerde sadece ses sanatçılarının değil, gerçekten yazar olan, farklı alanlarda kendini ifade eden sporcular var..

Paralimpikle ilgili olarak kesintisiz bir yayından söz ediliyor, şimdi bir kanal açılacağından söz ediliyor. Bunlar inanılmaz iyi örnekler ama yine ayrıştırılmış. Kapsayıcılık ve entegrasyondan eğer söz ediyorsak hep birlikte... Şimdi, ben 44 yaşındayım; yaklaşık 10 yaşındayken TRT 1’de bir program vardı, bir dizi: Hayat Devam Ediyor, “Life Goes On” Onu seyrederken içinde otizmlili bir birey vardı ve benim psikoloji eğitimi almamda çok etkili oldu. Mesela avukatları anlatan bir dizi vardı ve orada bir Aspergerli birey vardı ve benim inanılmaz derecede ilgimi çekmişti. Hep çocuklarla çalışmak isteyen birey olarak bunlar benim hayatımda inanılmaz kapılar açtı. Şimdi, hani, sanatla ilgilenen bir birey olarak görüyorum ki bu alanların toparlanabilmesi için gerçekten medya çok önemli. Siber Suçları da burada mutlaka dinlemek zorundayız. Özellikle siz bir veri madenciliğinden söz ettiniz, “Medyayla ilgili olarak ne yapılabilir, sosyal medyayla ilgili olarak ne yapılabilir?” diye; orada müthiş bir kirlenme var. Özellikle tele sağlık hizmetlerinin denetlenmesi, bu bireylerin korunması ve özellikle zorbalıkla mücadeleyle ilgili olarak sadece diziler, karakterler yetmez; bunların gerçekten günlük hayatın içerisinde bir parçanız olması gerekiyor. TRT’nin çok özellikli programları var, nasıl yaşlıların hayat hikâyelerini dinlediğimiz -şu anda ismi aklıma gelmiyor ama- gerçekten...

BAŞKAN – “Ömür Dediğin.”

Şebnem Hanım, buyurun.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOYSAL ACAR – “Ömür Dediğin”. Herkes için hakikaten inanılmaz derecede...

BAŞKAN – İzleyemiyorum; ilk iki dakikasından sonra gözyaşlarımı engelleyemiyorum, izleyemiyorum.

Şebnem Hanım, buyurun.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. AZİME ŞEBNEM SOYSAL ACAR – Evet, bir vizyon açar. Bununla birlikte, bir sanatçıyla tanışmak çok güzel, bir sporcuyla tanışmak çok güzel ama bunlar bizim sorunlarımızın çözümü değil. Mesela, erişilebilir kent, erişilebilir üniversite içerisinde, bir üniversite içerisinde dolaşabilmek. Sefer Hoca’yla aynı üniversitedeyiz. Gazi Üniversitesinde dün dönem dört sınavı vardı ve gerçekten bizim kendi çocuklarımız bile amfiye girmekte ve oturmakta ciddi sıkıntılar yaşıyorlar. Hep birlikte böyle bir gezi yaptığımız zaman bakalım neler olacak? Özellikle TRT’nin bu konuda çok yardımcı olacağını düşünüyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ederim.

Bu, tabii, bir kısmı, farkındalık kısmını tamamlıyoruz; diğerlerinin de beraberinde gelmesi lazım, hepsi birlikte bir bütünü oluşturacak elbette, elbette.

Sivil toplum örgütlerimizden de söz almak isteyenler var sanırım.

Down Sendromu Derneğinden Fulya Hanım.

DOWN SENDROMU DERNEĞİ KURUCU BAŞKANI FULYA EKMEK - Çok hızlıca, söylenmeyenlerden bahsedeceğim.

Anneler için programlar çok güzel; babalar için de programlar rica ediyoruz çünkü babalar hep unutuluyor, her yük annenin üstüne kalıyor. Aslında birazcık “Nasıl dâhil olabilir?” İyi örnekleri, belki, ön plana çıkaran programlar çok iyi olur.

Dilden hocam da bahsetti. TRT çok izleniyor. Engelli kişilere yaklaşımda spikerlerinden tutun program isimlerine kadar diller çok önemli. Çok güzel programlar var ama “Hayata Tutunanlar” ya da “Şefkate Muhtaç” gibi isimlerle artık engelliliğin bir arada olmaması gerekiyor. Ben kızımı şefkate muhtaç görmüyorum. Hak temelli isimler olsun; yani, kızıma şefkat göstermek için onu okula almayın, hakkı olduğu için okula alın, onun hakkı olduğu için kaynaştırın. Çünkü aslında kızım zaman zaman oldukça sevimsiz ve cadı olabiliyor ve herkes onu sevmek zorunda değil, uyuz olan da çıkabilir diye düşünüyorum. Hiçbirimiz birbirimizi sevmek zorunda değiliz, saygı göstermek zorundayız; bu kapsamda ilerlemek çok faydalı olacaktır.

Engellilikle ilgili dizi, film yapımlarda, herkesin bahsettiği gibi, sadece o engelliliği anlatan değil de içinde engelli kişinin olduğu ama tamamen farklı rolde filmler olması çok önemli. Bir örnekle anlatmak istiyorum. Biliyorsunuz, “Game of Thrones”u -Taht Oyunları’nı- hemen hemen herkes duymuştur, bayağı 7 sezondur var; orada aşırı boy kısalığı -artık öyle deniliyor ama “cüce” deniliyordu eskiden- olan ve sonuna kadar başrolü de paylaşan ama kesinlikle sahip olduğu farklılıkla değil, oradaki rolüyle ve başka bir rolle oynayan bir aktör vardı. Eminim bu, aşırı boy kısalığı olan kişiler için, onlarla ilgili inanılmaz farkındalık yarattı; o çok önemli.

Kamu spotlarının yayın saatiyle ilgili RTÜK’ün bir yaptırımı olabilir mi bilemiyorum ama kamu spotlarımıza izin veriyorsunuz, çok teşekkür ederiz, çok büyük destek ama televizyonlar hep gecenin ikisinde, üçünde, yedisinde falan gibi böyle seyredilmeyecek zamanlara koyuyor. Hani “prime-time”da kamu spotu zorunluluğu gibi bir şey olabilirse çok faydalı olur. Çünkü onu yapabilmek için, TV kanallarında tanıdıklarınız varsa ancak oralara aldrabiliyorsunuz. Onlar için reklam geliri açısından kıymetli saatler.

Bir de YÖK’ten bir şey rica edeceğim. Engelli kontenjanı yüzde 10 verilmiş. Ben zihinsel engellilik ve -Down sendromu diye hiç bahsedilmedi, onun zihinsel engelliliğin altına aldığınızı düşünerek ben de söylüyorum- otizm gibi durumlar için ayrı bir kontenjan verilmesi çok önemli çünkü engellilik arasında da ayrımcılık var ve kolay olana kaçma gibi bir eğilim var. Hani, daha az, daha başa çıkılabilir diye düşünülen -parmak içinde- engel gruplarını tercih ediyorlar; bu durumda da zihinsel engellilerin şansı çok azalıyor.

Bir de, öğretmen yetiştirmeden bir şey rica edeceğim: Özel eğitim öğretmenlerine verdiğimiz farkındalık ve diğer eğitimleri lütfen rehber öğretmenlere ve kaynaştırmadaki öğretmenlere... Çünkü asıl özel eğitim öğretmeni az çok bir şeylerin farkında, zaten eğitimini almış oluyor ve o çocuklarla çalışmış oluyor ama kaynaştırmadaki öğretmenlerimiz çok yalnız, onları bizim hızla güçlendirmemiz çok önemli diye düşünüyorum.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN – Biz de teşekkür ederiz.

Ben notuma baktım, RTÜK’le ilgili bir şeyi eklemeyi unuttuğum. Farklı çalışma alanlarımda RTÜK’ü takip ediyorum ve gördüğüm kadarıyla ceza kesmekle, ağır para cezalarıyla, yayın zorunluluğuyla, yayını kesmekle bir noktada ilerlenemiyor. Benim naçizane tavsiyem, bu tip yayınları yapanlara ödül vermek yani pozitif bir yaklaşımla onları görünür kılmak, yüreklendirmek, diğer bu

programları yapanlara da örnek teşkil etmesi noktasında aslında ödüllendirmek. Yani iyi, bahsettiğimiz bu çalışmaları yapacak olan dizi filmlere, yayın kuşaklarına vesaire, bunlara ödül vermek, onların farkındalığını ortaya çıkarmak daha uygun olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sanırım sorular tamamlandı, cevaplar kısmına geçebiliriz.

Cevaplar da mümkün olduğunca özet, tekrara düşmeden olursa...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Bir katkı...

BAŞKAN – Bir katkımız var, ondan sonra cevaplar kısmına geçiyoruz.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Tabii, özellikle film ve dizilerde, Onur Hocam dizi ismi vererek de... Tabii dizilerin yapımcıları var. Belki de biz bu konuda Kültür Bakanlığıyla görüşüp özellikle Sinema Üst Kurulu öyle bir birimi var, belli dönemlerde çeşitli filmlere kredi veriyorlar, teşvik veriyorlar, sponsorluk yapıyorlar. Özellikle bizim Komisyonun bu tür filmlerde buna benzer rol... Hem üniversitedeki öğretim üyelerimize hem de sivil toplum örgütlerine danışarak dikkat etmelerini söyleyebiliriz, senaristlere onlar söyleyebilirler.

BAŞKAN – Bir dinlememiz gereken kurum daha oluştu, teşekkür ederiz katkılarınız için.

YÖK'ün ekleyecek bir şeyi var mı? Meltem Hanım, eksik kalan bir şey var mı? Sonra diğer kurumlara geçelim.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Ben önerilere katılıyorum. Kesinlikle sizin öneriniz, bu var olan dizilere otizmliler ve Down sendromlu karakterlerin katılması çok mantıklı.

BAŞKAN – İşte hiperaktivite olabilir.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Tabii yani bu gruptaki, bu Komisyonun dâhilinde olan gruplarla ilgili karakterlerin katılmasına kesinlikle katılıyorum.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Haberlerde de olmalı, daha çok izleniyor.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Evet, yani medya çünkü çok etkin, haberlerde de yer verilmeli Çetin Bey'in belirttiği gibi, haberler de çok önemli. Medya oldukça etkili oluyor, o yüzden medyanın bu yönde farkındalığı yaratmak adına, artırmak adına devreye girmesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü en seyredilmedik yerel bir kanalda bile bir konuşma yapıyorsunuz, bir tanıdığımız mutlaka sizi görüyor. Yani o kadar etkin medya. Onun iyi kullanılması gerekli diye düşünüyorum.

Bir de eğitimle ilgili de yine bazı sorular ya da öneriler geldi, kısaca değinmek istiyorum. Örneğin, ben bahsettim oğlum da otizmliler diye ve ilkokul, ortaokul, lisede biz eğitim dışında mekânsal da sıkıntılar yaşadık çok fazla. Zaten öğretmenlerimiz kesinlikle bu konuyu hiç bilmiyorlar. Otizmliler çocuklar rahatlatma odalarına ihtiyaç duyarlar. Ve ben Mimarlar Odası Ankara Şubesinde geçen yıl Otizm ve Mekân Sergisi açtım. Çetin Bey duyup gelmişti, orada Norveç'teki bir okulu örnek olarak da sergilemiştim. Orada rahatlatma odası var her bir otistik çocuk için. Tabii ki bizim ülke koşullarımız ve nüfusumuz dikkate alındığında her bir çocuğa böyle rahatlatma odasının mümkün olmayacağını biliyorum. Ama en azından her okulda bir tane rahatlatma odası olursa otizmliler çocuklar o odayı kullanabilir. Kendi oğlumdan kısa bir örnek vereyim, benim oğlum ne yaptı: Muavin odasına kaçtı, muavin odasındaki masanın altına saklandı ve bu çok tuhaf karşılandı. Biz arandık, çağrıldık, tabii ki bilmiyorlar, anlamıyorlar, tuhaf karşılıyorlar. Aslında o çocuğun doğası o, o kendi kendine çözüm

üretmiş o anda. Rahatlama odaları yok yani mekânsal olarak da... Şimdi biz mimari detaylarda hep tekerlekli sandalye kullanıcılarını, görme engellileri dikkate alıyoruz. Kılavuz yollar, rampalar, eğitimler hesaplıyoruz ama aslında otizm, Down sendromlu ya da diğer zihinsel yetersizlikleri olan... Yani her otizmlili bireyin tabii ki zihinsel yetersizliği var demek istemiyorum, yanlış anlaşılmasın ama bazı otizmlili bireylerin hafif, orta, derecesi bireye göre değişen düzeyde olabiliyor. Onlara yönelik hiçbir mekânsal düzenleme yok. Mekânsal düzenlemeler yapılabilir, dünya literatüründe var. Ben bu konuda şu anda tez yönetiyorum, henüz tamamlanmadı, bir sergim açıldı, yeni bir kitabın yayınlandı, orada 2 yazı var mekânla ilgili. Mekânsal katkı da çok önemli, ona değinmek istedim. Okullarımızda rahatlama odası hiç yok, Millî Eğitim Bakanlığından gelen temsilcilere bunu iletmek istiyorum.

Ayrıca rehber öğretmenle ilgili bir görüş geldi. Kesinlikle katılıyorum, biz on-on iki yıl boyunca rehber öğretmenden hiçbir destek alamadık. Biz ona yönlendirici olduk. Rehber öğretmenlerin çok daha destek olması gerekir.

Genellikle okullarda otizmlili çocuklara yönelik dışlayıcı bir tavır var, “Gelmeyin.” “Devamsızlık hakkınız var.” “Çocuğunuzu alın.” gibi ben baskılara maruz kaldım daha yeni, mezun olmadan önce oğlum. Bu tür baskıların yanlış olduğu öğretmenlere anlatılmalı, gerekli destek sağlanmalı ki buralarda bu konu konuşuluyor fakat daha alt gruplara inmiyor, kimsenin haberi yok. O yüzden farkındalık önemli. Belki medya büyük bir destek olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Kesinlikle, medyanın çok hızlı bu alanı dolduracağına inanıyorum.

Bu ödül mesela, her alanda yapılan çalışmalara verilmeli. Mesela bir üniversite bu anlamda daha fazla otizmlili, Down sendromlu, ortamı iyileştiren bir çalışmaya yaptığı zaman YÖK de buna ödül vermeli.

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ – Tabii, zaten biz, daha önceki soru-cevap bölümünde bahsettiğim gibi, iki yıldır ödül veriyoruz üniversitelere; işte mavi bayrak, yeşil bayrak, turuncu bayrak ödülü. Ayrıca ilk defa bu yıl Engelli Dostu Öğretim Üyesi Ödülleri verildi. Bu ödüller şu şekilde verildi: Bir öğrenci ya da bir öğrencinin velisi müracaat edebilir bir hoca için “Engelli dostu öğretim üyesi olabilir çünkü şu, şu nedenlerden dolayı, yaptığı bu katkılardan dolayı.” gibi, müracaatlar alındı ve her üniversitede engelli dostu öğretim üyesi seçildi ve ödüllendirildi, bu da oldukça teşvik edici bir yaklaşım oldu. Yani biz Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenci Komisyonu olarak sizin az önce bahsettiğiniz gibi, ödüle dayalı bir teşvik edici yöntem uyguluyoruz ve gerçekten işe yaradı. Üniversiteler artık engellilere yönelik mekânsal uygulamalara önem veriyor bayrak alabilmek için. Çünkü her yıl başvuru yapılıyor, her üniversite başvuru yapıyor ve bu ödüller her yıl yenileniyor. ÖSYM kılavuzunda da yer alıyor ve engelli öğrencilerin seçmesi de çok önemli bir üniversiteyi. Ben bir yayımda bahsettim. Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü’nde engelli öğrencilere yönelik mekânsal düzenlemeler yapıldıktan sonra öğrenci sayısında artış oldu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Kesinlikle.

Biz teşekkür ederiz.

Evet, ÖSYM sanırım, kurumları sırayla gidelim, ÖSYM’nin cevaplarını alalım.

Buyurun Belma Hanım.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ – Sayın Başkan Vekilim, Başkan Yardımcımız konuşacak, sonrasında ben cevabımı verebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

ÖSYM BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. AHMET YAŞAR ÖZBAN – Benim çok kısa olarak...

Teşekkür ederim.

Sayın Başkan Vekilim, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle çok kısa olarak 2 tane dile getirilen soruna ilişkin olarak görüşümü ifade edeyim.

Birincisi: Sağlık kurulu raporlarıydı. Tabii ki sağlık kurulu raporunu Down sendromu, otizm veya diğer gelişimsel bozukluklara sahip olan adaylardan istediğinizde sadece adaylar değil, onlara yardımcı olmaya çalışan diğer aile bireylerinin de çektiği sıkıntılar var, bu doğru. Fakat beri taraftan da Türkiye'nin bir gerçeği var, tek kişiden alınan raporlar, nereden alınmış olursa olsun, birtakım kötü niyetli kişiler tarafından kullanılabilir. Dolayısıyla da örneğin, YKS sınavları için konuşacak olursak 2,5 milyonluk bir kitlenin girdiği, birkaç puanlık farkların yüz binlerce sıranın değişmesine yol açtığı bir yerde böylesine bir sağlık kurulu raporu istememeniz durumunda bunu istismar edebilecek kişilerin olduğunu düşünürseniz daha büyük haksızlıklara yol açıyor. Burada sanırım şu olabilir: Down sendromu, otizm veya diğer gelişimsel bozukluğa sahip olan bireylerin ilgili sağlık kurulu raporlarını alabilmelerinde birtakım kolaylıklar sağlanması mümkünse herhâlde bu şekilde sorunun aşılması mümkün olur. Bizim kanaatimiz bu.

İkinci bir şey, Komisyon üyelerinden değerli bir milletvekilimiz siyam ikizleri konusunda bir şeyler tevcih ettiler. Onunla ilgili olarak sınav öncesinde gerek yetkili kurumlarımızda bu konu dile getirildi. Sonuç olarak siyam ikizleri aynı bünyeyi paylaşan 2 farklı kişi ama hukuksal olarak aynı bünyeye sahip olmayan 2 farklı kişi. Dolayısıyla ikisini aynı anda sınava tabi tutmanız durumunda neler olabileceği, ikisine farklı farklı kitapçıkları... Kitapçıkların içeriği bütünüyle aynı fakat sadece soruların, şıkların yerleri değişik. Dolayısıyla ikisine aynı kitapçık vererek sınavı yapmanız durumunda ortaya çıkabilecek olan hukuksal sorunlar, hukuk müşavirlerimizin bulunduğu ortamlarda ele alındı. Sonuç olarak ikisine farklı farklı kitapçıkların verilmesi kararına varıldı. Dolayısıyla bu şekilde sınav oldu. Tabii, YÖK'ten de Meltem Hocamız dile getirdi, sınav sonrasında... 18 Temmuzda sonuçlar açıklanacak. 23'üyle 26 Temmuz tarihleri arasında da tercihler yapılacak. Tabii, o konuda da YÖK'le koordinasyon içinde ne gerekiyorsa, nasıl sizler bu adaylarımızın en adil, en hakkaniyetli şekilde işleme tabi tutulmasını istiyorsanız bizim hem YÖK hem ÖSYM olarak görüşlerimiz de aynı. Adaylar arasından en adil olanı uygulamaya çalışacağız gerekli koordinasyon ilişkileri içinde.

Teşekkür ederim.

Geri kalan kısımları da, diğer ÖSYM'ye yönelik soruları da Engelli Adayları Daire Başkanımız Belma Hanım cevaplayacak.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun Belma Hanım.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAĞ – Teşekkür ederim Hocam, teşekkür ederim Başkan Vekilim.

Şimdi, EKPSİ sınavıyla ilgili sayın vekilimizin sorduğu sorulara cevap vermek istiyorum. EKPSİ sınavı ilk defa 2012 yılında Devlet Personel Başkanlığının engellilerin devlet memurluğuna alınmalarıyla ilgili yönetmelikle ÖSYM'ye verildi ve de bir protokol imzalandı; ÖSYM Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı. Biz 4 kurum, bir masaya oturduğumuz zaman bir bilim kurulu oluşturuldu. Bu yönetmelik diyor ki: "Engellilerin engel türleri ve öğrenimlerine göre sınav yap." Biliyorsunuz ki biz ÖSYM olarak YKS sınavı yapıyoruz, YDS yapıyoruz, ALES yapıyoruz, TUS yapıyoruz. Hangi sınavı yaparsak yapalım adayın engel türüne göre

bir soru hazırlamıyoruz. Ama ilgili yönetmelik diyor ki: “Engel türlerine göre soru hazırlayacaksınız.” O yüzden ilgili kurumlar masaya toplandı, bir de bir bilim kurulu oluşturuldu 2012 yılında. Bu bilim kurulunda sağ tarafta masanın bir tarafında tıpcı hocalarımız, tıp fakültesinden gelen ilgili uzmanlar, bir tarafında özel eğitimciler, bir tarafından STK’ler, hepsinin görüşleri alındı. Bu görüşler doğrultusunda bir bilim kurulu oluşturuldu. Bu bilim kurulu oluşturulurken aynı zamanda -özellikle değinmek istiyorum- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı temsilcileri, görme özürlüleri temsilcileri... Lokman Ayva’yla da, sayın milletvekilimizle benim bir çalışmam oldu. Bunu da şurada özellikle belirtmek istiyorum: Ben Lokman Ayva Bey’le bir çalışma yaparken görenin o mu, ben mi olduğum tartışılırdı, ben ona kanaat getirdim. Gerçekten çok güzel bilgisayar kullanıyordu, soru hazırlamayla ilgili çok güzel teklifleri vardı, hepsini biz değerlendirdik. Sağlık Bakanlığı uzman doktorları, Engelli Konfederasyonları Başkanı ve temsilcileri, engellilerle ilgili araştırma yapan akademisyenler, TSK -biliyorsunuz Türk Silahlı Kuvvetlerimizin oradaki engelli adayların ortamlarını gözlemek ve de ilgili uzmanlardan görüş almak için- bu grupta ben de bulunuyordum. Fiziki rehabilitasyon merkezine gittik. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, öğretmenleri ve uzmanları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü, Türkiye Sakatlar Derneği, Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonu, Engelli Öğrenci Platformu tarafından, 11 Mayıs 2010 tarihinde basına duyurulan Engelli Öğrencilerin ÖSYM’den Beklentileri Raporu, Binbir Hayat Rehabilitasyon Merkezinden yazılı görüş talep ettik, Türkiye Fizyoterapistler Derneği Yönetim Kurulu, hepsinin görüşlerini aldık, bir masaya oturduk, denildi ki: “Bunlara ne yapılacak?” Kılavuzlarımızda da yazdığı gibi, bilim kurulunun kararı EKPSS kılavuzlarında aynen şöyle çıktı. Biliyorsunuz ki önceden 2012 yılında yaptığımız sınavın adı ÖMSS’ydi, Özürlü Memur Seçme Sınavı, sonrasında bu ad değişti, özürlüler engelli oldu ve de bundan sonra bu sınavımızın adını bizim Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı olarak yapılmakta. Yönetmelik der ki: “Bu sınav iki yıl...” 2012’de iki yıl geçerliliği vardı. Yani siz 2012’de girdiyse 2014’e kadar, yeni bir çift yıllarda yapılan sınava kadar, Devlet Personel Başkanlığı eleman alımında bu sınavın sonucu iki yıl geçerliliğini koruyordu. Fakat 2018 yılında yine Devlet Personel Başkanlığı ilgili yönetmelikle ilgili değişikliğe gitti, engelli adayların daha da işlerini kolaylaştırmak adına bunun geçerliliğini dört yıl yaptı ve devletimiz bunu dört yıl olarak değiştirdi. Ben eğer 2016’da sınava girdiysem 2020’ye kadar geçerlilik verdi. Sınava girmeden her yıl en az bir kere tercih alınıyor, adaylarımız da böylece o sınav sonucu kullanıyor.

Bilim Kurulu kararı aynen şöyle geçiyor kılavuzlarımızda: “İlgili yönetmelik gereği ÖSYM engel gruplarına, öğrenim düzeylerine...” Burada açmak istiyorum, ilgili yönetmelik diyor ki: “Lise ve altına kura, lise ve üstüne sınav.” diyor yani lise, ortaöğretim, ön lisans, lisans mezunlarına sınav, altı... Altında ne var? İlkokul, ortaokul ve ilköğretim. 3 tane kademe var. “Bunları da kura yap.” diyor. Hatta şöyle de bir şart var: “Kurayı da kamuya açık yap, noter huzurunda yap, isteyen vatandaş bunu izlesin ve de aklına farklı kayırmalar gelmesin.” diye. Bunlar 2012 yılından itibaren düzgün bir şekilde özellikle son iki yılda Külliye’de de yapılarak hatta Sayın Cumhurbaşkanımızın da katıldığı, vatandaşlarımızın da katıldığı bir törenle açıklanıyor. İlgili yönetmelik gereği ÖSYM “...engel gruplarına, öğrenim düzeylerine, engellilerin algılama ve öğrenme yeteneklerine göre nasıl bir sınav oluşturulacağını belirlemek üzere, üniversitelerde ilgili engel grupları üzerine bilimsel araştırma yapan akademisyenlerin bulunduğu bir ‘Bilim Kurulu’ oluşturmuştur. Bilim Kurulu; bilimsel bulguları değerlendirerek, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarındaki uzmanların görüşlerini alarak, ayrıca, engellilerin temsilcileri ile çalışmalar yaparak sınav ile ilgili bir rapor oluşturmuştur. Biz buna Bilim Kurulu diyoruz. Bilim Kurulunca; Millî Eğitim Bakanlığının ortaöğretim kurumlarında engellilere yönelik -burası Sayın Başkan Vekilim, çok önemli- eğitim programlarının ve içeriklerinin -bu Millî Eğitim Bakanlığının görüşü- görme, işitme, dil ve konuşma ile genel engelli grupları için aynı olduğuna yönelik görüşü de

dikkate alınarak, sınavda sorulacak soruların içerik olarak aynı olmasının sınava girenler arasında bir haksızlık oluşturmayacağı, sınav uygulamasının; Kurulun adayların engel durumlarına uygun görüş ve önerileri göz önünde bulundurularak yapılabileceğine karar verilmiştir.” Sonra yine ilgili kılavuz-çokça vaktinizi almak istemiyorum- genel engelli grup dediğimiz bedensel engelli, görme engelli, süregelen rahatsızlığı olan adaylarımızın girdiği genel bir kitle... Burada görme engelleri de bunlara koyduk ama onları şekil ve... Yani o test içerisinde biz şekilli soruları sormadık, şekil ve grafik, bir de karmaşık sorulara yer vermedik.

Onun dışında, sayın vekilimin dediği, işitme engellilerle ilgili de aynen şöyle bir şeyimiz var: “İşitme engellilerden ilköğretime başlama yaşı, sonrası, öncesi...” Şimdi şöyle, biraz önce sunumda da söylemiştim: Uzmanlar bize şunu söyledi, tıp doktorları: “Bir kişi doğuştan...” Şimdi işitme engelli ile sağır, dilsiz karıştırılıyor. İşitme engelli nedir? “Ben cihazımı takıyorum, aynı gözlük gibi, duyuyorum.” Fakat sağır, dilsiz, algılaması yok, hiçbir şey bilmiyor. O yüzden dediler ki işin uzmanları, ben o kuruldaydım: “66 ay” Yani ilkokula başlamadan önce bir kişi sağır o yaştan sonra bunun algılaması, öğrenmesi çok zordur. Fakat diyelim ki siz 20 yaşına geldiniz, 15 yaşına geldiniz, ilkokulu bitirdiniz ve siz kulağınızı kaybettiniz... Özellikle bu 90’lı yıllardan sonra mayın patlamasından sonra erkekler kulağını askerde 20 yaşındayken kaybediyor. İşte çok farklı ciddi rahatsızlıklar geçiriyor, işitmesini kaybediyor. “Onunla doğuştan işitme engelli olan aynı mı? Değil.” “O yüzden biz bunu ikiye ayıralım.” dediler, ilköğretime başlama yaşı öncesi işitme engelli olanlara ayrı bir test, ilköğretime başlama yaşı sonrası olanlara ayrı bir test. O yüzden de şöyle bir şey geçti, Türkiye’den şöyle bir gerçeği var: Biz Ankara’da yaşıyoruz ama 6-7 yaşında ilkokula gittik. Fakat Ankara’nın köylükleri dâhil olmak üzere, Ankara’nın köyünde, Isparta’nın, Diyarbakır’ın, Ağrı’nın fark etmez, herhangi bir köyünde ilkokula 16 yaşında giden çocuk da var. Bu da masaya oturtuldu. O zaman biz bu çocuğa sırf o yaşta okula gitmedi diye onu ayrı bir test veremeyiz. Onda da dedik ki: Eğer sen ilköğretime başlama yaşından önce işitme engeli olduğuna dair elinde bir belge ama resmî bir belge... Ki Sayın Ahmet Hocam’ın dediği gibi de “Kötüye kullanılmamın, benim önüme geçmesin.” Bu ne olabilir? Doktora gidersen, sana doktor bir yazı verir, mühürlü bir yazı olsun, ne olursa olsun. Hatta işitme cihazı aldığına dair veya bir işitme doktoruna, kulak burun boğaza gittiğine dair elinde bir hatta bir pil aldığına dair bir belge varsa o belgeyi sen... Bu başvurunun aşaması 2 basamakta oluyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kapısının çalıyor aday “Ben engelliyim.” diyor. Yönetmelik diyor ki: “Yüzde 40 ve üzeri olan bu sınava girebilir.” Ben gidiyorum, diyorum ki: “Bak, engelli sağlık kurulu raporum.”

Bazen de biliyorsunuz, adayların çok da engeli var. Görme, işitme, bedensel, zihinselde biz sınavlar yapıyoruz, onu da açıklayacağım. Fakat adayın siz baktığınız zaman hem görme engeli vardır hem zihinsel. Başat engeli burada nedir? Zihinseldir. Fakat bazen adaylar şunu diyebiliyor. Mental retarde olan adayların hepsi biliyorsunuz ki çok üst düzeyde değil, hafif olanlar da var. O yüzden diyor ki: “Hayır, ben başat engelimde yarışmak istemiyorum, ben genel engelli testi almak istiyorum.” Aile ve Sosyal Politikalar il müdürlüğünün uzmanları adayın raporuna bakıyor “Sen hangi engelde yarışmak istersin?” diyor. ÖSYM Başkanlığı 3 tane test veriyor; genel engelliler, kroniklerin ve de bu işitmeyi sonradan edinenlerin girdiği, görme engellilerin de şekillerden muaf olduğu bir test, zihinsel engellilere ayrı bir test ve de işitme, ilköğretime başlama yaşı öncesi olanlara da ayrı bir test. “Bunlardan hangisi?” diyor, aday diyor ki: “Ben zihinsel engelim seçmeyeceğim, genel engellide yarışacağım.” Bir taahhüt belgesi alıyor, o taahhüt belgesiyle ÖSYM’nin bürosunun kapısını çalıyor, diyor ki: “Ben Belma Atak işitme engelli olarak veya zihinsel engelli olarak bu sınava girmek istiyorum.” Aile Bakanlığı uzmanları bütün o belgeleri yapıyor. Sonra biz ÖSYM olarak ne yapıyoruz? “Belma Atak, ne mezunu? Üniversite mezunu. Nerede yarışacak? Zihinsel engelliler testinde.” Biz onun öğrenim durumunu da aralar ortaöğretim mi, ön lisans mı, lisans mı, ona göre sisteme giriyoruz.

Şimdi, burada Millî Eğitim Bakanlığı der ki: “Bunların hiçbirini -kaynaştırmadan geldikleri için- biz ayırt etmiyoruz.” Fakat şöyle de bir gerçek var: Ayırt etmiyoruz ama zihinsel engellinin raporunda bu çocuğun mentalinde bir problem olduğu yazılı. O yüzden zihinsel engelliler için de diyoruz ki biz.. İlk önce işitme engellileri okuyayım: “İşitme engellilerden ilköğretime başlama yaşı sonrası işitme engelli olanların aynı müfredatı okudukları, karmaşık ve uzun paragraflar içermeyen sorular...” Biz bunları sormuyoruz.

Biraz önce sayın vekilim dedi ki: “Kaygan zemin.” O kurulda şu söylendi Sayın Vekilim: Bir işitme engelli sağır ve dilsizse pabucu bilmez, bapedi bilmez, iskarpini bimez, terliği bilmez, neyi bilir? Ayakkabıyı bilir. ÖSYM o zaman sen ona ilköğretime başlama yaşından önce işitme engeli ise sen o ek alan, çok ek içermeyen ve de sade olan soruları sor. Sen kek diyemezsin işitme engelliye sağır, dilsiz, ne dersin? Pasta dersin, o pastayı anlar; tiramisu veya trileçe diyemezsin, o soruları soramazsın. Biz onlardan da yardım almak için aynı müfredatı okusalar bile Millî Eğitim Bakanlığının alan uzmanlarından soruları hazırlarken onların görüşlerini alarak bir komisyon kurduk, onların bütün bilgileri geldi. ÖSYM Başkanlığı 3 aşamada sınav hazırladı; zihinsel engelliler, ilköğretime başlama yaşı engellileri ve de genel test. Sayın vekilimin dediği, belki o aday ilköğretime başlama yaşından önce ilgili belgeyi getiremediği için genel teste gitti. Burada şöyle de bir gerçek var kamuoyundan bana gelen: Siz tıpcı hocalarımız biliyorsunuz ki... Hani bazen ben hocalarımıza soruyorum, diyorum ki: “Ne kadar rapor okuyabilirsiniz yılda? Bazı hocam “5 bin” diyor, bazı hocam “10 bin” diyor. İnanın ben ÖSYM’de çalışıyorum, 2012 yılından beri raporlara bakıyorum ve ben bu EKPS’s’in olduğu yıl 60 bin tane rapor okuyorum. Bütün adaylar bize her sınav grubundan “Gittim, ben bunu yaptım, şunu yaptım.” Ama ortak nokta şu: ÖSYM. Çünkü biz diyoruz ki yönetmelikte Devlet Personel Başkanlığı yüzde 40’a, toplama bakıyoruz. Bir aday tam bedensel engelli, omurilik felci geçirmiş, elleri, kolları tutmuyor, tekerlekli sandalyeye bağlı...

BAŞKAN – Belma Hanım, şöyle: Gerçekten konuya çok hâkim olduğunuz belli, en ince ayrıntıya kadar sorduğumuz zaman bize detaylıca, uzun uzun bilgi vereceksiniz ama zaman çok kısıtlı. Biz anladık yani ÖSYM gerçekten çok detaylı olarak bu alanları ayırtmış. Yine de bu vekilimizin söylediği konuyu da -belki özelinde bir durum olabilir- inceleyip ona göre değerlendirseniz çok sevinirim.

Diğer sorularla ilgili verebileceğiniz bir cevap var mı ÖSYM’ye gelen?

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAK – Zaten Sayın Vekilim bu işitme engellilerle ilgili, zihinsel engelliler dediğim gibi...

BAŞKAN – Bizim alanımız tabii biliyorsunuz otizm, Down, CP diğer...

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAK – Sayın Başkan Vekilim, CP’lerde şöyle: Raporlar bize üst ve alt eksen olarak geliyor. CP’li çocuklar genelde eğer alt ekstenli etkilediyse ÖSYM Başkanlığından şunu istiyorlar: “Beni giriş katında sınava al, üstü etkilediyse sen bana işaretleyici ver, tek bir salonda al.” diye dilekçeleri geliyor, biz onların da sınav ortamlarını hazırlıyoruz. Ama dediğim gibi, CP’lerde bedensel engelliler kategorisinde, EKPS’s’de genel teste giren aday grubu.

BAŞKAN – Tamam, şöyle yapalım: Ayrıca yazılı olarak da bunların cevaplarını bize verirseniz çok sevinirim.

ÖSYM ENGELLİ ADAYLAR DAİRE BAŞKANI BELMA ATAK – Tabii ki efendim.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederiz.

Sanırım Millî eğitime geçiyoruz değil mi?

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkanım, özellikle arkadaşlar, Komisyonun konusuyla ilgili cevap versinler; işitme, diğer şeyler girince...

BAŞKAN – Evet, vekillerimizden hatırlatma geliyor, çok doğru. Komisyonumuzun çalışma alanı Down sendromlular, otizmliler, CP ve diğer gelişim bozuklukları. Bu alanda da daha çok yoğunlaşarak cevap verirsiniz... Ama farklı sorular geldiği için Belma Hanım girdi çünkü işitme engelliyle ilgili bir soru geldi vekilimizden, o yüzden o alana girdiklerini düşünüyorum. Bu kapsamda da biraz daha kalmayı, yoğunlaşmayı öneriyorum.

Teşekkür ederiz.

Buyurun Necat Bey.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE GELİŞTİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İDARİ VE MALİ İŞLER DAİRE BAŞKANI NECAT ALTIOK – Sayın Başkanım, Sayın Başkan Vekilim, değerli milletvekillerimiz ve uzman arkadaşlarımız; Millî Eğitimle ilgili bütün soruları aldık ve öneriler kısmına da yazdık. Müsaade edersiniz özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarımızın -sorulardan böyle bahsedip- ders saatinin artırılması konusu, aile bireylerinden bir tanesinin öğretmen olarak özendirilmesi ve bu öğretmenlerimizin özlük haklarıyla ilgili...

BAŞKAN – Ana başlıklar bunlardı zaten, sorunun ana başlıkları bunlardı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE GELİŞTİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İDARİ VE MALİ İŞLER DAİRE BAŞKANI NECAT ALTIOK – Ana başlıklar bunlar, bunlarla ilgili de 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde, az önce de slaytta arz ettiğim gibi, bir çalıştayımız var ve devam ediyor. Bunlarda diğer genel müdürlüklerimiz belki diğer paydaşlarla birlikte bu konunun çözümü noktasında mutlaka çalışmalar yapacaktır.

Ayrıca analiz gerektiren sorular da var, bunlarla ilgili Genel Müdürlüğümüzü ilgilendiren, bilimsel ölçütlere göre hazırlanmış raporumuzu da arz etmek istiyoruz.

Eğitim içerikleriyle ilgili bir soru vardı. “Eğitim içerikleri ihtiyaçlar kapsamında güncelleniyor mu?” Evet, güncelleniyor. Tüm eğitim içeriklerimiz toplam 850-1.000 aralığında, sürekli çoğalıp güncelleniyor ihtiyaçlar ölçütlerinde.

Erişebilirlik konusunda da Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğümüzün medya altyapısını kullanıyoruz, buradan destek sağlıyoruz. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerimize eğitim veren öğretmenlerimizin aldığı belgeyle ilgili sayın vekilimizin bir sorusu vardı “Bu belge ne işe yarıyor?” diye. Bu belge öğretmenlerimizin kariyer basamaklarında kullanabilmesi için o eğitimi aldığının işareti olarak verilmektedir.

Bir de “Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarımızın takibi nasıl oluyor?” diye sorulmuştu. Özellikle bu RAM modülü üzerinden takibi yapılmakta. Ülke genelinde de 242 adet RAM merkezimiz var, her ilde de en az bir tane. Bunların denetimi nasıl yapılıyor? Tabii, denetim, teftiş, klasik, merkezden yapılıyor, yerelde de il millî eğitim müdürlüğü aracılığıyla yapılıyor.

Kısaca cevaplarımız bu kadar Sayın Başkan Vekilim. Diğerini de yazılı olarak...

BAŞKAN – Çok kısa oldu gerçekten bu sefer.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Ankara’da özel eğitim verebilen otizm ya da Down hakkında kaç tane okul var, hangileri diye sormuştum.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE GELİŞTİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İDARİ VE MALİ İŞLER DAİRE BAŞKANI NECAT ALTIOK – Sayın Vekilim, o soruyla ilgili de ilgili genel müdürlükle yazıştım ama çok net bir bilgi alamadım. Aslında elimde bir veri yok ve sizi de yanılmak istemem bu konuda, ayrıca bilgilendirmek isterim sizi.

BAŞKAN – Millî Eğitimden uzmanımız var, sanırım cevap verecek.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ŞUBE MÜDÜRÜ ŞULE DOĞANOĞLU – Merhaba.

Şimdi mi cevap vereyim, sonra mı?

BAŞKAN – Biliyorsanız, bilgiye haizseniz buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ŞUBE MÜDÜRÜ ŞULE DOĞANOĞLU – Arkadaşlarla yazıştım ben de hani net bir veri verebilelim sizlere diye. Şöyle: Tam zamanlı kaynaştırma yoluyla devam eden öğrenci sayısı 75, özel eğitim sınıflarında -sadece bunları otizmli olanlar için istediğiniz için- lise düzeyi için 935 öğrenci özel eğitim sınıflarında eğitim görüyor. Bu kapsamda 10 özel eğitim meslek okulu, 22 özel eğitim uygulama merkezi, 3'üncü kademede hizmet veren okullarda da toplam 94 otizmli öğrenciye eğitim verildiği bilgisi geldi.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

RTÜK'e geçebiliriz.

Buyurun.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Teşekkür ederim.

Şimdi, Down sendromu, otizm ve diğer gelişim bozukluklarına ilişkin olarak farkındalığın artırılması konusunda medyanın önemine dikkat çeken sorulara bizler de katılıyoruz ve bunun farkındayız. Sunumumuzda da arz etmeye çalıştığımız gibi, Radyo Televizyon Üst Kurulu kendisi doğrudan yapım hazırlamıyor, medya hizmeti sadece kuruluşlar tarafından hazırlanan yapımlar, diziler ve diğer programları yayınladıktan sonra inceliyor. Elbette ki görevimiz bu olmakla beraber sunumumuzda da arz etmeye çalıştık, ilgili medya hizmeti sadece kuruluşlarla önem atfettiğimiz konularda istişarelerde bulunuyoruz, bu konularda önceliklerimizden birisi ve bunu da kendileriyle zaman zaman istişare ediyoruz.

Bir diğer konu kamu spotlarının yayınlanması, kamu spotlarının yayınlanmasıyla ilgili olarak bir farkındalık. Elbette bu kamu spotları önemli bir farkındalık noktası. Biz de bu kapsamda Down sendromlu gençlerin iş hayatına katılımın sağlanması, otizme dikkat çekmek ve konuyla ilgili farkındalıkların yaratılmasıyla ilgili başka bir kamu spotu, yine Down sendromlu gençler hususunda farkındalık oluşturulması, Down sendromlu, otizm ve diğer mental geriliği bulunan bireyler konusunda toplumda farkındalık oluşturulması, Dünya Otizm Farkındalık Günü kapsamında otizm spektrum bozukluğu, otizmli çocukların tedavisi konusunda kamuoyunda farkındalık oluşturulması, Down sendromlu gençlerin iş hayatına katılımının sağlanması başlıkları altında pek çok kamu spotun yayınlanmasına imkân vermişiz. Kamu spotu yayımlamak konusunda kuruluşlar arasında herhangi bir farklılık yok, hepsi yayımlayabilmektedirler. Bu anlamda farklı dil ve lehçelerde olan başvuruları da kabul edip onların da yayınlanmasını sağlıyoruz. Bu yöndeki başvurularda da farklı dil ve lehçelerdeki kamu spotlarımız da mevcut.

Burada sunumda farklılığı arz etmeye çalıştım. Zorunlu yayın diye bir müessesemiz var. Bu zorunlu yayın da doksan dakika.

BAŞKAN – Ceza alan değil mi?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Ona geleceğim Sayın Başkanım.

Bu zorunlu yayın dediğimiz müessese nihayetinde yayınlanmasının zorunlu olduğu kuruluşlar. Bu kapsamda bir başvuru var, o başvurunun da Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız tarafından 2018 yılında intikali sağlanmış, Bakanlık üzerinden gelmiş. Biz bunu kuruluşlara zorunlu yayın olarak yayınlanmasını tavsiye etmişiz ve yayınlamışız. Bu kamu spotları konusu bu.

Bir diğer konumuz ise bizim esasında müeyyide uyguladığımız kuruluşun müeyyideye konu programın zaman aralığında yayınlanmasını zorunlu kıldığımız “ikame program” dediğimiz bir müessese var. Engelli sorunları da aslında bizim ikame programa konu olacak konulardan birisi, kanunumuz kapsamında. Ki biz ikame programı tedarik ederken de ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütlerinden program istiyoruz çünkü müeyyideye tabi programın zaman aralığında, o zaman diliminde bir yapımın yayınlanması gerekiyor. Bu kapsamda eğer kuruluşlar, bakanlıklarımız, diğer kamu kurum ve kuruluşlarımız bize engelli sorunlarıyla ilgili, prodüksiyon kalitesi yeterli yayınları bizlere iletirlerse biz bunları da kuruluşlara tavsiye edebiliriz, bu da önemli konulardan birisi.

Yine sizlerin dikkat çektiği ödül müessesesi. Biz ödül müessesesini elbette önemsiyoruz. Ki 2018 yılında yasamızda yaptığımız bir değişiklikle aile ve çocuk dostu yapımların özendirilmesi; çocukların, gençlerin zihinsel, fiziksel ve ahlaki gelişimi teşvik eden türden yapımların özendirilmesi; aile bütünlüğünün korunması amacıyla üst kurulumuzun bütçesinden belli bir meblağın da parasal olarak desteklenmesiyle ilgili bir düzenlemeyi kanun hükmünde kararnameyle hayata geçirdik, ilgili yönetmelikte de çıktı, bunu kullanacağız, uygulayacağız.

Onun dışında yine engelli dostu, sağlık dostu yapımların ödüllendirilmesi de gündemimizde, onu da yakın zamanda kamuoyuyla paylaşacağız.

Bu soruların dışında, Trabzon Milletvekilimiz Bahar Hanım’ın dikkat çektiği bir konu vardı. O da özellikle sağlık programlarının yapımında, sağlık programlarında, tedavi beyanıyla ürün pazarlanması, satılması, sağlık beyanıyla ürün pazarlanması, satılması gibi konulara dikkat çekti. Bu bizim çok önem verdiğimiz konulardan birisi. Bu kapsamda çok ciddi müeyyideler uyguluyoruz ve çok ciddi lisans iptallerimiz var. Elimdeki bilgi notunu –tabii bu eski tarihli bir bilgi notu, bugün bu konuyla ilgili olarak gelmemiştim ama- kısaca paylaşmak istiyorum. 1.826 tane bu konuyla ilgili rapor düzenlemişiz, keza pek çok kuruluşun da yayın lisansını iptal etmişiz, bunlar arasında 1 AN TV, 365 TV, 4 Eylül TV, Anadolu TV, Anadolu Yurdum TV gibi yani sıraladığımda 30’un üzerinde kuruluşun yayın lisansını sırf bu madde kapsamında iptal etmişiz. Yine yanıltıcı reklam, yanıltıcı ticari iletişim gibi konular var. Bunlardan da çok ciddi lisans iptallerimiz olmuş ve parasal tutarlarını paylaşmak istemiyorum, binlerle ifade edilen sayıda idari para cezaları uygulamışız. Nihayetinde 33, 34 tane de kuruluşun lisansını iptal etmişiz bu kapsamda. Çabamız devam ediyor, önem atfedilen konulardan birisi. Sizin de bu konuyu tekrar gündeme getirdiğiniz için teşekkür ediyorum ayrıca.

Benim şimdilik söyleyeceklerim bunlar.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Farklı dillerin kamu spotlarını...

BAŞKAN – Söyledi “Yapıyoruz.” dedi.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Yapıyoruz, var. Yani kamu spotunu yayınlamak isteyen kuruluş, eğer bize intikal ettirirse...

Farklı dil ve lehçelerde çok az sayıda başvuru olmuş, uygun bulmuşuz.

BAŞKAN – Başvuru mu gerekiyor?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER İLGIN – Elbette, kamu spotu için başvuru gerekiyor. Kamu spotunu yayınlamak isteyen kuruluş, kamu spotu yapan kuruluşun başvurusu gerekiyor çünkü RTÜK kendisi prodüksiyon hazırlamıyor, RTÜK kendisi yapım hazırlamıyor. Hatırlayanlar RTÜK’e başvuruyorlar.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederiz.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER İLGIN – Biz teşekkür ederiz, saygılar sunarız.

BAŞKAN – TRT, buyurun.

TRT GENEL MÜDÜR MÜŞAVİRİ MUHAMMED FATİH KIŞLA – Sayın Başkan Vekilim, kıymetli üyeler; kamu spotuyla ilgili, RTÜK’teki arkadaşlarımızın söylediği gibi, bize de çok sayıda kamu spotu geliyor. Bu kamu spotları tabii ki RTÜK onaylı olarak bize iletiliyor. Kamu spotunu yaptıran kurumların birçoğu yapılan kamu spotunun izlenilebilir, dikkat çekicilikte olup olmadığını maalesef çok fazla bu şeyi gözetmiyorlar. Bize soranlara “Nasıl bir kamu spotu yapmamız gerekir, ne türde bir kamu spotu yaparsak daha fazla izlenilir?” diye bizden soran, destek isteyen kurumlara da biz elimizden gelen desteği gösteriyoruz. Daha birkaç gün önce Yeşilaydan bir kamu spotu geldi. Gerçekten çok kaliteli, çok dikkat çekici, izleyicinin de ekranda denk geldiği zaman kanal değiştirmeyeceği kalitede, nitelikte bir kamu spotu ama maalesef, Yeşilay bunun Kürtçe de yayınlanması için, o dil desteğiyle başvurmadığı için RTÜK’e, biz onu Kürtçe yayınlamıyorduk ama şöyle bir arka yolla, TRT Kürdi vasıtasıyla, biz Kürtçe bir alt yazı hazırlayıp, bunu TRT Kürdi’de yayımladık. Belki bu RTÜK’ten habersiz bir şekilde oldu ama hani çok kaliteli, gerçekten çok nitelikli bir kamu spotu. Yeşilay RTÜK’e başvururken Kürtçe alt yazıyla ya da Kürtçe ses desteğiyle de yayınlanmasını maalesef istememiş ama biz Yeşilaya, kamusal bir fayda olduğunu düşünerek bu şekilde bir çözüm ürettik. Gelen kamu spotlarını, gerçekten kaliteli, nitelikli gelen kamu spotlarını da mümkün olduğu kadar “prime time”da veya en çok izlenen saatlerde yayınlamaya dikkat ediyoruz. Yalnız, herkesin de malumudur, çok fazla kamu spotu izlemiyoruz ekrana geldiği zaman, genellikle kanalı değiştirmeyi hemen düşünüyoruz. Biz bununla ilgili İçişleri Bakanlığıyla –onların da trafikle ilgili bir farkındalık oluşturma kampanyası vardı- şöyle bir çalışma yaptık: Çok izlenen, seyredilen ve senaryosu müsait olan dizilerimize senaryo entegrasyonu yaptık. Emniyet kemeri, hız limiti aşımı, yaya geçidi önceliği, bu konularla ilgili izlenen dizilerimizdeki oyuncularla, yapımcıyla, senaristle...

BAŞKAN – Subliminal mesajlar içerir.

TRT GENEL MÜDÜR MÜŞAVİRİ MUHAMMED FATİH KIŞLA – Evet, subliminal mesajlar içeren bazı senaryo entegrasyonları yaptık. Bu senaryo entegrasyonlarının bir kısmını sonrasında kesip kurumlara da verdik, paylaştık, onlar da kendi içlerinde bunu kullandılar. Bu şekilde daha faydalı olduğunu ve daha iyi geri dönüş aldığımızı gördük çünkü gerçekten her kamu spotu çıktığında insanlar bunu izlemiyor, çoğu zaman kanal değiştiriyor. Bu şekilde gelen kamu spotu taleplerine de mümkün olduğu kadar destek olmaya çalışıyoruz.

Farkındalık konusunda söylenen şeylere katılıyoruz. Gerçekten özellikle Down sendromu ve diğer bozukluklarla ilgili rahatsızlıklarda mümkün olduğu kadar farkındalık çalışması yapmamız gerekiyor. Biz bunu TRT Çocuk’taki çizgi filmimizde gördük aslında. Down sendromlu karakter Ozi’nin günlük yaşamını konu alan bir çizgi filmle biz bu farkındalığın toplumda insanların bu hastalıkları ne kadar bilmediğinin farkına vardık. Hatta maalesef, o kadar üzücü geri dönüşler de var ki “Bu çizgi filmi neden yayınlıyorsunuz, benim çocuğumun psikolojisi bozuluyor. Bu çizgi filmdeki karakter benim çocuğuma çok benzemiyor.” tarzında, bu rahatsızlığın neden kaynaklandığını bilmeyen, maalesef kamuoyunda böyle üzücü geri dönüşler de alıyoruz.

BAŞKAN – Bir parantez açayım. Burada işte Şebnem Hocanın altını çizdiği hayatın içinde, hepimizle birlikte tamamlayıcı, bütünleştirici... Yani çizgi film sadece o kişiye yönelik değil de normal bir çizgi film içinde böyle bir karakterin olması aslında bunun doğallığı ve kabullenilişi noktasında, kaynaşması noktasında daha güzel olabilir. Yani bu tip eleştirilerin de önüne geçilebilir aslında.

TRT GENEL MÜDÜR MÜŞAVİRİ MUHAMMED FATİH KIŞLA – Başkanım, kesinlikle. Şimdi, yine biraz önce bahsettiğim, İçişleri Bakanlığıyla trafik konusundaki farkındalıkla ilgili “Rafadan Tayfa”yı biz “Trafik Tayfa”ya çevirdik ve Rafadan Tayfa bir dönem boyunca trafik kurallarını anlatacak, trafik kurallarıyla ilgili hem çocukları hem de ebeveynleri bilgilendirmeye çalışacak.

Yine bu hastalıklarla ilgili de bir çizgi film belirlenip bunun içerisine senaryo entegrasyonu, karakter entegrasyonu ya da bir çizgi filmin bir sezonunu -işte 25 bölümlük, 26 bölümlük- böyle bir senaryoya evirip... Tabii, bunun için gerçekten iyi bir senaryo çalışması, doktorlar eşliğinde, psikologlar eşliğinde bir senaryo çalışması yapılması lazım. Bunun için de Rafadan Tayfa'nın bile -çizim süresi bu kadar fazla detay gerektirmese de- Trafik Tayfa'ya çevrilmesi ortalama bir yıllık bir süre gerektiriyor. Bunun içerisine doktorlarla, psikologlarla vesaireyle çalışma eklendiği zaman bu süre biraz daha uzayabilir. Ama kesinlikle yapılamaz bir teklif değil, dikkate alacağımızı da söylemek istiyorum.

Onun dışında Tozkoparan'la ilgili bir talep vardı Sayın Başkanım. Şu an Tozkoparan'ın yaz tatili olduğu için yeni bölümleri henüz başlamadı. Yeni sezona girmesiyle birlikte yine Tozkoparan'da bir senaryo entegrasyonu, bir karakter entegrasyonu yapılabilir. Bununla ilgili ben hem kurumumuzdaki ilgili yöneticilerle -TRT 1'de yayınlanıyor Tozkoparan dizimiz- hem TRT 1 kanal koordinatörümüzle, genel müdür yardımcımızla, yapımcısıyla, senaryocuyla, diğer paydaşlarla bir araya gelip bu teklif memnuniyetle iletteceğimi söylemek istiyorum. Hani uygulanamaz değil, sadece biraz zaman gerektiriyor, senaryonun gidişatını o yöne çevirmek, ona uygun bir karakter bulmak. Eğer gerçekten Down sendromlu ya da otizm bozukluğu olan bir karakter, bir oyuncu bulacaksak bunun ne kadar set ortamına ya da dizinin işleyişine, o senaryoya vesaire kendisini nasıl kabul edeceği, nasıl uygun olacağına da çok detaylı bir şekilde...

BAŞKAN – Fatih Bey, buradaki bilimsel uzmanlarımızın hepsinde o şey var “feedback” var “network” var, hazır bence.

TRT GENEL MÜDÜR MÜŞAVİRİ MUHAMMED FATİH KIŞLA – Memnuniyetle biz iş birliği yapmaya hazırız, daha önce farklı kurumlarla yaptığımız gibi seve seve bu iş birliğini yapabiliriz.

TRT Okul, maalesef yayın hayatını sonlandırdı, TRT 2 kültür kanalı onun yerine ekranlardaki yerini aldı ama bu durum, bu öneriyi de yapamayacağız anlamına gelmiyor açıkçası. Yani Engelsiz TV, Engelsiz TRT mecrasından, dijital mecradan daha önce bununla ilgili yapılan çalışmalar, yayınlar engellilerin, işitme bozukluğu olanların, görme bozukluğu olanların daha iyi izleyebileceği şekilde bir aktarım üzerinden ya da Youtube üzerinden, Youtube kanallarımızdan böyle bir projeyi hayata geçirebiliriz. Ama maalesef TRT Okul'la ilgili yeni bir kanal yayın hayatına başlayacağı için oradaki altyapıyı TRT 2 kültür kanalımıza aktarmak zorunda kaldık.

BAŞKAN – Sabah yayın kuşağı demiştik.

TRT GENEL MÜDÜR MÜŞAVİRİ MUHAMMED FATİH KIŞLA – Sayın Başkanım, şimdi TRT 1'deki gündüz kuşağı programında bizim bir sağlık programımız var: “Halit Yerebakan'la Doktor Geldi” diye. Bu programda mümkün olduğu kadar bu konularla ilgili farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz. Engelliler haftasında özellikle Down sendromu, serebral palsi ve diğer bozukluklarla ilgili konukları alarak... Hatta bazı rahatsızlıkların -doktorlar daha iyi bilecektir, eğer yanlışım varsa düzeltinler- gebelik döneminde ya da doğum öncesinde alınacak önlemlerle önüne geçilebileceğiyle

ilgili de mümkün olduğu kadar fazla konuk çıkarmaya çalışıyoruz. Yani doğumdan önce ne tür önlemler alınması lazım, bununla ilgili. Yine önümüzdeki dönemde sağlık programımız devam edecek. Sağlık programımıza yine ilgili kurumlardan hem hekimleri, doktorları; eğitim kurumlarından annelere, babalara, ebeveynlere ne tür eğitimler verilmesi lazım bu çocuklara, bu konuda bilgilendirici nitelikte konukları çıkartabiliriz programımıza. Bununla ilgili herhangi bir önümüzde engel yok. Sadece bizde toplumsal farkındalık yaratılması gereken o kadar fazla konu var ki gelen talepleri bir şekilde TRT 1’de ya da diğer kanallarda mümkün olduğu kadar göstermeye çalışıyoruz ama tabii ki bu konu da diğer konulardan önemsiz değil kesinlikle, mümkün olduğu kadar dikkate almaya çalışacağız.

Onur Bey’in talebini memnuniyetle, seve seve... Hatta biz mutad görüşmeler yaparak yayınlarımızda... Yayın dili özellikle çok önemli. Biz sadece engellilerle ilgili değil, sunumunda bahsetmiştim, Genel Müdürümüzün kurduğu bu yayın strateji merkeziyle tüm toplumsal konularda... Yani azınlıklarla ilgili de gidip görüşmeler yapıyoruz. İşte, azınlıklar da bize “Bu şekilde haberlerde hitap edilmesi ya da adımızın bu şekilde geçirilmesi doğru değil.” dediği zaman onu olumlu yönde düzeltiyoruz. Yine sizinle de memnuniyetle bu şekilde bir iş birliğine girebiliriz. Yani biz yayınların mümkün olduğu kadar olumlu yönde, efektif bir şekilde düzeltilmesini istiyoruz.

Başkanım, sorular bu şekildeydi diye notlarımı almışım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

TRT GENEL MÜDÜR MÜŞAVİRİ MUHAMMED FATİH KIŞLA – Biz teşekkür ederiz.

BAŞKAN – Evet, Başkanımız da aslında hem son söz hem de kapanışı yaparsa çok seviniriz.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Değerli arkadaşlarım, hepiniz hoş geldiniz. Kusura bakmayın, bizim Genel Merkezde toplantı vardı, oraya katılmak zorundaydık, onun için gelemedik. Aslında benim çok arzu ettiğim bir toplantıydı bu ama biliyorsunuz, arkadaşlarımız biliyor, Radiye Hanım konuya çok hâkimdir; onun için, çok başarılı bir toplantı olduğuna inanıyorum, çok verimli olduğuna inanıyorum.

BAŞKAN – Sizi aratmamaya çalıştım ama.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Bizim milletvekillerimiz de zaten bu konuda hepsi çok hassas. Bakın, aşağı yukarı dört saati geçti, devam ediyor. Bizde böyle yemek arası falan verme geleneği oluşmadı çünkü bu konu çok önemli.

Ben sadece –belki söylenmiştir ama- aklımda bir iki not var, onu söyleyeyim dedim. RTÜK bir düzenleyici bir kuruluş, değil mi?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Evet, Sayın Başkanım.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Yani talepler geliyor bize, biz onu denetliyoruz, yayınlıyoruz falandan öteye bu kanallara bazı görevler verme gibi bir yetki var mı?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Hayır Başkanım. Kanunda yazan yayın ilkelerine uygun yayın yapıp yapmadıklarını denetlemekle yükümlüüz.

BAŞKAN – Siz izliyorsunuz sadece değil mi?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – İzliyoruz, aykırılığın tespiti hâlinde gereken müeyyideler uyguluyoruz.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Yani şimdi şu doksan dakika var, zorunlu yayın. Bu tabii geniş kapsamlı bir şey. Örneğin bizim konulara biraz daha fazla ağırlık vermek gibi önerilerimizi...

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Elbette, bakanlıklarımız bu konuda zorunlu yayın talebiyle başvurursa...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Yani bakanlıkların talebi olursa...

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Sağlık Bakanlığımız, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız bu müesseseyi kullanırsa...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Yani bu konuda -bizim uzmanlarımız bunu da not alsınlar- bir kere bir ön alalım, daha aktif rol alalım.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Kamu spotu değil de zorunlu yayın olarak başvurması hâlinde biz onu zorunlu yayın kapsamında yayımlatırız.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Evet.

Tabii, biraz önce Bahar Hanım sormuş, bu gıdalarla ilgili. Televizyonlara baktığınız zaman, bu uydu yayınlarına, gıda satışları devam ediyor. Yani galiba 30 tane kanal kapatmışsınız, değil mi?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Evet, notlarım güncel değil ama.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Şimdi, arkadaşlar, bakın uydu yayınlarına o satışlar devam ediyor. Yani bence etmesin.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI İLKER ILGIN – Sayın Başkanım, onların çoğunu...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Araç satıyor ama gıda da satıyor. Yani bunlara da biraz daha dikkat edilirse iyi olur diyorum.

Bir de engelsiz TV önerisi vardı arkadaşlar, çok güzel bir şey olur.

Benim ayrıca bir sorum daha vardı.

Meltem Hanım, hoş geldiniz. Meltem Hanım da bizim hemşehrimizdir, eşi de benim arkadaşımıdır. Hoş geldiniz.

Şöyle bir şey olabilir mi? Anadolu Üniversitesinde... Yani şurada gördüğümüz bir nokta var bizim: Bir kere, eğitecek eğitimci sıkıntımız var bizim; yani otizmde var, Down sendromunda var, CP'de var ve özel okullarımız var, özel eğitim kurumlarımız var, hepsi son derece başarılı ama iyi öğretmen, iyi eğitici bulmakta sanıyorum zorlanıyorlar. Yani Anadolu Üniversitesinde veya başka bir üniversitede böyle bir fakülte kurup ya da üniversitelere toptan böyle bir şey, işte şu kadar eğitimci olacak bu konularda diye bir şey yapabilir miyiz, böyle bir şey nasıl olabilir?

YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ÜYESİ PROF. DR. MELTEM YILMAZ - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Siz gelmeden önce soru-cevap bölümünde değinmiştim ama tekrar değinmekte fayda görüyorum.

Biz YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu olarak zaten Komisyonumuzda YÖK Genel Kurulu üyesi bir hocamız da eğitim fakültesinde profesör, kendisi de çok özen gösteriyor. Dolayısıyla hem Necmettin Erbakan Üniversitesinde özel eğitime yönelik bölümlerin açılması hem de otizme yönelik yüksek lisans programlarının açılması gerçekleştirildi ama daha yeni bir oluşum bu. Ayrıca Hacettepe Üniversitesinin Eğitim Fakültesinde Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü açıldı yeni. Anadolu Üniversitesinde zaten bu konularda yani Eğitim Fakültesinde gerçekten eğitim veriliyor fakat özel eğitim alanında iyileştirmeler yapıldı. Ayrıca Anadolu Üniversitesinde otizme yönelik yüksek lisans, tezli-tezsiz şekliyle görüldü, tezli mi olsun, tezsiz mi olsun, uzaktan mı olsun, örgün mü olsun gibi. Yani bu konularda çalışmalar yapılıyor. Bazıları aktif oldu, bazıları aktif olma yolunda ve yönünde. Özel eğitim öğretmenliği konusundaki ihtiyacın tabii ki herkes farkında. Biz zaten bizzat bu eksikliği yaşadık, onu dile getirmiştim. O yüzden eğitim verilmesi konusunda girişimler var ama umarım tabii bu mezunlar yerinde değerlendirilir, özlük hakları da iyileştirilir çünkü genellikle mezunlar, özel eğitim

öğretmenleri özel eğitim rehabilitasyon merkezlerine gidiyorlar, orayı tercih ediyorlar ya da özel eğitim veren kurumlara yöneliyorlar, öğretmenliği pek tercih etmiyorlar. Belki teşvik edici önlemler, kararlar alınırsa bundan sonraki süreçte, eğitim sürecinde daha yararlı olabilir.

Teşekkür ederim.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Teşekkür ediyorum.

Onur Hocam, bu konuya Millî Eğitim, Sağlık, Aile Bakanlığı bir şey yapalım yani bu konu üzerinde bir duralım.

Peki, teşekkür ediyorum arkadaşlar, sağ olun.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ediyorum kurumumuzdan gelen değerli yetkililerimize, zamanı efektif kullanma noktasında cevaplarınız için. Sabır gösterip ilgiyle izleyen milletvekili arkadaşlarımıza, STK'lerimize ve basın mensuplarına da teşekkür ederiz.

Başkanım teşekkür ederim, inşallah sizi aratmadım.

Evet, bugünkü toplantımızı tamamlamış olduk, kapatıyoruz.

Kapanma Saati:15.23

